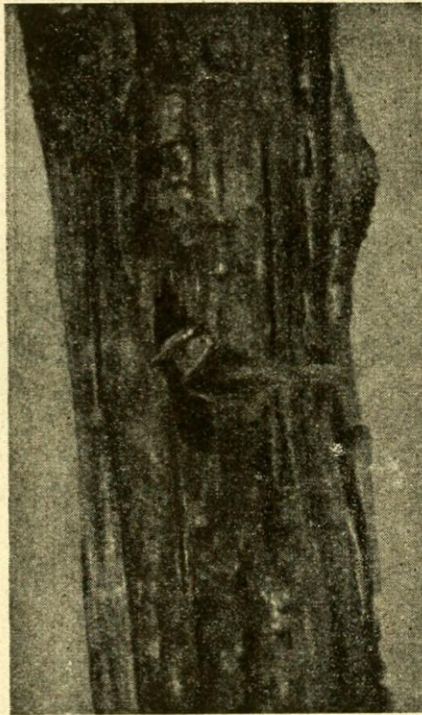

A fenyőszajkó Budapesten. Budapest belterületén, a Múzeum-kertben 1954. I. 28-án 3 darab fenyőszajkóval (*Nucifraga caryocatactes*) találkoztam.

Somfai Edit

Búboscinege Sopron környékén. A búboscinege (*Parus cristatus*) Sopron környékén a lakott helyektől távol eső, sűrű, ember által csak ritkán felkeresett fenyvesekben él. A fenyvesekhez való ragaszkodása még a leginségesebb időkben is, szinte páratlanul álló.

24. ábra. Búboscinege fészkenél
Crested-Tit at its nest

Photo: L. Igmándy, — Sopron,
1954

Előfordul ugyan, hogy az igen zord tél a gyümölcsösök felkeresésére kényszeríti, vagy néha a kevert állományú erdőkben is megjelenik, azonban az ilyen esetekben is biztosra vehető, hogy a közelben nagyobb fenyves húzódik. A fiatalabb és alacsonyabb fenyőállományban éppen olyan szívesen tartózkodik, mint az idősebb, nagyobb törzsekkel bíró fenyvesekben. A tél elmúltával egészen a fészkeléséig leginkább a fiatal erdei-, luc- és jegenyefenyvesekben tartózkodik, ahol egyes helyeken meglehetősen gyakran kerül szem elé. Ebben az időszakban sokszor látható fiatal, sűrű fenyvesek cserjedős erdőszéleiben is, ahol annak vastag avarszőnyegét sűrűn felkeresi táplálékszerzés céljából. A költési időszak kezdetén, március végén — április elején (1954), amikor is párokra szakadoznak, elhagyják a fiatal, odú nélküli fenyőerdőt és az öreg fenyvesekben telepednek meg. A Sopron környéki alpesi jellegű fenyvesek és őslucosok lehetővé teszik helyenkénti gyakori megjelenését. 1954. V. 1-én a Soprontól kb. 3 km-re fekvő Ferenc-forrás körüli öreg erdeifenyő, luc és gyertyán alkotta kevert erdőállományban a már régóta figyelt búboscinege

párnak sikerült megtalálni az odúját. A fészkelő pár állandóan fenyvesben, a magas, elegyetlen, fészkelési lehetőséget bőven nyújtó erdeifenyves magas lombkoronájában tartózkodott. Megfigyeltem, hogy mindkét madár egy irányban szokott eltűnni. Hangjuk után megtaláltuk egy félig korhadt, 15–18 cm átmérőjű gyertyánban a 220 cm magasan levő odúnnyílást, amelynek szélén a madárcsőr nyomai voltak láthatók. A nyílás szélessége 3 cm, hossza 12 cm, az odúméllység 25–30 cm. A benne levő fészkesanyag tiszta moha kb. 10 cm-es vastagságban, a csésze tollal volt bélelve. V. 1-én a fészek 6 erősen kotlott tojást tartalmazott, melyekből 2 nap múlva keltek ki és V. 13–14-ére már ki is repültek a fiókák. A röptetés idején kedvező időjárás volt. A fészekben 2 záp és 1 befulladt tojást találtam.

A második költés ugyanebben a fészekben már V. 15-én megkezdődött. Ezen a napon a fészekben 1 tojás volt. Ugyanekkor az első fészekalj kirepült fiókái még az odú körüli fákon tartózkodtak. V. 22-én a fészekalj 6 tojással teljes. A kotlás kezdete ettől a naptól számítható. A tojások VI. 5-e körül kelhettek ki, mert VI. 15-én a fészekalj 3 tokos fiókát tartalmazott. A fiókák igen lassan fejlődtek a szinte napokon át tartó zivatar miatt, ami a táplálék-hordást kedvezőtlenül befolyásolta. A gyengén tollasodó fiókákat VI. 19-én meggyűrtük; 24—25-e körül következhetett be a röpítés.

Az öregek által hordott táplálék — mint általában a többi cinege-félék tápláléka is — a különböző hernyók közül került ki. Tekintettel a búbos cinege-élőhelyére, főtáplálékát a különböző fenyőkárosító lepkék hernyói és petéi teszik ki. Egy ízben pl. bagolypilléfélék hernyóit hordtak fiókáiknak. Ha nem zavarta semmi a táplálék-hordást, 3—4 percenként tértek vissza, és 30—35 m-nél messzebb nemigen távoztak. Amíg az odú közvetlen közelében voltunk, bátran viselkedtek; a fa koronáját elhagyva, izgatott ugrándozás közepette az alsó ágakon kitartóan hallatta hollétét jelző, messzire hangzó tririri-triririri hangját. Az odújához közeledve, bátorsága és izgatottsága még fokozódott, néha tőlünk fél m-re végezte felfelémeresztett bubbal s kissé leeresztett szárnyakkal bohókás táncát. A tojó riasztó hangjára a hím messzebről ugyanolyan hanggal válaszolt.

A kirepült és teljesen kifejlődött fiókák még jó ideig a fészkek közvetlen közelében tartózkodtak.

Győry Jenő és Gárdonyi Gyula

Fakuszok érdekes fészkelőhelyei. Az erdeifakusz (*Certhia familiaris*) a Sopron környéki öreg tölgyesek és fenyvesek elmaradhatatlan madara, azonban sehol sem közönséges. 1954. IV. 10-én találtuk első fészket, amely akkor még csak épülőfélben volt, és csak pár fenyőgallyacsakából és fenyőtűből állott. IV. 17-én elkészült a tollal puhán kibélelt csésze is, mely IV. 24-én már 6 tojást tartalmazott. A fészkelésnek érdekessége, hogy a fészkek járt út mellett, feketefenyő ágvillaiban fennakadt nagy, rozsdás bádogdobozban épült 2 m-re a földtől. Sajnos V. 1-én a kirándulók a dobozt leverték és így a fészekalj tönkrement. 1954. V. 1-én találtuk a másik fészket, egy idős tölgyvel kevert erdefenyvesben. A fészkek maga tölgy hasadékába volt beépítve 70 cm magasan és 5 erősen kotolt tojást tartalmazott. Az 5 fióka 2—3 nap múlva kelt ki; 15-én a gyűrűzést követő napon hagyták el a fészket. A harmadik fészket ugyanezen a napon (V. 1-én) találtuk egy középkorú feketefenyővel kevert lucosban. Ez a fészkek köbméterbe rakott tuskórákásban 80 cm-re volt a földtől, és 5 erősen tokos fiókát tartalmazott, melyeket szintén meggyűrtünk. Az öregek zavartalanul folytatták a táplálék-hordást, annak ellenére, hogy 2—3 m-re álltunk a fészektől. A fészkek felépítése és anyaga mindhárom esetben ugyanaz volt: az alap kuszáltan, szinte rendszertelenül összerakott fenyőgallyacsakából, kéregdarabokból és fenyőtűkből állott. Erre épült mohából a 4 cm átmérőjű, kevés tollal kibélelt csésze.

A Madártani Intézetnek küldött begyűjtött példányok közül az 1954. II. 10-én a gyümölcsös közvetlen közelében húzódó lucfenyvesben vegyes cinege csapatból gyűjtött példány kertifakusznak (*Certhia brachydactyla*)

bizonyult, hasonlóképpen kertifakusz volt az 1953. XII. 4-én küldött 2 példány, míg az 1953. X. 13-án begyűjtött példány erdefakusznak bizonyult. (*Szijj László* meghatározása.) *Győry Jenő* és *Gárdonyi Gyula*

Hajnalmadár Keszthelyen. 1954. III. 24-én a déli órákban, a keszthelyi Helikon-Könyvtár ablakpárkányára szállt egy hajnalmadár (*Tichodroma muraria*), melyet 10 m távolságból vagy negyedóraig figyelhettem, miután a párkányról néhány perc múlva a ház falára rebbent. Még a kastély túlsó oldalán is láttam a falon. Délutánra nyomaveszett.

Széchenyi Zsigmond

A hajnalmadár előfordulása Sopron környékén. 1954. X. 16-án a du.-t a soproni Károly-magaslaton töltöttem. A terméskőből épült kilátótorony tetejéről megpillantottam egy madarat, mely a kilátótoronyt csapongva körülropkölte. A torony aljából sikerült megpillantanom, és hosszabb ideig figyeltem a hajnalmadarat (*Tichodroma muraria*), amely a kilátó építőkövein esodálatos ügyességgel mászkált és táplálékkeresés közben néha 10—15 m közelségre került hozzám. Színezete általában világosabb volt: feje, tarkója, nyaka, toroka és begye, valamint háta eleje világos hamuszürke. Többször megfigyeltem, hogy a terméskövek repedéseiből rovarokat szedett ki. Ezt a táplálkozást egész ottlétem idején folytatta. A torony napos falait szemmel láthatólag kerülte.

Király Iván

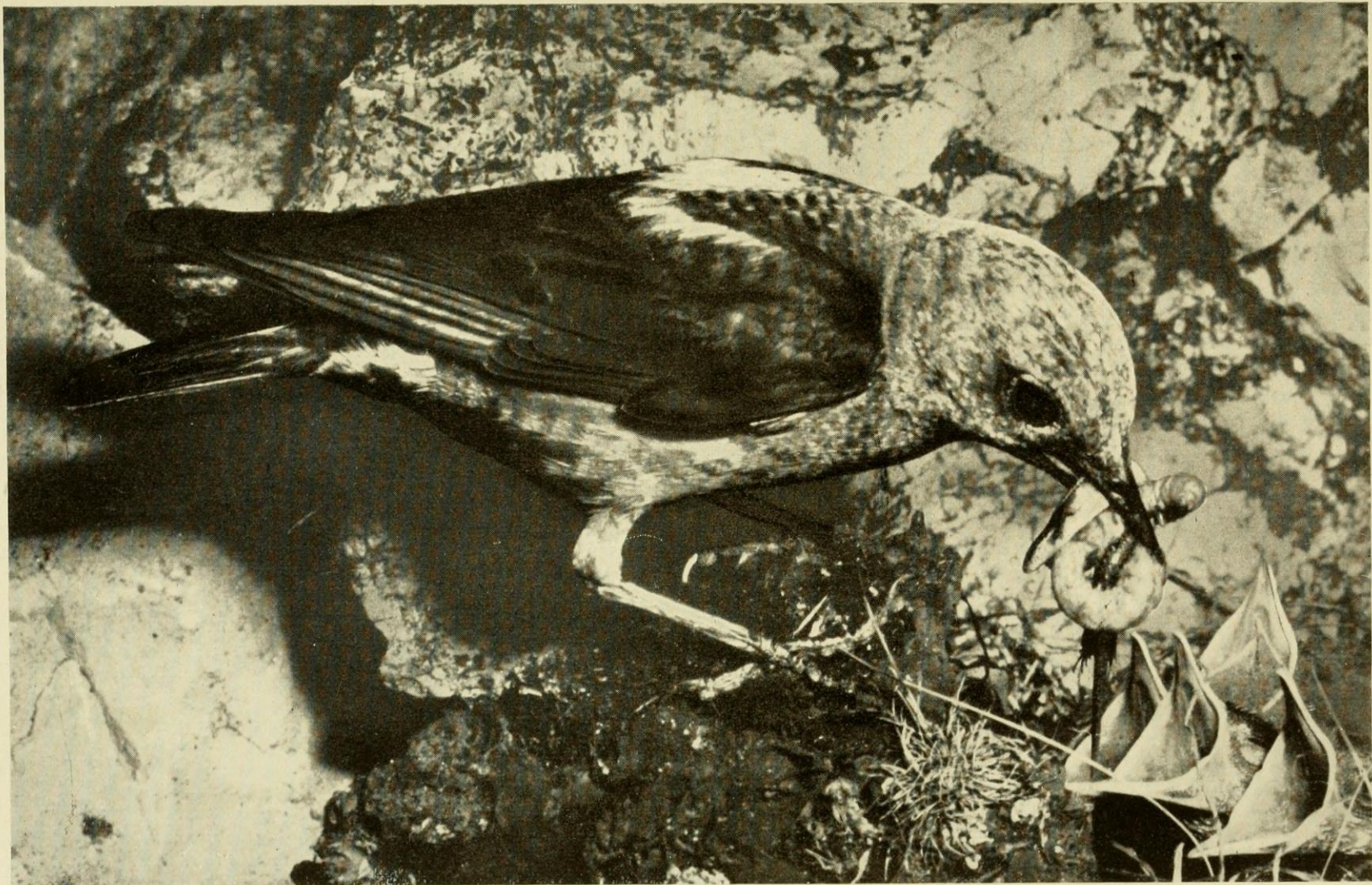
A szirtifecske Stájerországban. 1954 nyarán kéthónapi szabadságomat Stájerországban töltöttem, és ez alkalommal felkerestem az általam 25 év előtt megtalált szirtifecske- (*Ptynoprogne rupestris*) telepet a Furta tó mellett és a Puxerloch-ban. Az ottani körülmények azóta erősen megváltoztak a felkapott csónakázás és a fürdőüzem forgalma következtében. Kirándulásomra elkísért Dr. *H. Freundl*. Rövid látogatásunk nyomán jelenthetem, hogy kb. 12—18 példányt találtunk. Mivel a madarak ez idő tájt már nem járnak vissza a fészkeikre, így természetesen a számolás az összevissza kavargó fecskék közt csaknem lehetetlen. Azt mindenesetre megállapítottuk, hogy a teleppel nem történt baj.

R. Lugitsch

Léprigó újabb előfordulásai költési időben. 1952 júniusában a Bükk-hegységben Csipkés-kútnál (Bálvány-csúcs) 2 pár kirepített fiatalokat vezető léprigót (*Turdus viscivorus*) figyeltem meg. 1953 június elején a Pilis-hegységben Pilisecsaba mellett több, itatóra járó fiatal és öreg példányt láttam. 1954 júliusban Dunabogdánynál a szőlőkben több öreg példányt észleltem.

Farkas Tibor

Szibériai rigó Budapesten. Az 1946—47 év telén északi inváziós madarak jelentek meg hazánkban, így Budapesten is. A Városligetben csonttollú- és fenyőrigó-csapatok voltak láthatók. 1947. február közepén a ligeti tó nyugati partoldalán levő fákat az alkony előtti órákban egymás után szállták meg kisebb-nagyobb madárcsapatok, melyek a tó jegét borító hórétegre ereszkedtek le ivás és fürdés végett. A délben kisütő nap kissé megolvasz-

25. ábra. Kövirigó-hím hernyóval és pannóniai gyikkal eteti fiókáit
*Rock-Thrush feeding its young with caterpillars and *Ablepharus kitaibeli* — Photo: Koffán, — Budaörs, 1953*

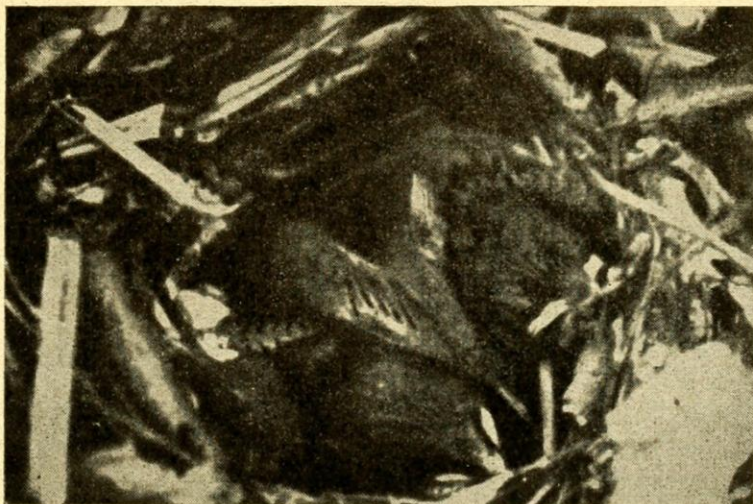

totta a hótakarót és így itt-ott kisebb tócsák keletkeztek. Feketerigók, csonttollúak, fenyvesrigók egymás után és felváltva szállták meg ezeket a parthoz közeleső kis tócsákat. Egyszerre csak feltűnt előttem egy kb. 25 főből álló szorosán összetartó madárcsapat, mely a tóparti fákra telepedett. Ezek a fákon kissé megpihentek és arra vártak, hogy a víztócsáknál helyet kapjanak: egymás után ereszkedtek le ők is. A madarak zöme juvenis volt, és csak 5—6 adultus volt köztük, melyeknek sötét palaszürkés-kékes színe a kirívó fehér szuperciliummal rögtön elárulta, hogy egy csapat *Turdus sibiricus* Pall. van előttem! Evvel a csapattal később ugyanott ugyanabban az időpontban még kétszer találkoztam, többször nem. Napközben hiába kerestem őket, nem voltak láthatók. Bizonyító példányt szerezni sajnos nem volt módomban. A madarak látszólagos nagysága az énekesrigó nagyságát kissé meghaladta. A hímek cikázó repüléssel ereszkedtek a vízre. A fiatalok alteste pettyes volt; ilyeneket mintha az 1920/21. évi fenyvesrigó-invázió alkalmával is láttam volna. (Lásd: Aquila, 1921. p. 190.).

Warga Kálmán

Nagyfülemüle fészkelése a Bodrogközben. 1954. május utolsó felében a sárospataki Longi-erdőben személyesen is meggyőződhettem a nagyfülemüle (*Luscinia luscinia*) ottani fészkeléséről, s ezzel részben *Warga* (Aquila, 1929—30)

adatait, részben pedig előző dolgozatomban (Ann. Biol. Univ. Hung., Tom. II, 1952—54) közölt elterjedési feltevéseimet sikerült megerősítenem. A madarat a szóban forgó helyen gyakran találtam. Az általam bejárt kb. 20 holdnyi területen 6—7 éneklő hímét és még ugyanannyi hívogató pár jelenlétét állapítottam meg. A nagyfülemülék már éneklési időszakuk vége felé jártak. Gyakoriságukra jellemző, hogy

26. ábra. Nagyfülemüle fészke fiókáival
Thrush-Nightingale's nest with young
 Photo: Farkas, — Sárospatak-Longierdő, 1954

amint beléptem a ligeterdőbe, azonnal sikerült fészkelésükről is meggyőződnöm. A talált fészkek egy erdőszéli kisebb *Crategus*-csoportban volt, száraz galycsomóban, melyet sűrűn átnőtt a frissen hajtott fű és csalán. A földtől kb. fél m magasságban állott, aljazata nagy halom száraz levél (zömmel tölgy) és 5 már eléggé fejlett fiatalot tartalmazott. A faj szűk ökológiájára jellemző, hogy ragaszkodik az ártéri erdőhöz. Így sem a

sárospataki kollégium botanikus kertjében, sem a Sátorhegység erdeiben a neki egyébként megfelelőnek tűnő helyeken nem sikerült megtalálnom. Az utóbbi helyen a kislelemüle (*Luscinia megarhyncha*) helyettesíti.

Farkas Tibor

Halványgeze megjelenése a Kisbalatonnál. 1943 június 9-én a Zala folyó balparti oldalán, az úgynevezett felsővizi befolyásnál szemlét tartva, gezeszerű énekre lettem figyelmes. A madár hosszabb strófákban huzamosan énekelt, és bár sokféle madárhangot intonált, távolról sem volt olyan magával ragadó művész, mint a kerti geze. Az énekes végre szem elé került, és ekkor távcsővel megállapítottam, hogy a madár halványgeze, *Hippolais pallida*. Említett helyen VI. 11, 12 és VI. 22, 23, 24 napjain is láttam és hallottam a madarat. A következő évben, 1944-ben ugyanezen a helyen VI. 11-én két hímeket hallottam énekelni. Június 12, 13, 14-én azonban már csak egy hímeket, mely a fűzfákról párjával együtt többször leröppent a Zala árterében burjánzó és mellmagasságig érő növényesítésbe. Feltételeztem, hogy valószínűleg ott lesz a fészke is. *Gulyás József* kócsagórral többször kerestük, de eredménytelenül. Mikor VI. 26-án újra lent voltam a Kisbalatonon, már nem találkoztam a halvány gezevel. Az előző heti nagy felhőszakadás annyira megnövelte a Zala vizét, hogy az teljesen elöntötte az árteret, madarunk feltételezett fészkelő helyét. Ezután eltűnt innen a halvány geze, többé nem láttam.

Warga Kálmán

Sárgafejű királyka esetleges fészkelése Sopron környékén. 1954. IV. 25-én a soproni Rókaház idős lucfenyvesében egy félig kitojt, de a tojócsőben megrekedt tojással bíró sárgafejű királykát (*Regulus regulus*) találtunk elpusztulva. A Madártani Intézetbe felküldve megállapították, hogy a madár utolsó tojásának letojásakor pusztult el. Ennek alapján feltételezhető tehát, hogy a környező fák valamelyikén a királyka költeni akart.

Györy Jenő és Gárdonyi Gyula

A kislegykapó a Keszthelyi-hegységben. A kislegykapóval (*Muscicapa parva*) első ízben 1950. V. 29-én találkoztam a tátikai ős-bükkösben, amikor eleséget hordó hímeket figyeltem meg. Ugyanitt 1950. VI. 28-án újra találkoztam vele. Bár a Keszthelyi-hegység ős-bükköseiben mindenütt számoltam a kislegykapó előfordulásával, mégis olyan gyakoriságra nem is mertem gondolni, mint amelyet 1951. V. 13-án az uzsai ős-bükkösben tapasztaltam: kb. 3—4 km-es szakaszon 11 éneklő hímeket hallottam, s részben láttam is. Ugyanezen a napon a tátikai bükkösben 3 példány került szemem elé.

A kislegykapó fészkelése a Keszthelyi-hegységben régen ismert tény. *Homeyer* 1892. V. 29-én találkozott a kislegykapóval a vállusi erdőben, amely bükköst 1940 körül kivágták, s így ma már Vállus határában a kislegykapó fészkelési lehetősége minimálisra csökkent. *Pátkai* ugyan még 1942 júniusában találkozott itt vele egy magános, öreg bükkfánál, mely ma is áll, de itt kislegykapót én már sohasem láttam. Valószínűleg innen származik az a fészkalj is, mely *Lovassy* gyűjteményében található.

Dr. Keve András

A havasi szürkebegy Budapesten. 1953/54 telén a havasi szürkebegyek (*Prunella collaris*) ismét megjelentek Budapesten. A madarakra *Bányai Rezső* lett figyelmes az újlaki agyagbányákban. 1954. I. 24-én azután vezetése mellett meg is találtunk 3 példányt, melyből egyet sikerült is elevenen befognunk. A fogás helyétől száz méterre január végén *Juhász Lajos* egy karvaly által széttépett példányt talált, melynek fejét behozta az Intézetbe.

Dr. Pátkai Imre

A kucsmás sárgabillegető Csömörön. Eddigi tapasztalatom szerint a sárgabillegető egyáltalán nem költ Csömörön, sőt itt még nem is láttam, de mivel a *Motacilla fl. flava* L. mindenütt előfordul a környéken és költ is, bizonyosra veszem, hogy vonulóban érinti Csömör területét.

Az 1953. évben rendellenes időjárásunk volt tavasszal, ami március második felétől kezdve egész május elejéig megzavarta a költöző madarak visszaérkezésének, illetőleg átvonulásának szokásos rendjét. Hosszú időn át csaknem teljesen hiányoztak az olyan irányú légáramlások, amelyek elősegítik a tömeges érkezést. Sárgabillegetőt ezúttal sem láttam, egészen május 14-ig, amely napon számos visszaérkezett madár került a szemem elé, s egy helyen, az ún. Nádastó közelében, szántóföldbe vetett zöldborsó táblájában a sárgabillegetőnek egy egészen sötét fejű, szemöldöksáv nélküli példánya, amelyet a *Motacilla flava feldeggi* Mich. alfajhoz tartozónak néztem. Elég közel volt, látcsővel szemlélgettem. Megjegyzem, hogy több hantmadár (*Oenanthe oenanthe*) társaságában tartózkodott.

Dr. Dorning Henrik

Berkiposzáta és feketefejú sárgabillegető a Kisbalatonnál. 1951. december 21-én délelőtt borult, ködös, fagyos időben Vörs községből a Zala folyó felé haladva, erőteljesen csettegő hangra lettem figyelmes, miközben egy madár repült előttem keresztbe a Diási úton és az útmenti nádszegélybe szállt be. Röptében nagyméretű ökörszemnek lehetett nézni. Óvatosan megközelítettem a helyet, és a madarat sikerült is meglátnom, amint a nádszálakon kúszott, közbe-közbe élénken csettegve: „csek-csek-csek”. Prizmás távcsővel figyelve megállapítottam: *Cettia c. cetti* Marm. volt. Most láttam először a Kisbalatonnál.

1953. április 19-én délelőtt derült, enyhe, szeles időben Balatonszentgyörgy határában a Pörös-árok menti réten tőlem 10 lépésnyi távolságban egy intenzíven feketefejú sárgabillegetőt figyelhettem hosszabb ideig, amint a földön szedegetett. Szuperciliumnak nyoma sem volt. Szépen kiszínezett hím *Motacilla flava feldeggi* Mich. volt. A billegető egyedül volt. Most láttam első ízben a Kisbalatonnál.

Warga Kálmán

A vörösfejű gébics legutolsó előfordulása Debrecenben. Az *Aquila* XLII—XLV. kötetében (p. 264—266.) leírtam a vörösfejű gébics (*Lanius senator*) régi debreceni előfordulását. Akkor azt állapítottam meg, hogy az 1870-es években még fészkelnie kellett Debrecenben. *Lovassy* talált is ekkor még egy fészket a Nagyerdőben. 1954-ben, miközben a debreceni kollégium régi természetrajzi gyűjteményének történetét és annak fejlődését kutattam, ráakadtam az 1893/4. évi *Értesítő*ben egy adatra, amely a „*Lanius*

rufus” 1894. évi fészkeléséről szól. *Kovács János* kollégiumi tanár, az akkori múzeumőr jelenti, hogy *Stern M.* nevű tanuló egy „*Lanius rufus*” fészket hozott a múzeum részére 5 tojással. Ez természetesen csak Debrecen környékéről való. Így ez az utolsó ismert fészkelési adat Debrecen környékéről. Ez a fészkek még 1944-előtt megvolt a gyűjteményben. Magam a madárral már sohasem találkoztam (1923—1944). Nem tudom magamnak megmagyarázni, hogy mi lehet az oka a madár eltűnésének, mert hogy az 1860-as években nem lehetett ritkaság, bizonyítja az, hogy oly nagyszámú tojása volt a kollégium gyűjteményében.

Dr. Nagy Jenő

A nagycsőrű zseze 1953/54 telén Magyarországon. 1953—54 telén a zseze (*Carduelis flammea*) október végén jelent meg. Az elsőket X. 23-án *Dandl József* a hortobágyi Halastónál észlelte (1 db) és X. 25-én Sopron határában *Koronky István*. A zsezsékről ezután szórványosan érkeztek adatok kisebb csapatokról, melyek főként Budapest környékén mozogtak csízekkel, kenderikékkal stb. vegyes csapatban is. A legnagyobb csapatot, kb. 200 példányt, 1954. I. 13-án a Tabánban láttam. *Csóka Lajos* Mogyoródnál 1954. I. 2-án 40—50-es csapatot észlelt, valamint *Kiss József* 1953. XII. 11-én sokat látott Nógrádverőcénél csízekkel vegyes csapatban. Az utolsó 2 példányt 1954. III. 17-én *Győry Jenő* észlelte Sopron mellett. A befogott zsezsék közt több példány akadt, melyek a nagycsőrű alfajhoz tartoztak (*C. f. holboelli Brehm*), így : 1953. XI. 6-án *Bary Zoltán* és *Palkó Ferenc* fogtak Óbudán 3 ilyen példányt, valamint 1953. XII. hóban *Dr. Kovács Gyula* Kaposvár határában egyet. Valamennyi a Madártani Intézet tulajdonába került.

Dr. Pátkai Imre

Kerti sármány újabb előfordulása Vas megyében. A megye területén első ízben 1950. április 29-én Csákánydoroszlóban mutatkozott egy példány. Újabban 1954. évi május hó 9-én a Szombathely melletti Náriai község határában láttam ismét egy *Emberiza hortulana*-t. Fészkelésüket még nem észleltem.

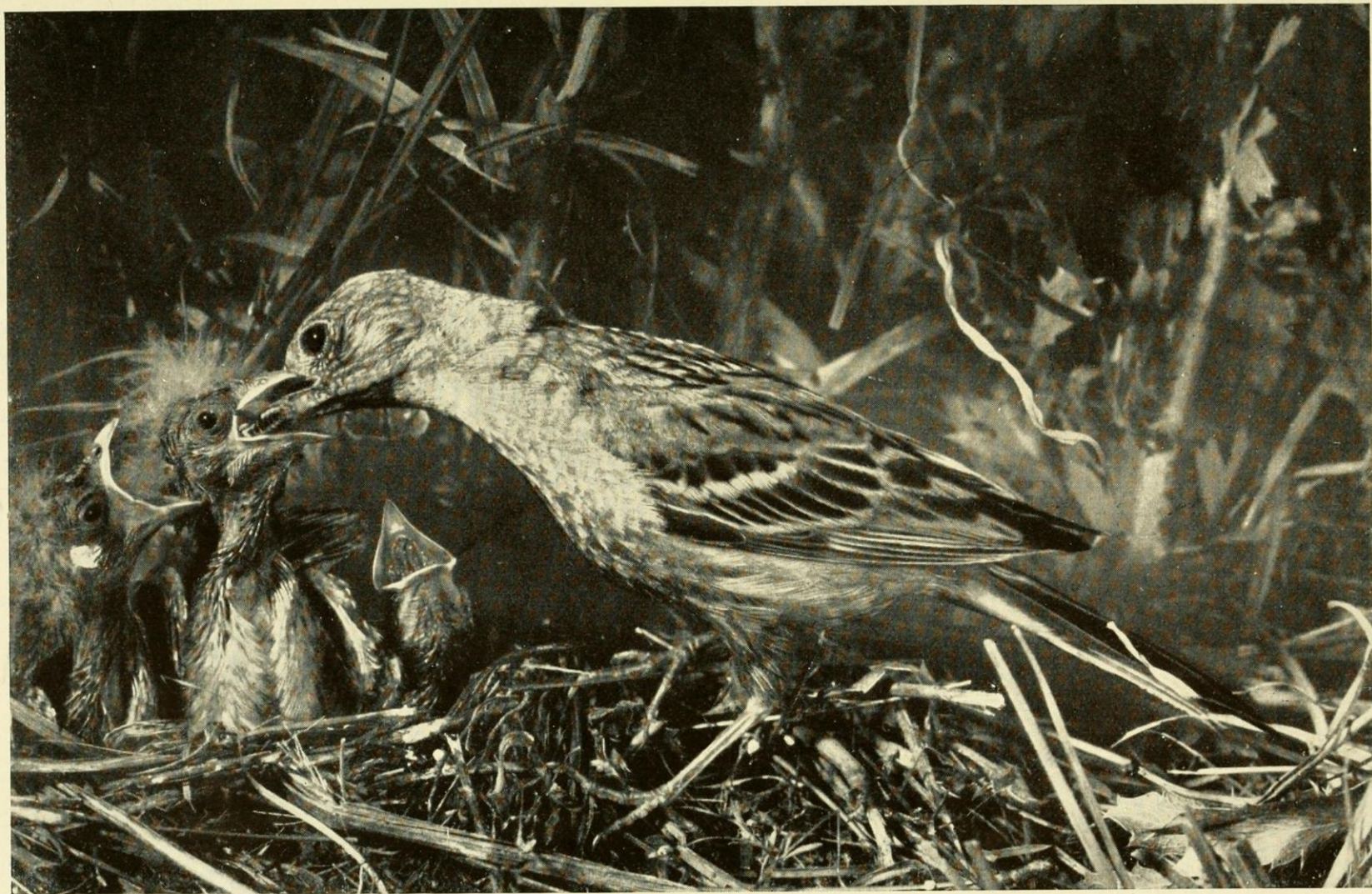
Csaba József

Kerti sármány a Balatonnál. A kerti sármányt (*Emberiza hortulana*) első ízben 1952. júniusában észleltem a Szentgyörgyhegy lejtőin szőlőskertekben. A következő évben, 1953. május 25-én ismét ugyanott találtam, május 26-án pedig a Badaacsonyon. Itt a rodostói turistaház körül, valamint — ennél nagyobb számban, 6—7 éneklő hím — a „Kisfaludi-ház” környékén hallottam. *Homonnay Nándor* a tihanyi félszigetről említi a kerti sármányt (Magy. Biol. Kut. Int. Munk. Tihany, 1940. XII. p. 254.).

Farkas Tibor

A kerti sármány fészkelése Pilisvörösváron. 1951. V. 27-én hallottam egy éneklő hím, a szőlőkben álló cseresznyefa tetejéről. VI. 10-én alkonyatkor láttam a hím, és a tojót eleséggel. Fészküket nem találtam meg. Megjegyzem, hogy a már jelentett budaörsi fészkelő helyükön is rendszeresen megtaláltam azóta.

Dandl József

27. ábra. Kertisármány eteti fiókáit — Ortolan-Bunting feeding its young — Photo: Koffán, — Budaörs, 1952

Kerti sármány előfordulása Békásmegyeren. Békásmegyeren, az Ezüst-hegyen először 1953. évben találtam 3 pár kerti sármányt (*Emberiza hortulana*); 1954. IV. 4-én láttam 1 hímét és 1 tojót, majd IV. 10-én már újra 3 párt figyeltem meg. 1954. V. 2-án a csillaghegyi Róka-hegyen is találtam egy párt.

Ziegner János

Bajszossármány újabb előfordulása Budaórsön. Az Aquila LV—LVIII. kötetében (p. 252 & 296) 1951. XII. 31-ig beszámoltam a bajszossármány (*Emberiza cia*) előfordulásáról Budaórs határában. Azóta a nevezett helyen a következő alkalomkor sikerült őket újra megfigyelnem: 1952. XII. 7. 1 db; 1953 I. 11. 4 hím; I. 25. 5 db, közülök 2 hím; XI. 22. 4 db, 2 hím, 1 tojó + 1; XI. 24. 7 db; XII. 6. 4 db; XII. 10. 10 db és végül 1954 I. 1. 2 db, melyek a *Festuca pratensis* magvait fogyasztották.

Dandl József

Sordély „telepes” fészkelése. Hejőszalonta (Borsod m.) község határában a Hejő patakból kivezető csatorna mellett 1922. V. 12-én vadkomló és egyéb kúszó növények között a földtől 30—40 cm magasságban „telepes” sordély (*Emberiza calandra*) fészkelést találtam. Kb. 150 m hosszúságban 18 lakott fészek volt tojással, 4 fészek üres, de sértetlen. A következő évben ugyanazon a területen 2 lakott fészket találtam. Az ottani lakosság a sordélyt „kikirics” madárnak hívja.

Bársony György

Adatok a csicsörke elterjedéséhez Romániában. Szűkebb kutatási területemen, Reghin (= Szászrégen) vidékén még sohasem találkoztam csicsörkével (*Serinus serinus*). Az egyedüli hely, ahol Romániában a csicsörkével találkoztam, Sinaia, a Tömösi-szorosban. Amint a Bucsecs-hegységbe indultam, a keskeny szerpentin úton, mely az 1400 m t.sz.f. magasságú villához vezet, a telepet elhagyva, rögtön feltűnt a sokat keresett madár. A villanyvezetéken ült két példány, tovább újra kettő és még azután néhányat láttam mind az útszéli huzalokon. E vidék t. sz. f.-i magassága 500—800 m. Focsaniban hosszabb ideig tartózkodtam, és minden rendelkezésre álló időmet a szabadban töltöttem, de mégsem találtam meg ott a csicsörkét.

Kohl István

Pajzstetveket pusztító csízek. A csízek (*Carduelis spinus*) Szombathely vidékéről rendes körülmények között már március végén, április elején elvonulnak költési helyükre. 1954. évben jóval meghosszabbították itt tartózkodási idejüket; ennek okát a tölgyfákat ellepő pajzstetvek (*Eulecanium rufulum* Gv.) nagy tömegével magyarázom. Április 24-én Náraiban, május 1-én Szombathelyen, május 2-án ismét Náraiban figyeltem meg 20—25 példányból álló 2—3 csapatukat. A csízek megszálltak egy-egy pajzstetves tölgyet és addig nem távoztak a következő fára, míg annak vékonyabb ágairól le nem szedegették a tetveket.

Csaba József

Napraforgómagot evő keresztesőrű pintyek. Id. *Molnár Lajos* közlése szerint (in lit.) molnaszecsődi kertjében (1935. X. 21.) a még be nem takarított napraforgón egy pár *Loxia curvirostra*-t figyelt meg. 1943. október 6-án Sándorvölgyön a lábónálló napraforgót kiskeresztesőrűek szállták meg. A 2 öreg ♂♂-ból, 1 öreg ♀-ből és 4 fiatal madárból álló kis csapat tagjait alig négy lépésnyire megközelítettem, és így jól megfigyelhettem, hogy az arra kiválóan alkalmas csőrükkel könnyedén pergették ki a napraforgótányérokból a magot, amiből jócskán lakmároztak.

Itt említem meg, hogy 1944. február 17-én Gyanafán gyönyörűen színezett ♂ kiskeresztesőrűt láttam, amelynek párja egy házról a meszes vakolatot csipegette. Kisvártatva a ♀ tovaszállt s a ♂ hangos „gip-gip” szólással követte. Valószínű, hogy a közeli fenyvesben költöttek.

Ugyanebben az évben március 1-én Sándorvölgyön is megfigyeltem négy kiskeresztesőrű pintyet, melyek a ház falára kapaszkodva a vakolatot szedegették.

Csaba József

Nyusztot támadó macskabagoly. A Gerecse Dny-i oldalán, Bányahegyén 1954. IV. 29-én 7 óra után, ködös időben, setétedő ritka szálás erdőben egy nyuszt előttem 4 m-re combvastagságú cserfán 3 m magasságban átszökött a törzs másik oldalára, és ott úgy helyezkedett el, hogy az egész teste takarásban volt, csak az orrát dugta ki a fatörzs mellől, hogy engem figyelhessen. A következő pillanatban rávágott egy macskabagoly (*Strix aluco*), és valósággal pedzette, mint héja a nyulat. A nyuszt erre egy morgó hangot hallatott és 1 méternyi feljebb szökött a fán, s megint úgy helyezkedett, hogy a teste takarásban maradjon, csak fejét és sárga torkát láthattam. A bagoly került-fordult és még erősebb támadást intézett, a nyusztot majdnem lerúgta a fáról. Közelségem miatt a nyuszt nem védekezett és tovább is csak engem figyelt, majd pár másodperc múlva leugrott a fáról és elszaladt. A bagoly akkor lendült harmadik támadásra, és gyorsan a nyuszt után repült. Sajnos a köd miatt nem láthattam, hogy a támadó bagoly meddig üldözte a nyilván előlem, és nem a bagoly elől menekülő nyusztot.

Szomjas László

Macskabagoly támadása malac ellen. 1950 januárjában egy 100 kg-os sertés felbontásánál a bőr alattiszalonnában macskabagoly (*Strix aluco*) karmot találtam, és a bőrön is három sérülés nyoma látszott. Érdeklődésemre megtudtam, hogy az állat 1949 márciusában jött a világra Beszterec (Szabolcs m.) községben, és amikor a malac 2–3 napos lehetett, egy hajnalban a karámban széttépett madár tollait találták. A malac fejlődésében elmaradt testvéreitől, sokáig betegeskedett, azt hitték, hogy más malac haraphatta meg. A bagoly karmá jelenleg a Madártani Intézet gyűjteményében van.

Jakab András

A szirtisas hangya-fogyasztása. Bethlenfalvy József 1952. VIII. 3-án a Bélai Mészköhavasok északkeleti oldalán fekvő Alabástrombarlang alatt egy szirtisasra (*Aquila chrysaetus*) lett figyelmes. Húsz lépésre becserkészve megfigyelte, hogy a madár a földön ülve kövek felforgatásával foglalkozik. Első benyomása az volt, hogy egy csapóvasba került sas béklyójától szaba-

dulni próbálkozik, azért emelgeti a köveket. Nagy meglepetésére azonban pontosan látta, hogy a kövek felforgatása után azoknak aljáról valamit szedeget. Fényképezőgépe csettenésére a sas szárnyra kapott. A megbolygatott kövek és a fel nem forgatott sziklatörmelék megvizsgálásánál pontosan megállapíthatta, hogy a gyönyörű természeti emlék itt bizony hangyabábokkal táplálkozott.

Bethlenfalvy Ernő

Adatok a gyöngybagoly táplálkozásmódjának állatföldrajzi jelentőségéhez. A Vértes déli peremén, Csákvártól 2 km-re DNy-ra nyílik az Esterházy-barlang, melyben több éven keresztül folytattunk őslénytani ásatásokat. Az 1951. nyár végén megszakított ásatásokat következő év májusában tovább folytatva, a barlangban — a nyílás közelében — egy repedés alatt a sziklafenéken elszórtan bagolyköpeteket találtunk, melyeket a vidék mai mikrofaunájára vonatkozó adatgyűjtés céljából megvizsgáltunk, a következő eredménnyel:

Sorszám	A köpet		A köpetben megállapított állatok száma									
	Méretei mm-ben		Gerincesek								Rovarok	
			Apodemus	Mus	Micromys	Microtus Pitymys	Murida (összesen)	Sorex	Crocidura	Soricida (összesen)		Murida + Soricida (összesen)
1.	44—31—26	.....	1	—	—	2	3	—	3	3	6	—
2.	46—34—23	.....	2	—	—	1	3	—	2	2	5	+
3.	41—28—18	.....	1	—	—	1	2	—	3	3	5	+
4.	41—29—17	.....	1	—	—	1	2	—	—	—	2	—
5.	32—28—20	.....	1	1	1	—	3	—	—	—	3	—
6.	29—25—18	.....	—	—	—	—	—	1	2	3	3	+
7.	35—26—18	.....	1	—	—	—	1	—	4	4	5	+
8.	42—27—20	.....	2	—	—	1	3	—	—	—	3	—
9.	28—21—17	.....	—	1	—	—	1	—	2	2	3	—
10.	deformált	.....	—	—	—	1	1	—	4	4	5	—
11.	36—32—20	.....	—	1	—	1	2	—	2	2	4	—
12.	74—28—22	ket- -a)	—	—	—	—	—	—	12	12	12	+
	tős	-b)	—	—	—	—	—	—	7	7	7	+
13.	39—26—21	.....	1	—	—	1	2	—	1	1	3	+
14.	54—26—23	.....	—	1	—	1	2	—	4	4	6	+
15.	37—30—17	.....	1	—	—	1	2	—	2	2	4	—
16.	deformált	.....	1	—	—	2	3	—	5	5	8	+
17.	30—25—17	.....	—	—	—	1	1	—	3	3	4	—
18.	63—26—25	.....	—	—	1	4	5	—	—	—	5	—
19.	deformált	.....	—	—	—	4	4	—	3	3	7	—
20.	60—29—20	.....	—	—	—	1	1	—	7	7	8	++
21.	39—31—20	.....	—	—	—	2	2	—	—	—	2	—
22.	deformált	.....	—	—	—	1	1	—	5	5	6	++
23.	33—28—19	.....	1	—	—	1	2	—	1	1	3	—
24.	25—20—12	.....	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—
25.	37—29—22	.....	—	—	—	2	2	—	2	2	4	++
26.	53—52—20	.....	2	—	—	—	2	—	—	—	2	—
	Szétesett köpetek	...	3	2	—	16	21	—	29	29	50	++
	Összesen	.....	18	6	2	46	72	1	103	104	176	++

A táblázatból kitűnik, hogy — a szétesett anyagot nem számítva — összesen 26 köpetben bogármaradványokon kívül 126 gerinces maradványai voltak kimutathatók; az egy köpetre eső átlag tehát 4·8 állat.

A köpetekben a rovar-, főleg bogármaradványok fellépése mindig a cickánymaradványokhoz volt kötve; ez igazolja azt a korábbi megállapítást, hogy a gyöngybagoly rovarát nem fogyaszt, rovarmaradványok tehát csak a megevett cickányok gyomortartalmából jutottak a köpetekbe.

Az egész anyagban talált 176 gerinces közül a 72 Murida az összes állatok 41%-át teszi ki, míg a Soricidák 59%-ot. Amilyen jellegzetes a Soricidák túlsúlya a gerincesek közt, éppoly feltűnő a más gerincesek teljes hiánya a köpetekben, bár az utóbbi — tekintettel arra, hogy egy tanyahelyen aránylag rövid idő alatt és egy állattól összegyűlt köpetanyagról van szó — általános következtetésre nem ad lehetőséget, inkább egyéni, vagy helyi jellegű.

A pocok és egerek szokásostól eltérő aránya (26 egér, 46 pocok) is kétségtelenül arra utal, hogy pocokszegény volt az év.

Marad tehát jellemző adatnak a cickányok túlsúlya az egér- és pocok-félékkel szemben, ami kétségtelenné teszi a színezeten kívül, hogy a köpetek gyöngybagolytól erednek. E biztos jellegenkívül a gyöngybagoly mellett szól a köpetek kétféle nagyságcsoportjának méretátlaga is, éppúgy, mint az átlagosan egy köpetre eső 4·8-es gerincesállat-szám. (L. *Utterdörfer*: Die Ernährung der deutschen Raubvögel und Eulen. I. kiad. — Neudamm, 1939.).

Összehasonlítva a kis, csákvári köpet-anyag faunisztikai adatait az irodalomban szereplő összehasonlításokkal, azt látjuk, hogy nemcsak a Murida-Soricida-arány, hanem a Crocidura—Sorex arány is egyezik az eddigi tapasztalatokkal. Míg ugyanis pl. a németországi igen nagy anyag 35 000-t meghaladó gerinceszámából kb. 26% jutott a Soricidákra, addig a nyugat-franciaországi gyöngybagolyköpet-anyagok 600 körüli gerincesállata közül már 35% esett a cickányokra, a svájci anyagban pedig 53%-ig emelkedik a cickányok aránya a többi gerinces állattal szemben; még délebbre a Soricida-százalék még magasabb.

A másik egyezés az irodalom adataival a Sorex—Crocidura-arányban mutatkozik. Míg ugyanis *Utterdörfer* összeállításában a németországi gyöngybagoly-köpetek cickánymaradványainak kevesebb mint egy ötöde fehérfogú cickány, addig a nyugat—francia anyagban a cickányok nagyobbik felét teszik ki. Legmagasabb a svájci anyagban arányszámuk: a cickányok 70%-át érik el összesített átlagban.

Mindez egyrészt a gyöngybagoly, másrészt a cickányok földrajzi elterjedéséből egyszerűen levezethető. A gyöngybagoly ugyanis — kivéve a füleskuvikot — minden más bagolyfajunknál inkább déli alak; mint ilyen, elterjedési területe legnagyobb részén Microtinákkal nem is találkozik (csak Dél-, Közép- és Nyugat-Európában, valamint Észak-Amerikában), de annál inkább Soricidákkal, ezek közt is főleg Crocidurinákkal.

Ahogy a gyöngybagoly elterjedése északi határai felé közeledik, fokozatosan kevesebbek táplálékában a Soricidák; mégpedig először a Crucidurinák, azután a Soricinák lesznek ritkábbak, hogy mindinkább a számára

délen ismeretlen Microtinákra térjen át, egyben az alkonyati vadászatra is (ami a déli részeken a hirtelen besötétedés miatt inkább éjszakai vadászatot jelent, vagyis a hang utáni vadászatot).

Az elmondottaknak ellenkezőjét mutatják a holarktikus elterjedésű baglyok, melyek a Microtinák fő elterjedési területén élve főleg ezekkel táplálkoznak és a cickányokat egyáltalában nem eszik.

Ezzel kapcsolatos a gyöngybagoly pleisztocénkori elterjedésének (*Lambrecht: Paläornithologie, 1933. p. 770.*) két jellegzetessége: először is egy-két esettől eltekintve csak déli, Földközi-tenger melléki lelőhelyekről került elő (a Kárpát-medencéből nem!), másodsor pedig a gyöngybagoly hiánya magyarázza a felsőjégkori bagolyköpetekből származó mikrofaunás lelőhelyeink igen ritka cickány-leleteit, ugyanakkor azonban a mediterrán beütésű alsójégkori „interglaciális” faunák tömeges cickányleleteit.

Összegezve megállapíthatjuk, hogy:

1. A gyöngybagoly a Kárpát-medencében rovarokkal — valószínűleg — nem táplálkozik.

2. A cickányevés mind a pocokdús, mind a pocoknélküli területeken melegebb égövi területről hozott és változatlanul megtartott szokása.

3. Fosszilis mikrofaunák cickány-szegénysége elsősorban a gyöngybagoly hiányának és csak másodsorban a hideg klíma alatti cickány-hiányának a következménye.

Kretzoi Miklós és Varrók Sarolta

Megfigyelések a gyöngybagoly és kuvik életéről. 1952 tavaszán Csorvason (Békés m.) a r. k. templom boltívszerkezetében, mely a padlás alatt terül el, a gyöngybagoly (*Tyto alba*) tartózkodási helyére bukkantam. Ez a térség hatalmas, csendes, sötét, csak helyenként megvilágított terület, rengeteg zuggal, összevissza ágazó gerendákkal, párkányokkal. Alján sok a szemét, és 20—25 cm vastagságban a bagoly-köpet, táplálékmaradvány és ürülék gyöngybagolytollakkal. A templom közvetlen környezete a piactér és a ref. templom, melyet szintén átvizsgáltam, de csak a toronyfülkében találtam 1—2 gyöngybagoly-köpetet. Tágabb környezete a körülötte fekvő falu. A padláson fészkel 1 pár bubosbanka (*Upupa epops*) 1 pár házirozsdafarok (*Phoenicurus ochruros*), néhány pár háziveréb (*Passer domesticus*) és 4—5 pár házigalamb (*Columba domestica*). Rengeteg kis galambcsontvázat találtam a köpetek között. A galambok, úgy látszik, annak ellenére, hogy a baglyok fosztogatták fészkeiket, tovább költöttek a padláson. Sok galambtojás héját is találtam, néhány fakopáncs-szárnytollat, azonkívül egy darab karvaly-farktollat. A madarak a kitört padlásablakokon járhattak be. Majdnem minden látogatásom alkalmával a gyöngybagoly közvetlen a lejárati alatti gerendán ült, és bizalmasan bevárt. Egy másik a boltívzug feletti kiugró téglapárkányon, a harmadik és negyedik egy deszkalap mögött tartózkodott, ami a csatornát takarta el. Ezek voltak az állandó pihenőhelyeik, mert legritkábban találtam őket másutt. Fiókaik már repülősek voltak, és így a fészkek helyét nem tudtam pontosan megállapítani, bár a tojáshéjakat megtaláltam. 1952. VI. 16-án sikerült az egyik repülő fiatal befognom, melyet egy évig tartottam, és utána meg-

gyűrűzve szabadon bocsátottam 1953. VI. 25-én. Ez a madár 14 nap múlva, VII. 9-én a 35 km-re fekvő Tótkomlóson kézrekerült. A fogságban tartott gyöngybaglyok a kuvikkal békés együttesben éltek. A fiatal nagyobb és világos példány vadabb, idegesebb, támadóbb volt. Az öreg madár sötét és éppen ellenkező természetű. Nyugodt, félénk, kézbevéve lelankadt fejjel holtak tetette magát, behúnyta szemét. A fiatal hallatta tavasszal jellegzetes sürrögő hangját, az öreg csendes maradt. Téli látogatásom alkalmával csak egy baglyot találtam a boltívszerkezetben. Ez alkalommal (1952. XII. 2.) találtam két egymásba akaszkodott gyöngybagoly-csontvázat. Egy kisebb és egy nagyobb madár volt. A kisebb bagoly bal lábának körmei a nagyobb koponyájába meredtek, jobb karmával annak bal csüdjét fogta, mely csüd viszont a kisebb példány mellkasába fúródott. A nagyobbik példány jobb karma a kisebbik szárnytövét fogta. Mindkettőnek esőre nyitva volt, és egymással szemben feküdtek. A gyöngybaglyok minden látogatásom alkalmával kirepültek a padláson keresztül, és legtöbbször a piaetéren álló sűrű hársfákra telepedtek. Az összegyűjtött 102 darab hibátlan köpetet feldolgoztam. A meghatározásokban *Sziji József* volt segítségemre, mely segítségért hálás köszönetet mondok. A 102 darab 1952-ben gyűjtött gyöngybagolyköpet analízise: 254 db háziegér (*Mus musculus*), 12 mezeipókok (*Microtus arvalis*), 6 mezei veréb (*Passer montanus*), 22 háziveréb (*Passer domesticus*), 8 házicickány (*Crocidura russula*), 1 fiatal vakond (*Talpa europaea*), 1 rozsdafarok- (*Phoenicurus* sp.) koponya és két ízben cserebogár-maradványok. Ezekon kívül több apró csont, rengeteg szőr és tollhalmoz. Egy köpetben átlag 3–4 koponyát találtam. Legkevesebb volt 1, legtöbb 6 háziegér-koponya. Több esetben vegyes volt az előfordulás, pl. 2 háziegér, 1 mezeipókok, 1 háziveréb, 1 házicickány és cserebogár-maradványok; másik esetben: 1 mezeipókok, 1 háziegér, 1 házicickány. A köpetek elemzéséről pontos jegyzeteket vezettem, melyek bármikor rendelkezésre állanak. Mezeiverébből 5 koponya volt egy köpetben, feltételezhető, hogy egy fészekaljából kiszedett fiatalok koponyái. A fiatal vakond-koponyát tartalmazó köpetben még csak vakond-szőrt találtam. Csak a frissebbnek látszó, ép köpeteket szedtem össze. Látható tehát, hogy Csorváson a gyöngybagoly főleg háziegérrel táplálkozott, szemben az irodalomban emlegetett cickánytáplálékkal: ennek helyi jelentőséget tulajdonítok. Mezőgazdaságilag hasznot hajtó állatok ritkán szerepelnek, a 102 köpetben összesen 16 állat, mely közé a mezeiverebet, házicickányt és rozsdafarkot sorolom. Több gyöngybagolyfészkelést 2 és fél év alatt nem sikerült Csorváson felfedeznem. Táplálkozási területükről csak annyit sikerült megtudnom, hogy a közeli malomban szoktak egerészni. A templomban ezek szerint 2 pár költött.

Csorvás tanyavilágában sok helyen észleltem a kuvik (*Athene noctua*) fészkelését. Megfigyelésem szerint jobban kedveli a lakott, kisebb épületű tanyákat, mint az elhagyott lakatlanokat. Általában a lakások tetőzete alatt szívesebben fészkel, mint az istállók stb. cserepei vagy zsúpteteje alatt. Jobban kedveli az udvarra eső oldalt, mint a nyugodt, csendes hátsó falat. Legtöbbször a harmadik falfeletti cserépsor alatt találtam fiókait. Az egyik ilyen helyen a köpetek mellett 4 db vakond-maradványt (koponya, bőr, végtagok), veréb és barázdabillegető tollakat, valamint nagyon sok

kecskebéka-tetemet és -maradványt találtam. 1952 augusztusában egyszer világos nappal du. 3 órakor napsütésben láttam kuvikot tarló felett vadászni. Az egyik tanyán tyúktollakból lapos, de kerek, szabályos fészket találtam 6 tojással. 1952. IV. 1-én és 6-án már repülő fiókákat szedtem. 1953-ban viszont V. 25-én még tojásait és kelőfélben levő fiókáit vittem haza nevelésre, ami sikerült. A külön befogott anyamadár fogságban kiköltötte és felnevelte fiait. Az alig 80 × 50 cm-es ketrecben anyjuk által nevelt fiókák között voltak barnább és vörösebb színárnyalatúak. Súlytáblázatuk

1 napos	20 g (1953. V. 25.)
5 napos	56 g (1953. V. 30.)
10 napos	112 g (1953. VI. 4.)
15 napos	120 g (1953. VI. 9.)
20 napos	120 g (1953. VI. 14.)

A beadott húsféleségek között legjobban kedvelték az egér- és veréb-táplálékot. Macskahúst aprómadártollba hempergetve adtam be nekik, amit szintén elfogyasztottak. Az aprómadárféleségek közül kizárólag a tövisszűrőgébics húsát nem fogyasztották el, még 2 napi éheztetés után sem.

Csorvás bagolyfaunájából a két említett fajon kívül még 1953. I. 27-én a macskabagoly (*Strix aluco*) hangját hallottam, két és fél év alatt.

Festetics Antal

Egy fán tízféle fészek. A „társas”-fészkelésnek olyan nem mindennapi példájával találkoztam 1931 nyarán, amilyent sok évtizedes működésem alatt még sohasem tapasztaltam. A Kisbalaton körzetében Vörs községtől a Zala folyó partjához vezető Diási út mellett egy terebélyes és odvas fehérfenyves fán tízféle madár zsúfolódott össze költés végett, és pedig a következő fajok: gólya, vörös vérese, nagyfakopáncs, szalakóta, sárgarigó, hamvasvarjú, csóka, kisörgébics, mezeiveréb, háziveréb. Utóbbiak a gólyafészkek alsó gallyai közé hurcolkodtak be. Itt az volt az érdekes, hogy a fészkes fán nemcsak „egymást tűrő”, hanem egymás közellétét nem igen tűrő fajok is mintegy symbiosisban költöttek, bár a sárgarigó és szalakóta, meg a csókák és véresék közt gyakran adódtak hangos csetepaték és nagy kergetőzések. Meglepő volt a fészkelő hamvasvarjú-pár jelenléte, melyek itt, úgy látszik, a nagy forgalom okozta zavarás miatt nem merték fészkefosztogató hajlamukat kifejezésre juttatni. Ez a különféle fajoknak egyhelyre szorult fészkelése bizonyítéka annak, hogy egyes területeken az alkalmas fészkelőhelyek hiánya, illetve gyér volta a madarakat néha a biotop totális kihasználására kényszeríti. Az említett területen mintegy két kilométeres körzetben jobbról-balról náddal szegélyezett mezőn, illetve réten összesen 6 fa állott egymástól kisebb-nagyobb távolságban, melyek közül a megnevezett fészkes fa volt a legterebélyesebb. Ez a fa még ma is megvan, de már nem terebélyes, mert azóta több nagyobb ága letörött. Ma már csak csókák fészkelnek odvaiban és néha mezeiverebek. Fenti megfigyelésemet *Gulyás József* és *ifjabb Gulyás József* társaságában végeztem.

Warga Kálmán

Földalatti üregben költő széncinege. 1954. május 23-án, Pornóapáti községhez tartozó 30 éves fiatal tölgyesben, 25 cm mélyen földalatti üregben széncinege- (*Parus maior*) fészket találtam 6 tojással. Egy kivágott fa 4 cm átmérőjű földben hagyott gyökere elkorhadt, és így keletkezett a cinegék által elfoglalt földalatti üreg.

Csaba József

Mesterséges fészkelőodúban költő hantmadár. 1939. május 28-án *Halász Margit*, a kiváló madárvédő és gyümölcstermelő Csemő (Czepléd) határában levő (volt) madárvédelmi telepét felülvizsgálva, egy 190 cm magas karóra helyezett Bé:32-es fatönkódúban hantmadarat (*Oenanthe oenanthe*) találtam fészkelve, melynek 5 pelyhes, 3–4 napos fiókája volt. Az etető nőtényt csapdában elfogtam, s a 125133. sz. gyűrűvel megjelöltem. A legfejlettebb fióka már gyűrűzhető volt, s az a 125134. sz. gyűrűt kapta. Ez volt nálunk a hantmadár mesterséges fészkelőodúban való költésének első hiteles megállapítása.

Itt említem meg, hogy *Fernbach Károlyne* (Babapaszta Bácska) 1921-ben jelentette, hogy a tavaszi fészkelő vizsgálatnál egy A-odúban (a röplük átmérője nem volt megadva) verébgyanús fészket talált, melynek anyaga száraz fű, gyökér és toll volt. Mikor a fészket el akarta távolítani, akkor vette észre a virágrészeket és a fészkekben levő 4 tojást, melyeket a kisörgébics (*Lanius minor*) tojásainak határozott meg, és így visszarakta az egészet a fészkelőodúba. Tíz nap múlva látta, hogy a fészket a madár elhagyta; a tojásokat el akarta tenni, de azokat egér vagy más állat tönkretette. (Lásd: *Aquila*, 1921. p. 172.) Nekem akkor az volt a véleményem, hogy *Fernbachné* jóhiszeműen tévedett a valószínűleg csak sebtiben megnézett tojások meghatározásánál, mert kizártnak tartottam, hogy kisörgébics „A”-odúba (!) fészkeljen bele, valamint azt is, hogy ilyen alacsony szinten rakjon fészket. Akkor az volt az érzésem, hogy talán hantmadár volt a kérdéses fészkelő, bár a hantmadár tojása nem téveszthető össze a kisörgébics tojásával.

Warga Kálmán

Szokatlan madárfészkelések. 1954. május 13-án Nagymaros határában gyűrűzéseket végeztünk *Prukner Gézával*. Az egyik használaton kívüli kőfejtőben egy kövirigó (*Monticola saxatilis*) párt pillantottunk meg. A sziklák közt azonban hiába kerestük a fészket. 2–3 m-re a kőfejtőtől egy magános magas bokorban, 1–1,20 m magasságban sikerült fészket 6 fiókéval megtalálni. Továbbmenve a hegytetőn egy tölgy-cserje tetején kb. 1,20 m magasan ugyancsak egy fészket találtunk 6 csupasz fiókéval. Az etető madár erdeiipityer (*Anthus trivialis*) volt. Mindkét faj talajon fészkelő, ezért az esetet megemlítésre méltónak találom.

Kiss József

Madarak rendellenes fészkelése. Fán fészkelő citromsármány (*Emberiza citrinella*). Csákánydoroszlóban, 1943. július 29-én, a Rába kiöntésén, fűzfán, 40 cm magasságban citromsármány fészke akadtam. Alatta komló és egyéb sűrű növényzet takarta a talajt, melyet már kisebb áradás

esetén is nagy területen előntött a Rába vize. A sármányok az árvíz ellen védekeztek, amikor ily szokatlan helyre építették fészüket.

Hasonló fészekre akadtam 1946. május 19-én a felsőmaráci Gyékényes-tóban. Itt az alacsony állású víz felszíne felett 1 méter magasan fiatal égerfán fennakadt száraz fű- és gyékénycsomóra építették fészüket a citromsármányok. A fészekben erősen kotlott 4 db tojást találtam. A fa törzsén és ágain látható időnként változó vízállás legfeljebb a fészekalatti fűcsomóig emelkedett, így a költés zavartalan volt.

Tuskóra épült őszapófészek. A Felsőmarác határában folyó kis patakoska partján 1953. évi április 21-én, alacsony égertuskó oldalán, kiálló ágacskához erősített őszapó (*Aegithalus caudatus*) fészket találtam, a föld felszíne fölött 25 cm magasságban. A fészekben tojások voltak.

Szarkafészekben költő széncinege. A csákánydoroszlói „Berek”-ben, 1928. június 3-án, gyertyánfán levő (*Pica pica*) szarka fészkében széncinege (*Parus maior*) fészkel. A cinkék által behordott fészekhalmaz gyapjával és szőrszálakkal volt bélelve s benne három friss széncinegetojást találtunk.

Boroshordóban is fészkel széncinege; Egyházasdaróc községben 1952. évben udvaron álló üres 25 literes boroshordóban költött egy széncinegepár.

Szarkafészekben költő kisörgébics. A kisörgébics (*Lanius minor*) nem tartozik Csákánydoroszló gyakori fészkelő madarai közé. Ezért feltűnő volt, hogy 1933. év tavaszán egyszerre 24 madár érkezett az ún. „Berek”-be. Számuk hamarosan felszaporodott s később itt, egész kicsi területen telepesen fészkel 15 pár. Június 4-én a tizenöt fészek közül 3 üres volt, 12-ben pedig tojásokat találtunk. A fészkek egymástól átlagosan 20 m-re 7–18 m magasságban gyertyán-, éger-, szil- és tölgyfán voltak. A famászó fiú egy 18 m magasan tölgyfán levő friss szarkafészekre hívta fel a figyelmemet, melyből napokkal előbb kiszedte a tojásokat. Napok múlva többször meg-rúgta a fát és mindannyiszor kisörgébics szállt ki belőle. Felküldtem a gyereket a fára, de már csak a kisörgébics fészkének maradványai voltak benne. Úgy látszik a tojásokat valaki előttünk kiszedte.

Csaba József

Fogolyfészek egy árpaszalmakazal tetején. Kása István 1952. június hó végén, amikor Csömörön egy nyilvános szérúról el akarta szállítani tavalyi árpaszalmáját, a kb. 3 1/2 m. hosszú, 3 m széles, már jócskán alakjavesztett, meglaposodott és megfeketedett kazal tetején, mintegy 2 m magasságban fogoly- (*Perdix perdix*) fészket talált. A fészek árpaszalmából készült, s a kazal gerincének kis mélyedésébe volt beágyazva. Tojáshéj-darabok voltak benne és 2 tojás egészben. A héjdarabok formája azt mutatta, hogy a csirkék szabályszerűen kikeltek, a két egészben maradt tojás (méretük: 34 × 25 mm) nem volt megtermékenyítve. A kazal több másikkal együtt a szérúnek azon a szélén állott, ahol egy kis akácos kezdődik. A kikelt csirkék könnyen és épségük veszélyeztetése nélkül lecsúszhattak a kazalról s beszaladhattak az akácosba. A költés tartama alatt a fészken ülő foglyot, de a fészket s a tojásokat is jól rejtőztette a kazal tetejének időmarta felszíne.

Dr. Dorning Henrik

Fiókaetetések megfigyelése néhány madárfajnál. Régebben két alkalommal is tüzetesen megfigyeltem egy-egy széncinke-pár fiókaetetését az egész nevelési időszak alatt (lásd : Aquila, 1931—34. p. 258—268. és 1939—42. p. 424—443.). Most a fészekodú-telepek felülvizsgálása közben néhány madárfajnál pusztán csak egy-egy óra hosszáig figyeltem a fiókaetetések gyakoriságát, melyeknek adatait alábbiakban azért közlöm, mert összehasonlítások céljából az ilyen adatok fontosak.

1. Alesut, 1954. V. 13. Barátcinke (*Parus palustris*) 5. sz. B 32-es odú, délután 18—19 óra. Idő : derült, meleg. Egy órán belül a két szülő, többnyire felváltva, 46-szor jött etetni, és 33-szor vitt ki a fészekből ürüléket. Egész közelről, mozdulatlanul állva figyeltem őket, s így mintha észre sem vettek volna. Legtöbbször kis sima zöld hernyó volt csőrükben, de más rovarok is, melyeket többnyire a közeli, de sokszor távolabbi fákról és bokrokról hoztak, és néha földre szállva : az aljnövényzetben keresgéltek és szedtek fel rovarokat. Az odúban 8 kistollas fióka volt.

2. Vácrátót, 1954. V. 19. Széncinke (*Parus maior*) 16. sz. B 32-es odú, délután 16—17 óra. Eső utáni szeles, hűvös időben a pár 28-szor jött etetni, egymást váltogatva. Legtöbbször a sima kis zöld hernyókat hozták, de közbe-közbe rovarokat is. Az odúban 1—2—3 percig is elidőztek. Egy alkalommal a tojó után rögtön a hím is beszállt, és másfél perc múlva egymásután bújtak ki, 1—1 ürüléket hozva csőrükben. Összesen 18 ízben vittek ki ürüléket. Az etető szülők kb. 30—40—50 méteres körzetben lombfákon és bokrokon keresték a táplálékot. Az odúban 10 középtollas fióka volt.

3. Zirc, 1954. VI. 3. Kékcinke (*Parus caeruleus*) 8. sz. B 32-es odú, délután 18—19 óra. Borult, szeles, hűvös, esős idő. A pár egy órán belül 33-szor hozott eledelt, többnyire kis hernyókat, de rovarokat is. 3 ízben megtörtént, hogy a két ivar egymásután bújt az odúba. Tisztogatást, illetve ürülékvitelt a rossz világítás miatt nem tudtam megfigyelni. A szülők a fészkesfa melletti 50 m széles tisztáson átrepülve, az ottani lombfákról hozták a táplálékot. Az odúban 10 nagytollas, kb. 13—14 napos, kirepülés előtti fióka volt. A fiókák június 4-én délután 16 és 17 óra között kirepültek az odúból, és a közeli környéken jártak az öregek vezetésével.

4. Alesut, 1954. VI. 9. Szürkelégykapó (*Muscicapa striata*), délután 13—14 óra. A parkban álló WC hátsó tetőpárkánya alatti négyszögletes üregben volt a fészek, bár a közelben volt fatönkből készült C-odú is. Idő : derült, meleg. Az öregek egy órán belül 28-szor jöttek etetni. Többnyire repülő rovarokat, főleg kislepkéket fogtak, de gyakran földreszállva a fű közül kapták fel zsákmányukat. A lepkéket ághoz ütögetve leszárnyazták. Aránylag kis körben, kb. 80 m-es körzetben vadászgattak. Az üregben 4 középtollas fióka volt.

5. Zirc, 1954. VI. 24. Seregély (*Sturnus vulgaris*) 99. sz. B 46-os odú, délután 19—20 óra. Idő: derült, meleg. A két ivar mindössze csak 9-szer jött etetni, de csőrük mindig dugig volt tömve többnyire nagyobb hernyókkal, de rovarokkal is. Érdekes volt, hogy a hím mindig habozás nélkül szállt az odúba, melyben hosszasan időzött, és a második etetés után csőrében nagy ürülécsomót vitt ki. A nőtény ellenben sokkal gyanakvóbb volt, és a röplyukra kapaszkodva mindig jobbra-balra

figyelgetett bebújás előtt, és csak rövid ideig maradt az odúban. Az odúban 4 kistollas fióka volt.

Warga Kálmán

Megfigyelés az erdeipinty etetéséről. 1954. június 10-én Nagymaros határában az erdőben egy fiatal, fészekből kiugrott erdeipintyet (*Fringilla coelebs*) találtam. A madár kb. 5–6 napos volt. Haza vittem és felneveltem. A madár VI. 25-től önállóan evett. VII. 3-án egy fészekalj erdeipintyet vittem haza nevelés céljából. A fészekben 4 fióka volt, s mintegy 4–5 naposak lehettek. Mivel a fiókák szétugráltak, azokat fészkestül egy röpkalitkába helyeztem el a már említett első fiókéval. Rövid idő múlva arra lettem figyelmes, hogy az általam felnevelt fiatal erdeipinty leszáll a hangyatojással telt vályúra, csőrét teleszedi és etetni kezdi a gyámoltalan, maguktól enni nem tudó fiatalokat. Érdekes a dologban az, hogy a nevelő fiatal pinty még maga is elveszi a feléje nyújtott táplálékot, miközben rendszeresen eteti a nálánál fejletlenebb fajtársait. Az etetést *Kiss József* is végignézte.

Prukner Géza

Jégveréstől sérült fehérgólya. Lakásommal átellenben lucfenyő lecsontított koronájában 1951 óta fészkel egy fehérgólyapár. (*Ciconia ciconia*). A madárnak nyilván tojásai voltak még, amikor Nagykanizsa városra VI. 16-án zúdult erős jégverés az egyik gólyát a nyílt réten érte. Szárnyai annyira megsérültek a sűrűn hulló diónagyságú jégtől, hogy nem tudott hazarepülni. Egyik majori asszony hozta be magával, és lehelyezte a fészek alá a földre, és gyógykezelésbe vették. Két teljes napi sétálgatás után a gólya végre felszállt a fészekhez, ahol társa hordott napokon át élelmet a röpképtelen madárnak, a megfigyelés szerint békákat.

Barthos Gyula

A madarak hajnali énekének, illetve megszólalásának kezdete. A megfigyelés helye Újdiósgyőr felett. A vidéknek nagyon gyér madárállománya van. A terület közvetlen a diósgyőri vasgyár felett éjjel-nappal zajos. A megfigyelés 1952. V. 1–31. közt minden második nap történt 0 órától 6 óráig. A megfigyelések összesítése a 408. oldalon látható.

Bársony György

Úszó szürkegémek. A csepeli Dunaág alsó szakaszán, a nyári hónapokban alkalmam volt megfigyelni, hogy egyes szürkegém példányok a víztükör közepén, óvatos keringés után a nyílt vízre ereszkedtek és ott szárnyukat összezsukva, a víz színén úszva megültek. Ez a nyilvánvalóan fürdést, hűsölést célzó vízre való leereszkedés legtöbbször azonban csak annyiból állott, hogy a gém kiterjesztett szárnyakkal a vízbe mártotta magát, majd egy-két másodperc után ismét szárnyra kelt.

Dr. Vertse Albert

Víz alá rejtőző vízityúk. Néhány évvel ezelőtt a Vöröspatak esákanydoroszlói szakaszán fürödtem, amikor tőlem nem messze halászó gyerekek egy vízityúkot reptettek fel. A madár a szűk meder felett felém tartott, de mikor meglátott, a patakba vágódott és a víz alá bukott. Miután néhány másodpercig nem mutatkozott, ezért az alámerülési helyhez mentem,

Nap: Május	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31
Hőmérséklet C°	+12	+10	+12	+11	+15	+11	+7	+11	+2	0	-1	+8	+9	+8	+14	+15
Barázdabillegető	4 ⁰²	—	3 ⁵⁸	4 ¹⁰	—	—	3 ³⁸	—	4 ⁰⁶	4 ⁰⁴	—	3 ⁵²	4 ⁰¹	3 ⁴²	3 ⁵⁵	3 ³⁹
Aranymálinkó	—	—	—	—	4 ⁴⁶	3 ³⁵	3 ⁵⁰	—	4 ⁰⁵	3 ⁴⁰	4	3 ¹	3 ¹⁰	3 ²³	3 ⁵⁶	3 ⁴²
Bübos pacsirta	3 ¹⁶	3 ²⁰	3 ²⁴	3 ⁴⁰	3 ³²	3 ¹⁵	3 ¹⁸	3 ²⁹	3 ²²	2 ⁵⁵	3 ⁰⁶	3 ¹⁴	2 ⁵⁴	2 ⁵⁹	3	3 ⁰³
Fekete rigó	2 ⁴⁰	3 ⁰⁵	2 ⁵⁸	2 ²⁴	—	3 ¹⁰	1 ⁵⁵	2 ⁰²	2 ²⁰	3 ⁰⁴	—	2 ⁵⁵	3 ¹⁴	2 ⁵⁰	2 ³³	2 ⁴¹
Fülemile	1 ¹²	1 ⁰³	0 ²⁰	1 ⁰²	—	1 ³⁰	2 ¹⁴	—	2 ⁰³	—	—	—	0 ³⁰	1 ³⁵	1 ¹⁰	1 ⁴⁰
Kakuk	3 ⁴⁸	3 ⁵⁰	4 ⁰⁹	3 ⁵²	3 ⁵⁸	4 ⁰⁶	—	—	3 ¹⁹	4 ⁰⁶	4 ¹⁴	3 ⁵⁶	4 ⁰²	3 ⁵⁹	3 ⁴⁸	3 ²⁷
Kerti poszáta	3 ²⁵	3 ⁴⁰	—	—	3 ³⁹	—	3 ⁵⁸	3 ⁴⁷	—	2 ⁵⁵	—	3 ¹⁶	3 ⁰⁸	—	3 ⁴⁰	3 ²⁷
Tengelic	3 ²²	—	3 ⁴⁰	3 ³⁵	—	3 ¹⁸	3 ²⁴	—	—	3 ⁴⁶	4 ⁰⁵	—	4 ¹⁴	3 ⁵⁶	3 ⁴¹	3 ⁵⁵
Tövisszúró gébics	—	—	—	—	—	—	3 ⁵⁴	3 ⁵⁰	—	—	3 ⁴²	4 ⁰⁴	—	3 ³⁰	3 ²⁹	3 ²⁴

ahol az alig egy méter mély, kristálytiszta víz alján, vizinövényekbe kapaszkodó *Gallinula chloropus*-t megtaláltam és könnyűszerrel, kézzel meg is fogtam.

Csaba József

Fejlődési rendellenességek vadonélő madaraknál. 1952. év júniusában fészekből kirepült citromsármány- (*Emberiza citrinella*) fiókat kaptam, melynek tollazatában és szivárványhártyáján festékkiesés mutatkozott. A pehelytollak az egész testen szalmasárga, a kormány- és evezőtollak világos sárga, a szem piros, a csőr és a karmok fehér színűek voltak. Az utóbiakon a vér piros színe áttűnt; a csüd fehér volt. A madarat felneveltem, azóta többször vedlett, színezete azonban nem változott. Neme hím, időnként énekel. — 1952. év júniusában fülemüle- (*Luscinia megarhyncha*) fióka került hozzám, amelynek jobb szárnya hiányzott. Helyén csökevény volt látható, evezőtollak nélkül. Néhány hónapos korában alkati gyengeségben elhullott. 1954. VII. 17-én fészekből kiesett aranymálinkó (*Oriolus oriolus*) fiókat kaptam, melynek négy lába van. Ezekből az egyik kettőből van összeforrva. Makroszkópiusan is látható a kettős csüdesont. A tollazat színe rendes, a madár étvágya rendes. A madár kettőzött végtagját, bár deformálódott és még nem meszesedett el eléggé, mégis mozgatja. Az egyidejű mozgatás az azonos beidegződést bizonyítja.

Bókai Bátor

Madár-albinók. 1952. I. 28-án Békásmegyeren a Dunaparton egy magánosan kóborló teljesen fehér süvöltőt (*Pyrrhula pyrrhula*) fogtam. A madárnak csőre, lába és karma is fehér. 1953. XI. 29-én szintén Békásmegyeren a Nagykevény aljában egy ugyancsak magános süvöltőre lettem figyelmes. A madár feje, szárnya, farka és lába rendesen színezett, míg testének többi része túlnyomóan fehér, az eredeti színezet halvány árnyalatával. A madarat sikerült megfognom. Mindkét példány hím volt. A harmadik albinisztikus madár, melyet Békásmegyeren észleltem, egy kenderike (*Carduelis cannabina*), melyet disznóparéjon, 20—25-ös, rendesen színezett kenderikecsapatban találtam. A madarat 1952 februárjában *Lenner József* barátomnak sikerült megfogni. A példány csaknem tiszta fehér, csak szárnyában, farkában és csőrében vannak barnás-szürke részek, és a testen itt-ott elmosódott szürke foltok. Mindhárom példányt a Madártani Intézetnek ajándékoztuk.

Ziegner János

Albinó madarak. Az 1948. év júliusában egy albinó *Sylvia communis*-t kaptam, amely Csákánydoroszlóban fészekből kiröptetett fiókák közül került kézre.

Viszák község határában 1944. év őszén teljesen fehér *Sturnus vulgaris*-t lóttak egy nagyobb csapatból.

A Rába csákánydoroszlói szakaszán, füzesben 1941. évben egy albinó fácán került kézre. Ugyanezen a helyen 1946. évben ismét mutatkozott egy albinó-példány.

Fején és szárnyán fehérfoltos *Plegadis falcinellus* tartózkodott 1920. év nyarán Csákánydoroszlóban a Rábánál. A madarat később Ivánc község határában lelőtték.

Csaba József

Madártani megfigyelések Sopron megyében. A vetésivarjú (*Corvus frugilegus*) táplálkozását figyeltem meg 1953. IV. 28-án Egyed községben. E napon a varjak tömegesen ették a palántafa friss rügyeit. Ezt megismélték másnap is. A növényi táplálkozás annál szembetűnőbb volt, mivel egyidejűleg a község határában elemi csapásként jelent meg a drótféreg.

1953. VIII. 26-án Vitnyéd község szélső házai mellett, attól kb. 80—100 m-re húzódó Kardos-érben 3 kiskócsag (*Egretta gazetta*) tanyázott, közvetlen az ér és a Győr—Soproni műút forgalmas kereszteződésénél. 50 m-re megközelítettem őket.

Mintegy 20 évvel ezelőtt, Nagycenken a kanalasegémnél (*Platalea leucorodia*) tapasztaltam hasonló bizalmas viselkedést. Egy szeptemberi vasárnap délután a templomtérrel szomszédos Aranypatak medrében, a kacsák között álldogált egy fiatal kanalasegém; a templomba menő tömegetől alig 10 m-re nyugodtan táplálkozott.

1953. IX. 27-én érkezett meg a nagyörgébics (*Lanius excubitor*) Nagylózsra, de nem egyedül, hanem „fiastul”. A fióka folyton zavarta a nagyobbakat, állandóan rikácsolva ételmet kért, az pedig menekült előle, a fiatal utána ment egész délután. Etetést azonban nem láttam. Valószínűleg kései kelésű fiatal lehetett.

1953. X. 30-án Iván határában egy kormosvarjút (*Corvus corone*) láttam. A kormosvarjú dolmányosvarjak (*Corvus cornix*) társaságában volt ugyan, de azok állandóan zavarták, nem tűrték maguk közt. Mindig a csoport szélén álldogált vagy keresgélt.

1953. XI. 14-én Répceszemere községben egy élő fiatal őszi ruhás sarkibúvárt (*Colymbus arcticus*) kaptam. Valószínűleg a falu szélén levő kis tóra akart leszállni éjszaka, de a mellette elhúzódó sűrű vasúti távbeszélő vezetéknek repülhetett neki; megsérült, de a tóba még bejutott. Ott fogták meg.

Smuk Antal

Madártani jegyzetek a Bakonyból. A madártani szempontból alig ismert Bakony-hegységet két ízben kerestem fel. Először 1950. XI. 9—10-én Porva környékén jártam, másodszer 1952. VII. 7—13-án, Szentgál környékén. Érdemlegesebb megfigyeléseim a következők: Porva közvetlen határában villanyoszlopon egy *Picus canus* kopácsol 1950. XI. 10-én; a nyári héten Szentgál körüli tölgyesekben és a réteken állandóan mozogtak a *Turdus viscivorus*-ok egyesével vagy kisebb csapatokban. Egy lelőtt tojóban fejlett petefészket találtam. VII. 12-én 2 *Falco peregrinus* repült át a falu szélén. A faluban VII. 7-én egy balkáni fakopáncsot (*Dendrocopos syriacus*) lőttek, én is láttam egyet.

Sziij József

Madártani adatok a Pilis-hegységből. 1954. VII. havában a dunabogdányi Csódi-hegyen több ízben parlagisast (*Aquila heliaca*) és kígyászölyvet (*Circaetus gallicus*) láttam, egyik kőfülkéből buhu- (*Bubo bubo*) köpeteket gyűjtöttem. Ugyancsak hallottam 1954. VI. 11-ről 12-re virradó éjszaka éjjeli 2 órakor és hajnali 4 óra 30 perckor Pilisvörösváron a buhut. VI. 16-án Pilisesaba és Pilisszentiván között kifordított sündisznó bőröket találtam, mely szintén a buhu munkájára vall. 1954. VI. 16-án Pilisszentivánon az Ördögtoronynál fészkelő fülemüle (*Luscinia megarhyncha*) a fészke közelé-

be esúzó rézsiklót rácsapásokkal és hangoskodva támadta. 1954. V. 9-én Pilisvörösváron a Juliskaforrásnál, szálerdő szélén, ahol a kopár dombok és a vegyes erdők találkoznak, harist (*Crex crex*) hallottam kb. 250 m²-es dús fűvű tisztáson. Ugyanitt VII. 18-án ismét megtaláltam. 1954. V. 30-án Piliscesaba és Tinnye között a bécsi országút mellett éjjel rétitücsökmadarat (*Locustella naevia*) hallottam vizes réten, fűzbokrok közt. 1954. VI. 8-án Pilisvörösváron két kövirigó (*Monticola saxatilis*) fészket találtam egymástól 60 m távolságra. Az egyikben 4, a másikban 5 fióka volt. A két fészek fiókáinak korkülönbsége 3–4 nap lehetett; a hímek szorgalmasan etettek, verekedni nem láttam őket. A terület erősen tagolt. Ugyanezen a napon sikerült itt az egyik etető hímét befognom. A kövirigót 1951. IV. 15-én 169852. sz. gyűrűvel jelenlegi tartózkodási helyétől kb. 200 m-re gyűrűztem meg. A madár tehát 4 évadon át kitartott revirjében. Ugyanitt 1954. VIII. 1-én befogtam egy fiatal kövirigót, melyet *Farkas Tibor* VI. 8-án a befogási helyétől kb. 2 km távolságban gyűrűzött, mint fészekben ülő fiatal. 1954. VI. 16-án Pilisszentivánon erdeipacsirta (*Lullula arborea*) fészkeben kakuk (*Cuculus canorus*) fiókat találtam, melyet nemcsak a nevelőszülők, hanem egy kövirigópár is etetett. A kövirigóknak látszólag sem fészükük, sem kirepült fiókáik nem voltak.

Bókai Bátor

Madárnépeségi adatok a Velencei-tó velencei szakaszáról. Az általam megfigyelés alatt tartott terület Velencétől egyrészt Gárdonyifürdőig, másrészt Sukoróig terjed, melyet nagyrészt nádas borít nagy víztükrökkel váltakozva. A legjellegzetesebb fészkelő fajokról a következőkben számolhatok be. A párok számának évenkénti megoszlása:

	1952	1953	1954
<i>Platalea leucorodia</i>	15	20	—
<i>Ardea purpurea</i>	18—20	10—15	20—25
<i>Ardea cinerea</i>	8—10	8—10	4—5
<i>Larus ridibundus</i>	—	—	500—600
<i>Chlidonias nigra</i>	6—8	—	—
<i>Fulica atra</i>	Több száz	Több száz	Több száz
<i>Podiceps cristatus</i>	30—40	25—30	15—20

Kanalasgém 1954-ben mindössze 15 darab érkezett vissza, ezek is áttelepedtek a dinnyési szakaszra, ahol minden évben költött a nagykovács (*Egretta alba*) is, és számuk 1954-ben fel is szaporodott. A szürkegém és búbosvöcsök az erős üldöztetés miatt fogyatkozott meg. A régi híres sirálytelep csak 1954-ben népesült be újra. Az általam megfigyelt nádas legjellemzőbb énekesmadara a nádirigó (*Acrocephalus arundinaceus*), vele együtt leggyakoribb a cserregő nádiposzáta (*A. scirpaceus*). A vörösgémtelepen 8–10 fészket is találtam cserregő nádiposzátaból. A partmenti nádban a foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobaenus*), fülemülestike (*Luscinia melanopogon*) és a nádi tücsökmadár (*Locustella luscinoides*) fészkel szép számban. A sukorói partszegélyen 1953-ban 5 pár kékbegy (*Luscinia svecica*) költött, amit az éneklő hímek száma alapján állapítottam meg. 1954-ben csak 1 párt figyeltem meg. Ugyanitt találtam 1951 őszén egy függő-

einege-fészket (*Remiz pendulinus*). A feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*) minden évben néhány párban költött. A kisvízicsibe (*Porzana parva*) fészket a vörösgém-telepen találtam, kettőt. Barkós cinege (*Panurus biarmicus*) elszórta elég nagy számban fészkel. 1953/54 telén egy hatvanas csapatot is megfigyeltem.

Szabó László Vilmos

A sárszentágotai Sóstó fészkelő madarai. Sárszentágotán (Fejér m.) a falu alatt elterülő szikes „Sóstó” környékén az 1952—54. évek folyamán a következő madárfajok fészkelését állapítottam meg:

A gulipán (*Recurvirostra avosetta*) minden évben megjelenik itt és szerencsét próbál költésével. 1952. évben 2 pár, 1953. évben csak 1 pár, míg 1954-ben 3 pár tartózkodott itt a költési időszakban. Sajnos, költésük többnyire tönkremegy, mert a tó partjai, zátonyai, sőt maga a vize is a disznócsordák állandó háborgatásának, gázolásának van kitéve. Megfigyeltem az idén (1954), amint a kotló gulipán egy a fészkehez közeledő disznót a földön való szárnyverdesésével igyekezett elűzni, illetve elcsalni a fészke tájékáról. A másik érdekes sziki madár, mely ott évről évre rendszeren fészkel a székilile (*Charadrius alexandrinus*). A parti szikes legelő szélein, valamint a tó zátonyain, szigetein található fészket. A kislilét (*Charadrius dubius*) 1951. évben találtam legutóbb fészkelve, mindössze 1 párt. Ez a madárfaj ritka fészkelő itt; a gólyatöcs és a székiésér teljesen eltűnt.

A tó déli nádas részében az alábbi madárfajok költöttek 1952—1954. évek folyamán:

Fulica atra (néhány pár), *Anas platyrhynchos* (2—3 pár), *Botaurus stellaris* (néhány pár), *Gallinula chloropus* (néhány pár), *Rallus aquaticus* (1—2 pár), *Ixobrychus minutus* (1—2 pár), *Circus aeruginosus*; a tóparti legelőkön: *Vanellus vanellus* és *Tringa totanus* (több pár). A nádi énekesek közül: *Acrocephalus arundinaceus*, *A. scirpaceus*, *A. schoenobaenus*; *Locustella luscinioides* (néhány pár); *Emberiza schoeniclus*; *Luscinia svecica* (1—2 pár). Minden évben találkoztam a költési időszakban a szakállascinegével (*Panurus biarmicus*) is, habár fészkeire nem sikerült bukkannom.

Általában a háború előtti évekhez viszonyítva a tó madárvilága jelentősen leromlott, szegényebb lett egyes madárfajokban. Hiányoznak a különböző récék, vöcsök, csérek stb., melyek elmaradásának okát az intenzívebb helyi mezőgazdasági és vadászati viszonyokkal vélem magyarázni.

Máté László

Néhány érdekesebb fészkelési adat az ócsai turjából. 1952. év óta fészkelési időben rendszeresen látogatjuk az ócsai turját. Ökológiai eredményeinkről részletes beszámolót fogunk közölni. Most csak néhány érdekesebb fészkelési adatot sorolunk föl: *Numenius arquatus*, minden évben rendszeresen 5—10 pár fészkel az „Öreg Turján” nevű nedves réten. Ugyanitt 3—4 pár piros lábú cankó (*Tringa totanus*) és 30—70 pár nagy goda (*Limosa limosa*) is költ. 1952-ben 2 rétifülesbagoly (*Asio flammeus*) fészket találtuk. Azóta újabb fészkelés nem volt. Meglehetősen nagy számban fészkel a berki- (*Locustella fluviatilis*) és rétitücsökmadár (*Locustella naevia*) is.

Hasonlóképpen rendszeresen fészkelő a hamvasrétiheja (*Circus pygargus*) 3—4 párban a Babádpusztáig terjedő réteken. Kisebb számban fészkel az égeresben a kékvércse (*Falco vespertinus*) is.

Somfai Edit és Szijj József

Sasér 1954. Sterbetz István beszámolóihoz csatlakozva — akinek tudomásom szerint nagyobb összefoglalója készül a Sasér madaréletről — közölhetem, hogy 1954. VI. 20-án kiutaztam Algyőre és felkerestem a nevezetes Sasért, ahol a következő madárállományt találtam. Összesen 36 fajt figyeltem meg: *Egretta garzetta*: 50 db, a fészkelő állományt 70—80 párba becsülik; *Ardea cinerea*: 25—30 pár; *Ardea purpurea*: 22 pár; *Nycticorax nycticorax* 160—170 pár (magam 40—50 db-ot láttam); *Ardeola ralloides*: 40—50 pár; *Corvus frugilegus*: ezernél több; *Falco vespertinus*: 70—80 pár; *Milvus migrans*: 9 db-ot láttam a telep felett keringeni, de állítólag még több pár is fészkel.

Czigány Endre

Madártani adatok Csorvásról. 1951 őszén kenderivágáskor a még lábon álló kenderetáblában 3 db csíkosfejű nádiposztát (*Acrocephalus paludicola*) láttam. A környéken semmiféle víz nincs. 1951 nyarán az egyik tanya kanadainyárfáján 1 pár aranymálinkó (*Oriolus oriolus*), 1 pár kisörgébics (*Lanius minor*) és 1 pár mezeiveréb (*Passer montanus*) fészkelte együtt. A kisörgébics és az aranymálinkó pár sokszor veszekedett fiókanevelés közben. 1953. III. 2-án vándorsólyom (*Falco peregrinus*) búbospacsirtát (*Galerida cristata*) zsákmányolt egy hereföld felett. 1954. I. 10-én az egyik ház eresze alatt hajnalmadarat (*Tichodroma muraria*) figyeltem meg. Csíz (*Carduelis spinus*) az év minden szakában előfordult. Még május—júniusban is hallottam jellegzetes hangját. (Megjegyzem, hogy 1950- és 1951-ben a budapesti Hűvösvölgyben ugyanezt tapasztaltam. Egész költési időn át észleltem; mindig lejött a kalickában levő csíz-hívóra.) A túzok (*Otis tarda*) állománya 1952 óta szaporodik Csorváson. Lassan megszokja a kisebb parcellákat. 1953-ban másfél holdnyi kukoricetáblában találtam 2 pelyhes, már futni tudó fiókat. 1953 őszén azon a területen egy 16-os és egy 9-es túzok-csapat tartózkodott. A balkáni gerle (*Streptopelia decaocto*) és balkáni fakopáncs (*Dendrocopus syriacus*) fészkel. Az előbbi nagy tömegben mindenütt, az utóbbi 2 párban a kertünk mellett. Az 1953—54. év erős telén tengelic (*Carduelis carduelis*), csíz (*Carduelis spinus*), erdeipinty (*Fringilla coelebs*), hősármány (*Plectrophenax nivalis*), citromsármány (*Emberiza citrinella*) és süvöltő (*Pyrrhula pyrrhula*), továbbá fenyőrigó (*Turdus pilaris*) nagy csapatokban volt észlelhető; varjak és fácánok, valamint vegyes cinegecsapatok is mutatkoztak. 1954. II. 24-én reggel az ablakom előtt levő trágyarakáson 6 vetésivarjú és 1 csóka társaságában egy kormosvarjút (*Corvus corone*) figyeltem meg.

Festetics Antal

Madártani jegyzetek a Kunkápolnási pusztáról. 1951. és 1952. esztendőben összesen négy alkalommal volt szerencsém a Hortobágy délnyugati nyúlványait költési időben tanulmányozni. 1951-ben 6 napot, 1952-ben 5 napot töltöttem összesen a pusztán, mely akkor még ősi jellegét megőrizte.

A sík pusztán több helyen „kunhalmok” emelkednek, a többi asztal sima, legnagyobb részt kopár, szikes puszta. A puszta közepén terül el a Kunkápolnási-tó. Szittyós, nádasos tó, zeg-zugos nyíltvízi szakaszokkal. Míg Nádudvar felé eső részen buján magasra nő a „székfű” (*Camomilla*), ami különösen jellegzetes volt 1951. V. 8—11-e közt, amikor *Szijj Józseffel* vizsgáltuk a vidéket.

A madárvilágból különösen megkapott bennünket a szikipacsirta (*Calandrella cinerea*) nagy száma. A szikipacsirta kizárólag a vaksziken fordul itt elő, ahol csak ritkás, esenevész kamilla terem. 1951. V. 9-én pl. kb. 100 példányt — főleg éneklő hímeket — számoltunk meg egy kb. 15 km-es útszakaszon a Kunkápolnási-tó déli és délkeleti oldalán. Ugyanezen a napon találta meg *Szijja* madár fészket is. A fészkekben még nem voltak tojások. Átmérője 10 cm, mélysége 5 cm volt, sűrű, de alacsony székfűben állott a kikapart mélyedés, jól elrejtve, növényi száakkal alaposan kibélelve. A madár állandóan visszatért oda, és még körülöttünk mozgott, míg azt fényképeztük, figyeltük. V. 10-én, amikor utunk java része a magas, buján termő kamillába vezetett, mely nem alkalmas a szikipacsirtának, az előtte elterülő sziken (kb. 3—4 km) 12 példánnyal találkoztunk. Még V. 11-én is a viharos, hideg szeles időben a Karcag felé eső kopár mezőgazdasági területeken is találkoztunk eggyel szekérutunkon. VI. 14-én Nagyiván határában a kopáron autón menve keresztül, csak annyit jegyeztem fel, hogy „sok”. Darvashalom és az erdészet közötti részen is akadt egy. A Kunkápolnási-tó keleti kopár oldalán kb. 2 km-es szakaszon 15-öt számoltam meg. *Dandl József* ekkor meglelte fészket is 5 tojással. Találtunk ez alkalomból egy eltaposott fiókát is, és egy elhagyott fészket. Etetést ellenben nem tapasztaltunk. VI. 15-én autóval megkerülve Kunmadaras irányában a tavat, mindenfelé találkoztunk vele, s így járműről is 7 példányt számoltunk. 1952. V. 24-én a Darvashalomtól délre a Kunkápolnási-tó keleti kopár oldalán *Nagy Gyulával* 2 km-es szakaszon 18 darabot észleltünk. Másnap is láttunk egyet közvetlenül a vadászház közelében. VI. 19-én *Bancsó Lajossal* Nagyiván és Darvashalom közti kopár pusztán tikkasztó meleg délutáni órákban csak hárommal találkoztunk, ellenben a Darvashalom túl estefelé a fentemlített általam leggyakrabban látogatott szakaszon hattal. VI. 20-án a darvashalmi erdőtelepítésben 2-t észleltünk, a vadászház körül szintén 2-t, a Kunkápolnási-tótól keletre fekvő sokat emlegetett szakaszon 10-et. Etettek is. VI. 21-én reggel az erdőtelepítésben újra hallottunk egyet, Darvashalom és Nagyiván közötti úton pedig 4-et. A sziki és a mezeipacsirta (*Alauda arvensis*) nem helyettesítik egymást ökológiailag sem, hanem ugyanazon a területen szép számban fészkelnek együtt, csak hogy a mezeipacsirta a kopár sziken kívül ott is megtelepszik, ahol a szikipacsirta már nem tud megélni.

A szik jellemző madarai a következők : székicsér (*Glareola pratincola*): Kunmadaras és a Takács-tanya közt 1951. V. 8-án egy 5—6-os csapattal találkoztunk, a Kunkápolnási-tótól délre pedig egy 30—40-es csapattal és egy magános példánnyal. V. 9-én a fent jelzett útszakaszon 1 + 2—3 + 3 + 2; V. 10-én 1; VI. 14-én a Darvashalom körüli sziken 3. A madarak a szikes földön fűrödtek, majd megriasztva őket, „bénának” tették szárnyukat; 1952. V. 24-én a Darvashalom környékén 6 + 4 + 2 + 1; V. 25-én 1; Nagyiván felé szintén 1; VI. 19-én Nagyiván és a Darvashalom közt

1 + 2 + 6 + 1. Itt is észleltük a „bénának tettetést”; a Darvashalmon túli sziken 2 + 2; VI. 20-án magában a mocsárban is; a Kunkápolnási-tó keleti oldalán fekvő sziken 1 + 1 + 8 + 1 + 1 + 1. A madaraknak nyilván fiókáik voltak, mert mindenfelé „bénának” tetették magukat. Elég közelre, 5–6 m-re is bevártak. Megfigyeltem, hogy a madár, amint leszáll, rögtön le is ül a földre; VI. 21-én a Darvashalom és Nagyiván közti sziken 4 + 6 + 2.

Már jóval kevesebb a székilile (*Charadrius alexandrinus*): 1951. V. 9-én a Kunkápolnási-tó keleti és déli oldalán 7 párba becsültük az állományát. Egyik párnál a „bénának tettetést” is tapasztaltuk. V. 10-én 1 + 1 a déli oldalon; VI. 14-én 1 pár; 1952. V. 24-én a Darvashalom alatti sziken 3. Ez alkalommal 1–2 napos fiókáit is megtaláltuk és gyűrűztük is. VI. 20-án ugyanitt 1.

A sziken nemcsak a szikre jellemző madarak tartózkodnak, hanem ide járnak vadászni a mocsarak lakói is. Szép számmal költ a nagygoda (*Limosa limosa*), bíbic (*Vanellus vanellus*). A többi madárról általában annyit, hogy a költésük meglehetősen helyhez kötött, és amit a pásztorok stb. nekünk jeleztek, azokat a fajokat meg is találtuk a jelzett helyeken. Így a túzokot (*Otis tarda*) a Nádudvar felé eső részeken; a Hortobágyi-csatornán túli részen jelezték a gólyatöcsöt (*Himantopus himantopus*) is, de sajnálatos véletlen folytán a csatornán átkelni nem tudtunk, és így magunk nem figyelhettük meg őket.

A pusztán a következő fajokat észleltük mind a négy, de legalább három alkalomból: *Motacilla flava*, *Tringa totanus*, *Chlidonias nigra*, *Anser anser* — az 1952. évi kései nádvágás igen nagy károkat tett fészkelésében —, *Circus aeruginosus*, *Ardea cinerea*, *Ardea purpurea*, *Fulica atra*, *Acrocephalus arundinaceus*, *Anas platyrhynchos*, *Anas querquedula*, *Anas strepera*, *Platalea leucorodia* — bemondás szerint telepe van, de mi a nádasnak azt a részét Nagyiván felé nem tudtuk felkeresni —, *Botaurus stellaris*, *Acrocephalus schoenobaenus*, *Spatula clypeata*, *Emberiza schoenioides*; ide sorolom még a következő fajokat, melyek megfigyeléseinkből csak a véletlen következtében hiányozhatnak: *Locustella luscinioides* (melyet 1951. VI. 14–15. és 1952. V. 24–25. közt észleltünk), *Lusciniola melanopogon* (1952. V. 24–25), *Nyroca nyroca* (detto), *Chlidonias leucoptera* (3 db 1951. V. 10.; 2 db 1952. V. 25.), *Porzana porzana* (1 db 1952. V. 24.).

A tanyák közelében, ahol mindig néhány fa is áll, rendszeresen volt: *Emberiza calandra*, *Oenanthe oenanthe*, *Galerida cristata*, *Motacilla alba*, *Passer montanus*, *Lanius minor*, *Streptopelia turtur*, *Upupa epops*; a falvak közelségében *Ciconia ciconia* jár ki táplálékért; külön kell megemlítenem a füstifecske (*Hirundo rustica*) különleges fészkelését, mely a pusztán a rendkívül széles átmérőjű (3 m) itatókutakba rakja fészket. Ezek falában költ a mezeiveréb is.

A pusztára járnak ki a távolabbi erdőkből táplálékért: *Corvus frugilegus*, *Falco vespertinus*, *Falco tinnunculus*, *Falco subbuteo*, *Coracias garrulus*.

Jellemzik a pusztát az átvonuló, illetve átnyaraló fajok is; első helyen természetesen a darut (*Grus grus*) kell megemlítenem: 1951. V. 9. 1 db; V. 10. 1 db; VI. 15. 20–25 db, melyek a Kunkápolnási-tó egyik szigetén állottak, és amint egyik „táncolni” kezdett, az egész csapat „táncolt”.

Takács Imre szerint 10 nap előtt jelentek meg, és számuk lassan növekedett; 1952. VI. 19. Nagyiván felé 6 db; VI. 20. 3 db.

Észlelt fajok: *Tringa glareola* (1 db, 1951. V. 8; kb. 30 db kisebb, maximálisan 11-es csapatokban vagy magánosan V. 9; V. 10. kisebb csapatokban vagy magánosan kb. 10); *Falco peregrinus* (1951. V. 9. 1 db); *Haliaetus albicilla* (egyeseivel vagy párban három alkalommal; 1951. VI. 14–15. közt, a kútgém alatt, ahol pihenni szokott, számos tollát gyűjthettük); *Philomachus pugnax* (kisebb csapatok, 1951. V. 8–11); *Tringa erythropus* (1951. V. 8. 1 db; 1952. VI. 19. 1 nászruhas, VI. 20. 5 + 5 + 9); *Anser albifrons* (1951. V. 8. 2 db; 1952. V. 24. 14–15 db; V. 25. 7 db); *Anas acuta* (1951. V. 11. 2 db; VI. 15. 1 db); *Pernis apivorus* (1951. V. 9. 1 db); *Merops apiaster* (1951. V. 9. szólnak az Erdészet felett); *Aquila chrysaetus* (1951. V. 10. 1 db); *Milvus migrans* (1951. V. 10. 1 db; VI. 15. 1 db); *Circus macrourus* (♀, 1951. V. 10.); *Aquila pomarina* (1951. VI. 15., barnakányával együtt az Erdészet baromfiudvarába lecsap); *Buteo buteo* (1952. V. 25. 1 db); *Apus apus* (1951. V. 11. 1 db záporban; VI. 15. 1 db); *Ciconia nigra* (három alkalommal; maximálisan 1952. VI. 19-én 12 db); *Numenius arquatus* (minden alkalommal); *Larus argentatus* (1952. VI. 19. 1 ad.).

Különösen érdekes volt 1951. V. 8–11. közt az énekesek vonulása, melyek javarészt a Takács-tanya mellett levő kis füzesben tömörültek: *Emberiza citrinella* (Kunmadaras felé), *Muscicapa hypoleuca*, *Sylvia borin*, *Phylloscopus trochilus*, *Lanius collurio*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Saxicola rubetra*, *Muscicapa striata*. A vadászgató füstifecske-csapatokba néha molnár- (*Delichon urbica*) és parti-fecskék (*Riparia riparia*) is keverednek. 1951. V. 8–11. közt a Takács-tanyánál *Passer domesticus*-t és *Pica pica*-t is láttunk.

Feltűnő, hogy a dankasirályal (*Larus ridibundus*) csak 1951-ben találkoztam, mindkét alkalomból, de csak kisebb számban voltak.

Az erdőtelepítésben, úgy látszik, megtelepszik a fogoly (*Perdix perdix*, 1951. V. 9.) és a fürj (*Coturnix coturnix*) is. 1951-ről 1952-re a facsemeték hirtelen fejlődésnek indultak a nedves tavasz következtében, és a 2 m-esre felnövekedett kis sűrű akáctelepítésbe 1952-re megtelepedett a mezeiposzáta (*Sylvia communis*); 1951. VI. 14-én itt 1 *Anthus campestris*-szel is találkoztam. Erről a tárgyról más helyen már szó esett.

Végül hálás köszönetemet fejezem ki Réthy Gyula vadászati előadónak (Szolnok), Kovács Gyula vadászmesternek (Kunmadaras) és Gyöngy Mihály tanítónak (Nagyiván), hogy kutatásaimat elősegítették.

Dr. Keve András

Jegyzetek a Mátra madárvilágához. Az 1953. és 1954. évek esős időjárása nemcsak a fogoly- és fácán-fészkekben okozott jelentős kárt, hanem a császármadár (*Tetrastes bonasia*) szaporodását is nagymértékben akadályozta. Amíg a Mátra déli felén 1951- és 1952-ben évente 4–5 fészkealjtal találkoztam, addig 1953-ban mindössze 1, 1954-ben pedig egyetlen fészkeről sem tudok. Május első felében 2 db kotlott tojást hoztak a nyiresi Nevetlen-bércről, amit vízmosásban talált egy gombázó, egymástól mintegy 2 m-re. Feltehető, hogy a víz mosta el a fészkealjtal. Valószínűleg a hirtelen

záporok, felhőszakadás és a folytonos esőzés az oka, hogy új fészekaljákat nem látni, és mind ritkábban találkozhatunk a Mátra egyedüli fajdféleségével.

A kövirigó (*Monticola saxatilis*) az elmúlt 6 év alatt (1949—1954) egyenletesen és szépen szaporodott. Az elhagyott bányáknak, a sziklás patakszéleknek, s a köves legelők szikláinak állandó, megszokott lakója. 1948-ban a gyöngyössolymosi határban 7 pár; 1949-ben 9 pár; 1950-ben 8 pár; 1951-ben 11 pár; 1952-ben 9 pár; 1953-ban 7 pár; 1954-ben mindössze 2 pár fészkelését tartottam nyilván. Az utóbbi apadást a katasztrofális időjárás és a légpuskások egyaránt okozhatták.

A feketeharkály (*Dryocopus martius*) hangját a magasabb Mátrában gyakorta hallani! Évente 10—12 költő-pár jelenlétét állapítottam meg. Nagyobb mérvű elszaporodásának legnagyobb akadályja az öreg erdők pusztulása következtében előállott fészkelőhely-hiány. Mesterséges odúval eddig eredménytelenül kísérleteztem. A nagyfakopáncs (*Dendrocopos maior*) mindenütt gyakori. A középfakopáncs (*Dendrocopos medius*) szórványosabb. Jellemzője, hogy inkább az erdőszéleket s a kiterjedt szőlőket, gyümölcsösöket lakja. Számuk évenként igen változik. A legutóbbi években több helyen feltűnt a balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*). Költési időben 3 helyen figyeltem meg: A Sárhegy DNy-i részében, a gyöngyössolymosi szőlőkben, és a Kishegy alatt. Fészket még nem találtam. *Pátkai* és *Erdős Ferenc* 1—1 példányt gyűjtöttek. A fehérhátú-fakopáncssal (*Dendrocopos leucotos*) csak elvétve találkoztam a Viaszkos oldalon, Óváron, a Kisbükki erdőrészekben, a gyöngyöspatai, gyöngyöstarjáni erdőkben. *Keve* a Galyatető platóján levő bükkösben találkozott eggyel 1948. III. 14-én. A höcsik (*Picoides tridactylus*) előfordulását mindössze egy ízben, 1948. XII. havában észleltem a kisbükki fenyves alatt egy szélverte öreg tölgy oldalán; mintegy 4 percig figyeltem egy hímét. Azóta nem találkoztam vele. A zöldküllő (*Picus viridis*) fészkeivel az alsó erdőkben, gyümölcsösökben gyakran találkoztunk. A szürkeküllő (*Picus canus*) inkább a Mátra felső részében, a Kékes alatt, a Galyatető környékén, a Tóthegyesben található. 1941-ben három fészkeről szereztem tudomást. *Nagy Gyula*

Adatok a Sátor-hegység madárvilágához. Az utóbbi évek folyamán három alkalommal jártam a Sátor-hegységben. Az észlelt madárfajok egy részét érdemes megemlíteni, mert rávilágít a hegység és a Kárpátok közvetlen kapcsolatára, melyet már más állatcsoportok vizsgálatánál is megállapítottak. Különösen a lucfenyvesek voltak érdekesek ebből a szempontból. A ragadozó madarokról már jelent meg közlemény, így azokat jelen összefoglalásban mellőzöm, és csak azokat a fajokat említem, melyek faunisztikai szempontból érdekesebbek. *Corvus corax*: egy példány a Kemence-patak völgyében 1954. V. 31. Július hónap első felében a Milicen is megfigyeltek három hollót. A vadór szerint Hollóháza környékén fészkel. *Pátkai* szerint a Hemzsőkő szikláin kerecsensólyommal felváltva használ egy fészket. *Carduelis spinus*: 1953. VI. 16-án Telkibánya alatti lucosban figyeltem meg 6—8 példányt. 1954. VI. 27-én Komlóska völgyben 1 db. *Loxia curvirostra*: 1953. VI. 14—17. közt mindennap hallottam. 16-án fiatalokat is láttam. 1954. VII. 4-én délelőtt Hollóházán 2—3 db repült

keresztül, ugyanaz nap délután a Pányok feletti erdei fenyőkön figyeltem meg ugyanannyit. VII. 5-én 3 db Hollóházán. *Certhia familiaris*: 1953. VI. 16-án Telkibánya alatt lucosban egy családot láttam. Fiatalokból gyűjtöttem; ezenkívül biztosan fészkel még a kőrösi fenyvesben, mely a környék jelenlegi legnagyobb lucosa. Itt 1954 folyamán többször is megfigyeltem. Találkoztam vele még Pányokon erdei fenyőben VII. 4-én és Hollóházán a Kispálhegyi bükkösben VII. 7-én. *Parus ater*: Csaknem minden fenyvesben még a kisebbekben is családonként mutatkozott. Többször megfigyeltem, amint a fiatalokat eteti. *Parus cristatus*: 1953. VI. 16-án a telkibányai lucosban lőttem egy fiatal madarat. Ugyanakkor még vagy 10—15 példányt észleltem. 1954. VI. 24-én a tokári fenyvesben fiatalot etető öreg példányt láttam. Sátorhegységi fészkelése biztosra vehető. *Regulus regulus*: A telkibányai, tokári, dorogi és kőrösi fenyvesekben többször megfigyeltem, amint fiatalokat etetett. Egy ilyen fiatalot le is lőttem 1954. VI. 24-én Tokáron. *Turdus viscivorus*: 1952. VI. 2-án Kőkapu környékén igen gyakori volt, több fiatalot is megfigyeltem. Láttam még 1954-ben Kemecén egy darabot VI. 30-án és VI. 2-án Hollóházán 2 db-ot. Minden valószínűség szerint fészkel. *Cinclus cinclus*: Osva patakban 1953. VI. 14—17-ig 6—7 darabot láttam. Három példányt meg is gyűrűztem. A Kőkapui kastély mellett is tartózkodott egy pár VI. hó folyamán. *Apus apus*: állandóan lehetett látni őket mindenfelé, fészkelésük helye ismeretlen. *Picus canus*: a kőkapui kastély mellett egy példány állandóan látható volt. *Dryocopus martius*: Istvánkút mellett bükkösben figyeltem meg egy példányt 1954. V. 30-án. *Columba oenas*: A bükkösök egyik legközönségesebb madara. *Tetrastix bonasia*: 1954. VI. 26-án Tokáron egyhetes fiatalokból álló családot találtam a két öreggel. VI. 27-én a Kőrös-hegyen egy másik család volt majdnem anyányi fiatalokkal. VI. 28-án Mlaka-rét és Péterménkö közti úton egy kakast, VII. 4-én Hollóházán a Pál-hegyen két, koci úti pocsolyában fürdő példányt figyeltem meg. *Muscicapa parva*: Bükkösökben közönséges.

Szijj László

Madártani megfigyelések Szatmárban. 1954. I. 20-án Császló határában havas időben egy szirtisast (*Aquila chrysaetos*) figyeltem meg. Szánról lelépve felé száadtam, hogy a sejtett nyúlprédát elvegyem. Nagy meglepetésemre azonban 10 m-re bevárt és hóját (*Accipiter gentilis*) támadott; ez hátán feküdve, karmaival védekezett. Majd a szirtisas felrepült és 500 m-re levő akácra gallyazott fel. A hóját megfogtam, feldobtam, az fáradtan, vérezve elrepült a kövesút melletti mintegy 50 m távolságra levő diófára. Amikor azonban folytattuk utunkat tovább, s úgy 1 km-t tehattünk meg, a szirtisas ismét visszaszállt a hójához. Visszajövet már nyomát sem találtuk. Ezen a területen legutóbb az 1940-es hideg, havas télén láttam szirtisast. Akkor egy hétig bolyongott itt, most azonban 3 nap után eltűnt.

Községüinktől 1 km-re fekvő kb. 150 holdas tölgyesben 1954. III. 3-án egy magas tölgyön találtam a holló (*Corvus corax*) fészket a mezőgazdasági területtel határos erdőszélen. 1953-ban 4 tojása volt, azonban nem állott módomban, hogy a költés eredményes voltát megfigyelhessem.

Az 1953/54 telén lezajlott fenyőpinty- (*Fringilla montifringilla*) invázió alkalmával történt, hogy a kuvik (*Athene noctua*) a hálóban ugráló fenyőpintyre támadott. Gyors odaszaladással megmentettem a madarat. A kuvik az eresz alatt egy üres galambdúcban húzódott meg. 10 perc sem telt el, máris a csapóháló alatt szedegető fenyőpintyre támadott igen gyorsan. Abban a pillanatban húztam meg a csapóháló zsinórját, s mind a ketten foglyok lettek. Ez volt az első alkalom, hogy a kuvik nappali támadását megfigyelhettem; meggyőződtem arról, hogy az apró énekesekből kivieszi a vámot, különösen, ha nagyon hideg és havas a tél.

Baboss Jenő

Kiegészítés a Solymári-tó madarainak jegyzékéhez. Fügőcinege (*Remiz pendulinus*): 1953. március utolsó és április első hetében, mint kóborló; gyurgyalag (*Merops apiaster*): a tó É-i partján levő egyik kis homokfalban egy költő pár 1953-ban. (Vö. Farkas, Aquila, LV—LVIII., p. 133—158.)

Farkas Tibor

Madártani jegyzetek Nyugat-Szlovákiából. Kerecsensólyom (*Falco cherrug*) a Kis-Kárpátokban Nagyszombat (= Trnava) közelében Szomolány (= Smolenice) határában fészkel egy pár bükkfán kb. 18 m magasságban (1953). Közben Nagyszombat mellett uhuzásnál lőttek egy hímét 1953. XII. 7-én N. Museum Praha C 18410. jelzésű gyűrűvel. Gyomrában 2 *Microtus arvalis* volt. A madarat két évvel ezelőtt Széleskútnál (= Solosnica) a Kis-Kárpátokban 3 fészektársával együtt gyűrűzték meg. 1953. XI. hóban ugyancsak lőttek egy kerecsent Cifer határában.

Füleskuvik (*Otus scops*) 1953-ban Nagyszombat környékén két pár fészkel fák odvában.

Kékesrétiheja (*Circus cyneus*) 1953-ban Nagyszombat közvetlen környékén költött. Fészekalja 4 tojásból állott, melyeket azonban az árvíz tönkretett, és így gyűjteményembe kerültek.

Kormosvarjú (*Corvus corone*) Pozsonytól (= Bratislava) nyugatra költ. 1953-ban a Duna mellékén találtam fészkelve, de csak kis számban.

Fr. Matousek

Madártani hírek Jugoszláviából. Az utóbbi években (1954 előtt) mind gyakrabban kerül elejtésre a *Pandion haliaetus* Zentán, de különösen Óbecse—Csurog menti Tisza vidéken. Biztosra vehető, hogy ott fészkel. *Panurus biarmicus*-ok ezen a vidéken gyakori fészkelők, télen nyáron láthatók. *Dryocopus martius* már több ízben lövetett Bácsföldváron. A *Corvus corax* is fészkel ott. Már jó néhány példányt ejtettek el május vége felé, és a téli hónapok folyamán. Ezen a vidéken fészkel a *Phalacrocorax pygmaeus* is. A *Hippoboscus pallida*-ról azt mondhatom, hogy mind jobban terjed a Vojvodinában. Hosszadalmas lenne felsorolni hány újabb helyen észleltem. Legkorábban megszólalt csantavéri udvarunkon V. 8-án, legkésőbb IX. 25-én szólt Szeghegyen. Nem ijedősek, nem félenkek. 1953-ban egy nagy szabadkai labdarúgó mérkőzésről jövet észleltem, hogy vígan csicsergett estefelé, pedig száz és száz autó s rengeteg ember haladt el egy kis akác

előtt, melyen ült, de nem zavartatta magát. *Merops apiaster* soha nem képzelt mennyiségben elszaporodott az egész Vojvodinában. Május eleje és szeptember 20. között mindenkor és mindenütt találkozunk velük. A Tisza mellékén újból előkerült a *Parus cristatus* is. Innen kaptam egy *Nucifraga caryocatactes*-t is. *Clangula hyemalis*, *Oxyura leucocephala*, *Melanitta fusca* és *Somateria mollissima* elejtéséről is kaptam hírt. A belyei erdőkben még ma is fészkel a *Haliaeetus albicilla* és a *Ciconia nigra*. *Phalacrocorax carbo* nagy számban fészkel Apatin közelében. *Anser anser* 3 fészkealját találtak 1952-ben a Ludastóban, fészkel még a Bezdán melletti „Karapandzsában”, 3 pár a Palicsi-tavon, és a Szerémségben is fészkel. A zentai zsidótemplomon megtelepedtek az *Apus apus*-ok.

1954. I. 6-án két *Branta ruficollis*-t lőttek Dubrovnik határában, melyek az ottani helyi múzeumba kerültek. 1954. I. 4—II. 6-a között a dubrovnik piac tele volt vadlibával. A nagy havazások idején óriási tömegben telepedtek Dubrovnik környékén. Egyes vadászok szerint ekkora libatömeget még sohasem láttak. Eleinte csak *Anser albifrons*-ok mutatkoztak, később *fabalis*-ok is. Trebinje határában ugyanez a helyzet. Három hófehér libát is megfigyeltek ott. *Turdus pilaris* óriási tömegekben jelentkezett, éppen így *T. viscivorus* is, *T. musicus* is sok volt III. 6-ig. Tömegesen jelentkeztek még *Lullula arborea*, *Prunella modularis*, *Coccothraustes coccothraustes*. A *Fringilla montifringilla*-k valósággal elárasztották az ottani vidéket. *Scolopax rusticola* is sok volt. Ugyanígy nagy számban telelt: *Anas platyrhynchos*, *Anas crecca*, *Fulica atra*, *Vanellus vanellus*, *Sturnus vulgaris*, *Pyrhocorax graculus*, *Emberiza calandra*. Az *Otis tarda* Hercegovina több helyén telelt. A sarlósfecskék nagyobb csapatát láttam 1953. X. 15-én Dubrovnik határában.

Csornai Richárd

Saskeselyű-megfigyelés Izraelben. Izrael déli részére kirándultam 1954. V. 29-én. Az ókori Abde városrom felett hirtelen megjelent egy óriás madár egész alacsonyan, melyben kétségen kívül a saskeselyűt (*Gypaetus barbatus*) ismertem fel. Sokáig körözött a fejünk felett, majd egy pár perc múlva visszatért másodmagával, nagy magasságban, amíg el nem tűnt végleg déli irányban, Edom hegyei felé.

Zeira Meir

Madártani adatok Izraelből. A fehérgólya (*Ciconia ciconia*) költése Izraelben nagyon kétséges. Ez idő szerint (1954) csak egy ízben találták néhány évvel ezelőtt a gólya fészket Tantura (a bibliai Dor) közelében. A felfedezés alkalmával, a fészkekben teljes fészkealj volt. Sajnos — úgy látszik, a zavarás folytán — a szülők elhagyták a fészket, nem tértek vissza, és a tojások tönkrementek.

A balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*) nálunk elég gyér számban fordul elő, belterületen egyáltalán nem. Itt éppen olyan elképzelhetetlen lakott helyen harkályt látni, mint pl. feketerigót (*Turdus merula*), annak ellenére, hogy ez nagy számban él a bokros-bozótos dombvidéken. Belterületen a palesztinai bülbül (*Pycnonotus capensis vallebrosae* Bp.) helyettesíti.

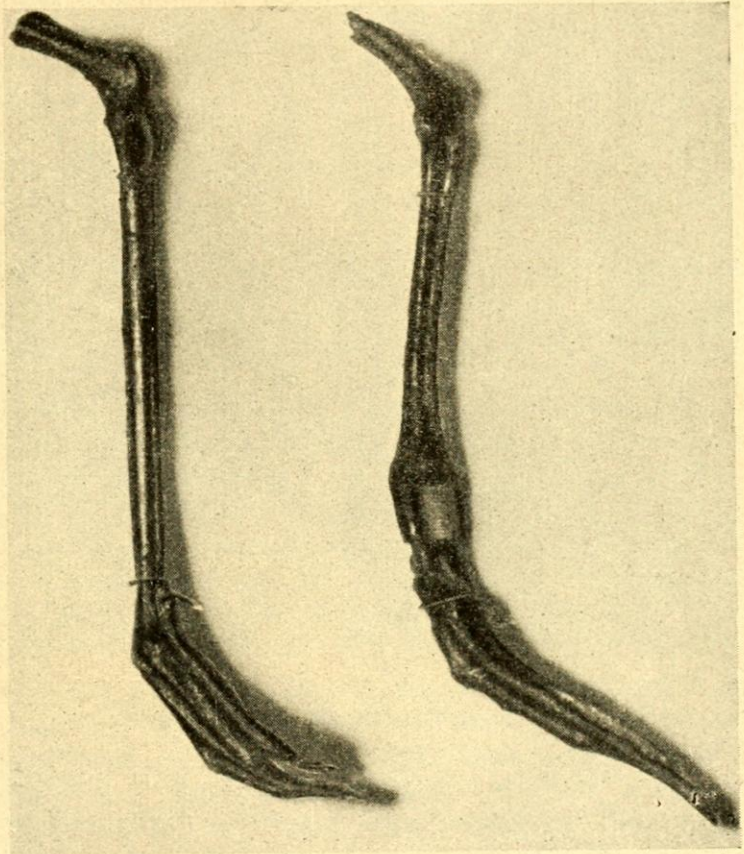
Hovel H. (Haifa)

Madárvonulási adatok Izraelből. A búbosbanka (*Upupa epops*) 1954. IX. 10-e tájt érkezett hozzánk ; a túskebújó (*Erythropygia galactotes*) IX. 7-én eltűnt ; a füstifecskek (*Hirundo rustica*) IX. 5-e körül jöttek meg ; *Cinnyris osea* elvonult a Jordan déli folyása mellé IX. 15—18. között ; a cigány-csuk (*Saxicola torquata*) előhírnökei megjöttek IX. 15-én.

Zeira Meir (Kibbutz Yassour, Haifa)

Adatok a madárszervezet szöveti regenerációs képességéhez. 1952. október elején, amidőn a gulipánok a szegedi Fehér-tórol már hetekkel előbb eltűntek, két együtt-tartó, sántikáló gulipánra lettem figyelmes. A sántikálás okának felderítése céljából az egyik madarat október 12-én sikerült puszkacsó elé kapnom.

A sántítás oka azonnal szembetűnő volt. A madár bal csüdjén egy szűk jelző gyűrűben elhalt száraz mumifikált szövetrostok voltak. A gyűrű már kilökődőfélben volt. A gyűrű előtt a csüd felső és alsó részéből kinőtt esontnyúlványok egyesüléséből egy híd képződött. Hogy ezen hídban a vascularisatio (vér-, nedvkeringés) is kifejlődött, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a leszorított végtag és az ép végtag között semminemű visszafejlődés, vagy sorvadásos jelenség nem vehető észre. A gulipán lábára a szűk gyűrű olyképpen került, hogy a természetvédelmi örnek 7 éves gyermeke egy holtan talált és gyűrűs piros lábú cankó lábáról levett gyűrűt egy néhány napos pelyhes gulipán lábára tett át, nem számolva a későbbi fejlődésre, a csüd vastagodására.

28. ábra. A hibás gyűrűzés következtében elhalt és újra regenerálódott gulipán-láb

Part of Avocet's leg, defunct because of faulty ringing, then regenerated

Photo: Beretzki

Nincs kétség aziránt, hogy a másik és pár nap múltán szem elől eltűnt sántikáló gulipán is hasonló sorsra jutott.

Eltekintve az eset azon sajnálatos részétől, mely az esetleges visszajelentés körül keletkezett volna, érdekes és értékes adatot ad a madárszervezet nagy regressziós képességéről, amely az emlősöknél ily nagymértékben nem tapasztalható. Egyben bizonyítékot szolgáltat a hüllőkhöz közeli rokonságról is (gyík letörött farka újra nő stb.), amidőn a csüdnek 9 mm-es hosszban való regenerációját észleljük.

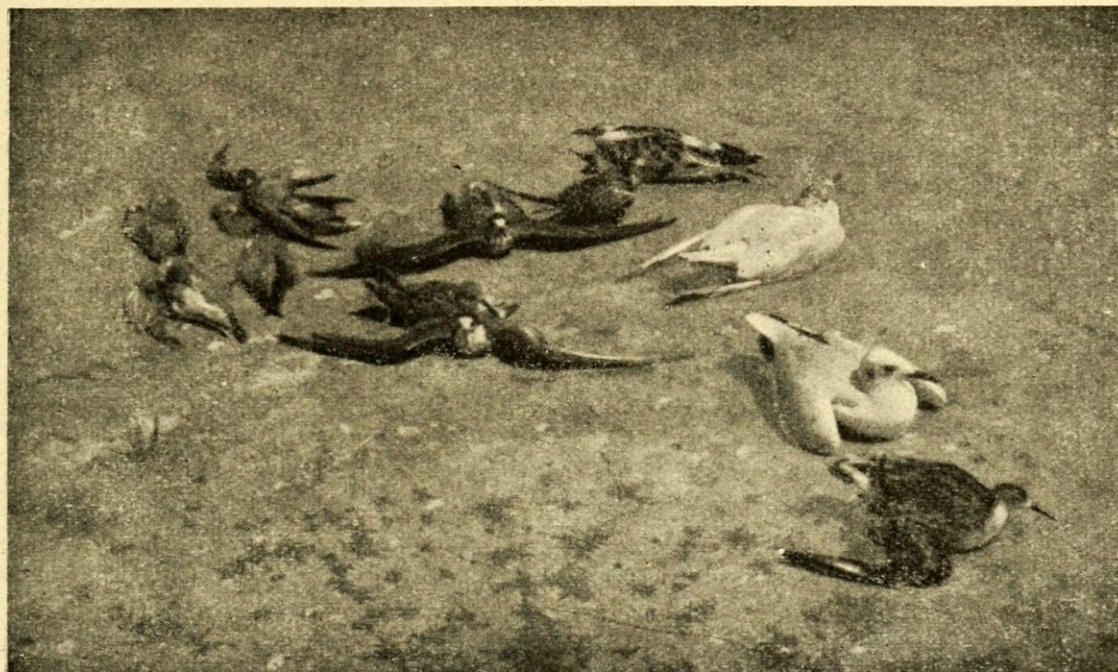
A madarak szöveteinek nagyfokú és gyors regenerációs képességét mutatja az általam 1936-ban a Nimród Vadászújságban (1936. XXIV. évf. 7. szám) leközölt daru-eset is. 1935. XI. 1-én a Hortobágyon lőtt daru bal csüdjén gyógyuló nyílt törés volt, hol a csontvégeket erős callus tapasztotta össze. A fillérnyi nyílt sebet köröskörül a hám már részben takarta. A valószínűség szerint lövéstől származó sérülés végtag-görbülés és rövidülés nélkül gyógyult. Mind repülés, mind féllábon való ugrálás alatt a törött vég haranglábszerűen kalimpált és mégsem alízület fejlődött ki, hanem szoros összenövés. A gyógyulás csak álló helyzetben a láb mozdulatlanságában jöhetett létre, amiből az a következtetés vonható le, hogy a gyógyulásnak igen rövid időn belül következett be az a folyamata, mely a törött csontok összeforrását eredményezte. Itt térek ki arra az észlelésemre is, hogy egyes madarak áttelelése igen gyakran gyógyult csonttöréssel hozható összefüggésbe. December 26-án begyűjtött magányos rozsdás törpe partfutónál az ulna, decemberben lőtt bölömbikánál a combcsont gyógyult törését találtam.

Dr. Beretzky Péter

Vadmadarak járványos megbetegedése a szegedi Fehér-tavon. Gyakran megfigyelhető a szegedi Fehér-tavon, hogy vadmadarak és háziszárnyasok között egyidőben lépnek fel a járványos megbetegedések. Azoknál a fertőző betegségeknek, ahol a járvány csak madárról madárra (emlősre vagy fordítva nem!) terjed, azt gyakran a vadmadarak közvetítik. A fertőzés leggyakoribb útja a közös táplálkozási terület: mezőgazdasági táblák, tarlók, tavak, mocsarak. Gyakran az is előfordulhat, hogy a háziszárnyasok közt fellépett járvány terjed át a vadmadarakra is, amikor az elpusztult baromfit a tóba hajigálják. A járványok leggyakrabban az őszi vonulás kezdeti szakában, július második felében, augusztus elején robbannak ki. Az ún. „baromfivész vagy baromfikolera” a legismertebb. Egyes járványoknál a fajok különbözőképpen reagálnak a fertőzésekre, amennyiben egyes együttélő fajokban nagy pusztulás észlelhető, míg a másik rokonfajoknál egyáltalán nem, vagy csak enyhe megbetegedés lép fel. Gyakran észleltem, hogy egyes paratífusz-törzsek által okozott baromfivész a vadon élő récék közül csak a házirecének törzsfajtáját, a tőkésrécét (*Anas platyrhynchos*) támadta meg, s a tőkésrécék pusztultak ezrével, ugyanakkor a velük együtt élő más récefajokra a járvány nem terjedt át, vagy csak igen enyhe lefolyású volt. A vész idején nagyobb számban összegyülekezett dögevő barnaréti-héják (*Circus aeruginosus*) között sem észleltem a járványt. A „tarlózásra” kijáró tőkésrécék hulladékuk útján a legeltetésre kihajtott baromfi között terjesztik a vészt, mely ellen azonban ma már oltással védekezni tudunk. Nem így a vadmadaraknál.

1953 nyarán a szegedi Fehér-tavon „madárpestis” járvány zajlott le. 1953-ban augusztus 2-án észleltem először a járványt, az utolsó elhullást

IX. 13-án. Ekkor a fertőzés iránt érzékeny fajok nagyrészt tovább vonultak dél felé. A járványt egyik legkorábban érkező faj, a pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*) hurcolta be a területre, és elsősorban a récefajok közül a nagy tömegben vonuló csörgőrécét (*Anas crecca*) és tőkésrécét (*Anas platyrhynchos*) pusztította. A megbetegedés leginkább a parti madarakra terjedt át, melyek mellett a sirályok és szerkők is tömegben pusztultak. A hlevő madarak nem betegedtek meg, de csaknem kivétel nélkül a partok mentén az iszaptól táplálkozó madárfajok. Az elhullott, illetve súlyosan megbetegedett madarak szívvéréből kitenyészthető volt a *Pasteurella multocida* nevű pestis bacillus, amellyől a beoltott háziegerek elpusztul-

29. ábra. *Pasteurella*-fertőzés következtében megbetegedett és elhullt dankasirályok, kor-mosszerkők és pajzsoscankók

Black headed Gulls, Black-winged Terns and Ruffs sick and died by Pasteurella-infection

Photo: Bereizk, — Szeged—Fehértó, 1953

tak. A betegség tünetei a megbetegedett madaragnál lustaságban nyilvánultak. A félénk madarak is közelre bevártak és nehézkesen repültek fel. Jellemző tünet volt a hasmenés: híg sárgás-zöldes széklet csaknem állandóan ürült a madaraktól. A betegség súlyosbodásával bénulásos tünetek léptek fel. A madarak lábakraállni képtelenek voltak, felrepülni sem tudtak, csak kiterjesztett szárnyakkal vánszorogtak a földön. A járványt heti időközökben figyeltem és nemcsak járvány-kórtani, de madártani szempontból is tanulságos, ha egyes fajok megbetegedéseit észlelésem alapján leközölöm:

1953. VIII. 2: *Philomachus pugnax*: 20—25 dögön talált és beteg madár (átvonulók száma sok száz); *Anas platyrhynchos*: 15—20 dög,

sok beteg, nehezen repülő (átvonulók száma több száz); *Anas querquedula*: 1 dög (néhány száz átvonuló); *Chlidonias nigra*: 26 elhullott, több beteg. Jórészt a fiatal madarak betegedtek meg (pár száz madár tartózkodott a tavon, ahol kisebb költőtelepe van); *Larus ridibundus*: 6 elhullás, néhány beteg, jórészt fiatal; *Tringa stagnatilis*: 1 elhullott (madarak száma 80—100); *Tringa totanus* 1 beteg madár (ott tartózkodók száma 50—60). 1953. VIII. 9: *Philomachus pugnax*: 80—100 elhullott és beteg madár (átvonulók száma sok száz); *Chlidonias nigra*: kb. 30 elhullott és beteg (átvonulók száma kb. 200); *Tringa stagnatilis*: 3 elhullás, 1 beteg (átvonulók száma kb. 150); *Tringa glareola*: 1 elhullás (átvonulók száma 50—60); *Tringa totanus*: 4 elhullás (madarak száma 80—100); *Larus ridibundus*: 7 elhullás, 50—60 nehezen repülő beteg (madarak száma sok száz); *Fulica atra*: 15—20 elhullás, köztük mindössze 3 öreg (madarak száma több száz); *Larus argentatus* 1 beteg (2 madár összesen a tavon); *Spatula clypeata*: 1 beteg (madarak száma 15—20); *Anas crecca*: 100-nál több elhullott és beteg (átvonulók száma sok száz); *Anas platyrhynchos*: sok száz elhullott és beteg (átvonulók száma ezernyi); *Anas querquedula*: 1 elhullott (átvonulók száma néhány száz); *Platalea leucorodia*: 1 elhullás (madarak száma 55—60).

1953. VIII. 16: *Charadrius alexandrinus*: 1 elhullás, 2 beteg (a tavon mindössze 5—6 madár); *Platalea leucorodia*: 1 elhullás (55—60 madár); *Calidris alpina*: 1 beteg (8-as csapat); *Calidris temminckii*: 1 beteg (néhány kis csapat); *Fulica atra*: 3 beteg (több száz a tavon); *Philomachus pugnax*: 5 dög (több száz a tavon); *Tringa stagnatilis*: 1 elhullás (átvonulók száma kb. 30); *Larus ridibundus*: 5—6 dög és beteg (a tavon számuk sok száz); *Anas crecca*: 20—25 elhullás (a tavon több száz); *Anas platyrhynchos*: sok beteg.

1953. VIII. 23: *Platalea leucorodia*: 1 dög, 1 beteg (átvonulók száma 230—250); *Philomachus pugnax*: 30—40 dög, sok beteg röptű (a tavon sok száz); *Calidris alpina*: 1 beteg (8-as csapat); *Calidris testacea*: 1 beteg (15—20-as csapat); *Charadrius alexandrinus*: 1 beteg (5—6 madár); *Vanellus vanellus*: 3 beteg (számuk 50—60); *Tringa hypoleucos*: 1 elhullott (összesen 30—40 példány a tavon); *Anas crecca*: 4 dög (számuk sok száz); *Anas platyrhynchos*: néhány dög, de igen sok a beteg (a tavon számuk ezernyi); *Spatula clypeata*: 1 elhullott (8—10 a tavon).

1953. VIII. 29: *Charadrius hiaticula*: 1 beteg (4 madárból); *Arenaria interpres*: 1 dög (a tavon nem volt több látható); *Platalea leucorodia*: 2 beteg (180—200 madárból); *Philomachus pugnax*: 1 beteg (150—200 madárból); *Tringa hypoleucos*: 1 beteg (25—30 madárból); *Anas crecca*: 150—200 elhullás (sok ezer madár).

1953. IX. 5: A járvány szűnőben a hűvösödő idők beálltával. *Egretta graecus*: 1 elhullás (10 madárból); a boncolásnál kiderült, hogy sörétezve volt. *Limosa limosa*: 1 dög (pár száz madárból); *Larus ridibundus*: 1 elhullás (pár száz madárból); *Anas crecca*: 8—10 elhullott (sok ezer madárból); *Arenaria interpres*: 2 dög (több a tavon megfigyelhető nem volt); *Actitis hypoleucos*: 1 beteg (6—7 madárból); *Anas platyrhynchos*: 1 beteg (sok száz madárból); *Calidris alpina*: 1 beteg (kis csapatból); *Calidris*

minuta: 1 beteg (4 madárból); *Calidris temmincki*: 1 beteg (néhány kis csapatból); *Larus ridibundus*: 2 beteg (sok száz madárból)

1953. IX. 13: A járvány megszűntnek tekinthető. *Charadrius apricarius*: 1 elhullott (a tavon több látható nem volt).

A megbetegedett fajok száma tehát 23. Figyelembe véve, hogy az egész 3 ezer holdas terület nem volt áttekinthető, ezek a számadatok nem adnak pontos képet a járvány pusztításáról, mert megfigyelésem mindössze egyes szigetekre korlátozódott, ahová a beteg madarak kihúzódtak. A szigetek a hasmenéses betegek ürülékével voltak szennyezve. A járványos idő kezdetekor nagy hőségek (28—32 C°) voltak. Szeptemberben a hirtelen fellépett hűvös idők a fertőző baktériumok külső tényészetére nem voltak kedvezők. A dögökből élő madaraknál ez alkalomból sem észleltem elhullást vagy megbetegedést. Nem érdektelen annak felemlítése, hogy a madarakkal való foglalkozás alatt magamon is észleltem néhány napig tartó enyhe bélzavarokat. Agglutinációs próba azonban nem történt, s így kérdéses, hogy a *Pasteurella multocida* idézte-e elő a betegséget?

A kórokozó sulfamidokkal (ultraséptyl) szemben ellenállónak bizonyult. Streptomycinnel több madárnál eredményes gyógyulás volt elérhető. A vizsgálatokat a szegedi egyetem Kórtani Intézete végezte.

Dr. Beretzk Péter

Madártani adatok Comenius 1631. évi könyvéből. *Comenius Ámos János*, a morvaországi születésű kiváló pedagógus, aki 1650-től 1654-ig a sárospataki főiskolán is tanított, 1631-ben írta „*Janua linguae latinae reserata aurea*” (A latin nyelv feltárt arany ajtója) című munkáját. Ezt a nevezetes könyvecskét *Szilágyi Benjamin István*, a váradi iskola rektora 1634-ben fordította le magyar nyelvre. Debrecenben adták ki, kéthasábos, latin eredeti és magyar szöveggel.

Ez a kis könyv már külső alakja és nyomtatása miatt is muzeális értékű, de még becsesebb három évszázad távlatából maga a tartalma.

Tulajdonképpen egy enciklopédia, amely 100 szakaszra osztva 1000 pontban felöleli az egész földkerekséget és az emberi élet mindenféle megnyilvánulását. A világ teremtésével kezdi, az elemek és az állatvilág ismertetésével folytatja, majd az embert veszi tárgyalás alá. Az emberi testet, a foglalkozásokat, szokásokat, az állam szervezetét, a közoktatást, a tudományt írja le, végül az erkölcsről és a túlvilágról tartott tanítással fejezi be a művet.

A könyv madártani vonatkozású adatokat is közöl, ami azért becses a számunkra, mert *Comenius* közvetlenül a magyar határ mellett született s ezt a munkáját számüzetésben, Lengyelországban írta, tehát olyan területen, amelynek madárvilága általában hazánk madárfaunájával megegyezik. A magyar fordításban említett nevek pedig még határozottabb utalást tartalmaznak Magyarország akkori madárvilágára és főleg a madarak akkori magyar nevére. *Miskolci Gáspárnak* „Egy jeles vadkert” című, 1769-ben megjelent művét még a fordítás is 126 évvel előzi meg és így ez tekinthető az egyik legrégebb magyar nyelvű madártani vonatkozású könyvnek.

A madarakról a 14. § szől legbővebben, ennek címe: „Az Élő Állatokról és elsőben a Madarakról”.

Előljáróban meghatározza az élő állatokat.

„Élő állat az, ami étellel, érzékenységgel és mozgással van felruházva, mert a szárnyas állatok repülnek, a vízben lakók úsznak, amazok szárnyakkal és tollakkal; ezek halszárnyakkal; a négy lábú állatok futnak, a csúszó állatok csúsznak.

A madarak két lábúak. A paradicsommadárról ugyan azt állítják, hogy nincs lába, de ez valótlan. Tolluk és csőrük van: egyetlen kivétel a szárnyas egér, ami szőrös és fogas.

A madarak fészket építenek, tojásokat raknak. A tojásokban fehérje és szék (szik) van elrejtve és azokon ülnek, míg csak meg nem elevenednek. Kiköltött fiókáik néha tollatlanok és szárnyuk sincsen.”

Rendszerezi is a madarakat, természetesen a maga módján.

Ragadozók: a saskeselyű (vultur), héja (kánya-Milvus), vértse (buteo), ölyv (accipiter), sólyom (falco), karoly (nisus), sebes szárnyú ölyv (aesalo), amik horgas körmükkel szétszaggatják a gerliczékét és egyéb ártatlan madarakat.

Az éjjel járó madarak a holdvilág nélküli setét éjszakában is látnak, de nappal vakoskodnak. Ilyenek: a bagoly (bubo), fülesbagoly (asio), nagy szemű bagoly (scops), huhogó bagoly (aluco), északi csikorgó madár (fejes bagoly-nyetricorax strix), éjjeli puppenevér (haris-ulula), ketske fejő (szopó) madár (caprimulgus).

Madártartó helyeken táplálják és hizlalják vagy csak gyönyörűségből tartják a fátzánokat (phasiani), tuzokokat (otides tarda), fuvakat (tetraones), fajdokat, avagy erdei tyúkokat (urogalli seu tetraces), indiai tyúkokat, avagy pulykákat (meleagrides seu gallopavones), kappanokat (caponas), tsászarmadarakat (attagenes), fogolymadarakat (perdices), hurossz madarakat és fürjeket (turdi et coturnices).

A tzigmus, avagy hattyú (olor seu cygnus), szártsa (fulica), buvár (mergus), vad-rétze (querquedula), ökörbika, avagy bölönbika (onocrotalus seu taurus), pelikán (pelecanus), gődény (gavia) és egyéb vízimadarak, széles lábúak (tenyerestalpúak), egyiknek sem tollas a lába.

A seregélyek (sturni) seregenként, de rend nélkül, a darvak (grues) szép illendő renddel, a gémekek (ardeae) igen magasan repdesnek.

Hangos szavúak (canorae): a tengelitz (acanthis), patsirta (alauda), fülemüle (acredula-luscinia philomela), tazinege (carduelis), pintyőke — pinty (fringilla), gábor, avagy gáborka (galgulus vel galbula), rigó (merula), kenderike (linaria).

Vannak aztán vadgalambok és házigalambok. Vadon élnek: az őszi galamb, vagy vadgalamb (palumbus, seu palumbes) és a kék galamb (livia). A házi galambokat galambházban nevelik, amit hínak galambosnak és galambugnak is.

Férgekkel élnek: a küllő (merops), büdös banka vagy büdös babuk (upupa), harkály (picus), fige madár (ficedula), veresbegyű vagy tsipke madár (rubecula-erithacus), poszáta (nyomorék madár, curruca), veresfarkú madár (rubecilla-phoenicurus), de ugyancsak rovarevő a veres harkály (pyrrhulus) és talám a libotz (bíbic-vanellus).

Ezt követően egyes madarak érdekes tulajdonságait említi meg.

Az ökörszem (trochilus) és a kis páris madár (tzinege — parvus parus) nevéseképpen hasonlítanak magukat a strutz madárhoz (struthioni-struthio-camelo).

A húros madár (turdus) önönmagának veszedelmet sz . . ni mondatik, mert abból, amit megrútít, lép (ragadovány) tsirázik, ahonnan lészen a lép, avagy ragadovány, madárfogó enyv.

A barázdabillegető (Motacilla) szüntelenül a farkát mozgatja és billegeti, a páva (pavo) az ő tarkabarka, vagy szemes, sokféleképpen festett farkát elterjesztvén kevélykedik.

A süseték vagy püseték (Cassita vel galerida) bobitáját ; kakas (gallus) midőn az ő szemetén (az ülőn) vagyon, avagy kukorikol, taréját felborzasztja, a fakusz (pardalus) az orrával a dió héját megtöri.

Azután a madarak hangját írja le.

A lúd (anser), gátsa (gansa) és a liba (anserculus), melyet metélt aprólékokkal hizlálnak és kövérítenek meg, gágog (sibog), a récze (anas) zatyag (retzeg), a tyuk (gallina) karítsál és kodátsol s kotyol (kotol). A holló (corvus) korrog, a sas (aquila) süvölt, a gólya (ciconia) vagy eszterág kelepel és kattyog, a kakuk (cuculus) kakukkol, az éjjeli bagoly (noctua) huhol, a szarka (Pica) csörög, a tsóka, vagy szajkó (monedula seu graculus) tsátsog, a varjú (cornix) kákog, a fetske (hirundo) fitserékel (fetseg), a veréb (passer) tsiripel, avagy tsipeg, a madárfi (pullus) pipeg s. a. t. Továbbá a publikán (psittacus) értelmes szókat formálni szokik.

Befejezésül a mesebeli madarokról emlékszik meg : „A féniks-madár (phoenix), grif-madár (gryps) és hárpiák (harpyjae) költött dolgok.

*

A madarakat még egy önálló szakaszban tárgyalja. Az emberi foglalkozások felsorolásánál a XXXIX. §. a madarászásról szól néhány sorban.

„A madarász a madárfogó szerszámot megkészítvén, az édesgetések által magához hitegettetett és ételre tsalogattatott madárkákát és madarakat hálótáskákkal meglesi (megborítja) avagy lépes vesszőkkel, melyeket a madarászrúdra, vagy póznára kitész, belekeveredteteti, avagy törökkel tseklékkal törbe ejti avagy keleptzével megtartóztatja. A szájokkal éneklő madarakat életben hagyja, kalitkában rekeszti (tömlötözi), vagy többekkel együtt vagy magán.

Ha mely a nyügtől megtartóztatott magát kiszabadítja és kifejti, elrepül, hanem ha magát ismét láb tartóztató szőrökben akasztja.”

*

Végül az egyházi étellel kapcsolatosan „A Pogányoknak és a Sidóknak hamis Isteni Tiszteletekről (Babonáságokról)” írott LXI. §-ban tér vissza még egyszer a madarakra.

A pogányok jövendőmondói nem isteni ihletésből prófétálnak, hanem „madarak nézéséből, madarak tsevegéséből, barom bél nézésének jövendöléséből és babonás szerentse kerekekből ; ismét vagynak a madár nézésből jövendölők, madár szólásból jövendölők, babonások, avagy búvös bájosok és sorsvetők.”

Ismét babonáságból vélni és madár szókból ítélni, istenes jövendölésnek tartják vala.

*

Látnivaló a leírásból, hogy a madarak ezelőtt háromszáz évvel is felkel-
tették az emberek figyelmét. S a tudományos rendszerezés akkor még gyer-
mekcipőben járt, *Linné* csak egy évszázaddal később lépett fel, de azért
foglalkoztak az emberek a madarakkal, kiki a maga módján.

Voltak, akik a madarakban csak a pénzszerzés forrását látták. Jósoltak
a madarak hangjából és repülésük megfigyeléséből. Mások madárfogások-
kal foglalkoztak. Ismerték a lépkészítést és ugyanúgy léppel bekent vesz-
zőkkel dolgoztak, mint a mai madarászok, de használtak szőrből font
hurkokat, madárhálókat, ahová élelemmel csalták a madarakat ; különféle
esapdákkal és kelepccékkel. Divatozott az éneklő szobamadarak tartása,
a papagályt már akkor is beszélni tanították. Díszmadárként nevelték a
pávát, fácánokat ; a kertekben galambdúcban tartották a házi galombokat
és a baromfiak között a pulyka is előfordult. A baromfin kívül fogyaszt-
tották a fácánt, túzokot, fajdot, császármadarat, foglyot, fürjet, húros-
rigókat.

Érdekes, hogy *Comenius* a denevért a madarak közé sorolja, nyilván
azért, mert repülve keresi a táplálékot. Ettől eltekintve azonban adatai
megbízhatók ; ismeri a fészeklakó és fészekhagyó madarak közti külön-
séget ; sőt a fagyöngy terjedéséről is tudta, hogy az a rigók emésztésével
van összefüggésben.

A fordításban közölt nevek legnagyobbbrészt megegyeznek a mai magyar
nevekkel és megfelelnek a latin eredeti névnek. Természetesen eltérések és
sajátos nevek is akadnak. A legnagyobb és legkisebb madár összehasonlí-
tásánál említett „kis páris madár” (tzinege — parvus parus) azonban való-
színűleg nem cinege, hanem királyka lenne. A süseték vagy püseték nyil-
ván búbos pacsirta, a gábor vagy gáborka inkább aranymálinkó, mint
gébics, a „veres harkály” pedig süvöltő. Nem hámozható ki a szövegből,
hogy milyen madarat illetett „fakusz” névvel a fordító. A fakuszt
biztosan nem, mert a latin szöveg így szól: „Pardalus rostro nucleos
frangit.” Magtörő madárnak kell tehát lennie : csuszka, mogyorószajkó,
meggyvágó, vagy esetleg valamelyik harkály, mert a nagyfakopáncsnek is
szokása a dió kilyukasztása és a bél kiszedése.

Különös, hogy a madarakkal való vadászatról nem beszél *Comenius*,
pedig a solymászás Lengyel- és Magyarhonban abban az időben is szokásban
volt. Ezt azonban nem lehet hibájául felróni, hiszen könyve az egész világot
felöleli, és így meg kell elégednünk még azokkal a szűkszavú adatokkal is,
amiket a fentiekben teljes részletességgel ismertettem.

Dr. Sóvágó Mihály

Régebbi madártani adatok Vas megyéből. *Nemes Népi Zakál Györgynek*
1818. évben készült „Eörségnek leírása” című, nyomtatásban még meg-
nem jelent és a M. Tud. Akadémia könyvtárában található (Földleírás :
4°, 9.) kézirata több érdekes népies madárnevet és madártani adatot is
tartalmaz. *Zakál György* kitűnő ismerője volt az akkor 18 községből állott
vasmegyei Őrség néprajzának és madárvilágának egyaránt. Tanulmányá-
ban többek között felsorolja a vidék jellemző és ritkább madarait, feltűn-
tetve azok népies neveit, a hozzáfűződő néphitét, madárral kapcsolatos
közmondást.

Az Őrség vadászható állatai közül kiemeli az erdei szalonkát : „Főképpen pedig említést érdemelnek a Szolonkák, avagy erdei Sneffek, amelyek ősszel és tavasszal igen nagy számban jönnek elő, és kiváltkép tavasszal amidőn párosodnak, naplemente után egymást füttyögetéssel és vornyogással híván, és az erdők, fenyűsök felett repdezővén, a lesbe álló pusksásoknak igen szép mulatságot tesznek.” *Zakál* azt írja, hogy néha nyáron is előfordul, sőt nem ritkák az áttelelő példányok. Néphit szerint ilyenkor a mohás patak alá, gyökerek közé bújnak és ott megmerevednek.

„Az egér gyakran megtalállya őket, és igen sokat megkezdvén elront.” Az Őrség erdeiben, őszi és tavaszi vonuláskor jelenleg is nagy számban mutatkozik a *Scolopax rusticola*; sőt most sem ritka a nyáron visszamaradó költő vagy áttelelő szalonka sem. A „fogy” szerinte gyakori. Előfordul a „für”, „fürt” is, amit a nép „pittypalatty”-nak mond. A haris már ritkább. Sok a vadgalamb, de még több a gerlice, meg a „fötske”. Az erdei madarak ismertetése során megemlíti a harkályokat vagy harkányokat, melyeknek több faja fordul elő. A fekete küllü külsejét, életmódját pontosan leírva megemlíti, hogy „igen ritkán szóll, szükül, avagy nyivatskol, mint a matska; ha pedig erősen tárrogat az erdők felett, akkor időváltozást hirdet jelent — a köznép úgy hiszi.”

Az Őrség madarai közül felsorolja még a sárga küllüt, a hurosszigót, a fenyveszigót, a magos, fekete, és sárga rigót. Utóbbit a nép oromállú-nak nevezi. Előfordul a zöld bákán (*Coracias g. garrulus L.*); „a vad rétzék is tavasszal megjelennek és költönek . . . de nem sokan. A vad ludak, darvak ősszel és tavasszal csak keresztül jönnek-mennek.” „Tuzok, Eörséghebe nincs. A különféle Ölyvök és Héjják, nyulászú, tyúkászú, verebészú sat. Kányák nevei alatt nevezetesek Eörségheben. Bobukát, Hupotának hívják — a nyaktekertset Tekerincsnek.”

Zakál György által leírt őrségi közmondásokban is olvashatunk madarakról. „A ki Harist akar fogni, ne zörögjön.” „Nem sirat egy rigót egy nyár.” (Kikosarazott legény vigasztalására mondogatták.) „Nem ér több kakukszót!” (Súlyos beteg, rövidesen meghal.) A kakuk szólását az őrségi gyerekek egyébként emígy magyarázzák: „Kukuk! Kaka Tót! Csetse Magyar! Kaka Tót!” A tótok (vendek) nagyon megbecsült szomszédai az őrségi népnek. De mert egyszer elevenen megperzselték a kakukot, ezt a cselekedetüket a nagy madárbarát gyerekek nem tudják nekik megbocsátani: ezért mondják így a kakukszót. A göcsei és őrségi magyar gyerekek madárszeretetét bizonyítja még az a versike, amit mai napig is akkor mondanak, ha gólyát látnak: „Góla, góla, gilice, mitől véres a lábad? Török gyerek megdobta, magyar gyerek gyógyította!”

Érdekes, hogy *Zakál* leírásában nem tesz említést sem a császármadarról, sem pedig a siketfajdról. Igaz, hogy *Chernel* szerint az előbbi kb. 60 évvel ezelőtt még csak terjedőben volt Őrség erdeiben; utóbbi pedig Vas megyébe csak az 1880-as évek alatt telepedett be, így ezek szerint a XIX. század elején Őrségben e madárfajok egyike sem élt.

Mégis van régebbi adatunk, amiből arra következtethetünk, hogy a XVII. század elején mind a *Tetrastes bonasia*, mind a *Tetrao urogallus* előfordult, sőt gyakori lehetett Őrségben, ahol később kipusztultak, majd újabban oda ismét betelepítettek. *Dr. Iványi Béla*: „Képek Körmeny múltjából”

c. tanulmányában (Körmendi füzetek, 4. sz., 1943.) említi, hogy a *Batthyány*-ak udvarát jobbra Körmend és tartománya látta el élelemmel. A körmendi tisztartók nagy mennyiségben küldtek fel Németújvárra, Szalónakra és Rohoncra mezőgazdasági terményeket, halat és vadat. *Somogyi András* 1609-ben öt „fajd madarakath, igen szép frisseketh” küld azzal, hogy ha kell, még többet is küldhet. Más alkalommal császármadarakat küldtek a földesúri udvarnak. Nem valószínű, hogy ezek a Rába völgyében fekvő Körmendről vagy vidékéről kerültek kézre, inkább feltehető, hogy a közeli őrségi erdőkből, ahol a siketfajd jelenleg is költ.

Iványi említett könyvében adatokat közöl arról is, hogy a *Batthyányi*-ak 1609., 1638., 1641. és 1644. évben karvalyokat kaptak Körmendről, melyeket nyilván vadászat céljára használtak.

Csaba József

Short Notes

Flamingo at Tápiószecső. On the 24th July 1954 *Ferenc Androkity* fish-master at the fish-ponds near Tápiószecső, when working in a pond with shallow water, saw a strange long-necked bird which settled on the pond, coming from south-western direction. The bird's flight clearly showed, that it was tired. It was standing about motionless for several minutes, then it began to bathe and arrange its feathers. The fish-master meanwhile sent for his gun and succeeded in stalking and killing the Flamingo. (*Phoenicopterus ruber.*) This proving specimen is now in our Institute's collection.

Dr. Imre Pátkai

Nesting of the Southern Black-Headed Gull at Lake Fehértó near Szeged. — During the summer of 1953 a large colony of Black-Headed Gulls was formed on a little island, named "Korom" in pond No. XI. of the fish-ponds at Fehértó. About 5—600 pairs of Gulls nested along with several hundred pairs of Common Terns on this small grassy island 80—90 yards long and 30—35 yards broad. Its southern parts are bare. On parts with dense grass bred Mallards, Gadwalls, Garganeys, Shovelers, Pintails and White-eyed Pochards, whereas on the bare parts 4 pairs of Avocets, and in places with only little grass-vegetation 2 pairs of Stilts and several pairs of Redshanks settled. I was ringing the young gulls on June 5th 1953, when I found already perfectly grown young gulls, which completely differed from the Black-Headed Gulls in the markings and colourings of their plumage. This state of their development perfectly matched with the state of development of Black-Headed Gulls. Their heads and necks were uniform faint yellowish-brown without any patterns, whereas their backs and upper wing-coverts had a similar brownish-yellow plumage. The tips and sides of the feathers were lighter. It was out of question, that they should be a colour-variation of the Black-Headed Gull, as I found two such birds beside each other that were exactly alike. It would have been useless to search for their parents among the thousand and thousand Gulls and Terns that were whirling overhead with a deafening noise. There was no hide on the small island from where I could have observed the returning parents. There were no so-called "Large Gulls" among the adult birds of about the same size. I took colour photographs of the young birds, then I took both of them intending to stuff one and to send the other one to the Zoo with an ornithologist who was just then working there and who was leaving the following day. The bird would have been reared there and later on it could have been definitely stated, to which species it belonged. But one of the birds escaped from the open basket, in which it was carried by my companion and the guard of the nature-reserve released the other one by error. Thus no other document remained, but the coloured photographs. The two birds' perfectly similar plumage and their bills, stronger than that of the Black-Headed Gull's are clearly visible even

on the gray prints made from the coloured negatives. We had no material of young specimens for comparison and thus could come to no definite solution.

The mystery was solved in summer 1954 at last. The colony could only settle late on the island, as the water was let into the pond late in the season. Many thousand pairs of Black-Headed Gulls thus settled in the sedge on the salty parts of the reserve. On Korom-island only 80—100 pairs of Black-Headed Gulls and 120—130 pairs of Common Terns were breeding together with the ducks and a few pairs of Redshanks. I visited the island on June 27th, when the Gull's eggs were already hatching. I heard a yet unknown deep purring-like sound from the mass of several hundred Gulls whirling overhead. I succeeded in finding the sound's owner, a Southern Black-Headed Gull with a dark black head and rose-red coloured beak. Later the gulls settled and I noticed three Southern Black-Headed Gulls (*Larus melanocephalus*) among them, which were keeping close together in the mass of Black-Headed Gulls. I succeeded in shooting one of the birds that came close above my head. It was a female, with the sign of incubation on its abdomen. I watched the third bird at a greater distance from a boat and it soon settled on a grassy patch of the island together with several Black-Headed Gulls. I searched this place and found 5 gull's nests 60—80 centimeters close to one another. The eggs varied a good deal, so that I could not isolate the Southern Black-Headed Gull's nest. So I built a hide nearby with the aim to continue observations a few days later.

Five days later the eggs were all hatched and the young birds scattered and were hiding among the waist-high thorny thicket when their parents uttered their cry of danger. This time I could detect one Southern Black-Headed Gull among the birds flying about.

I visited the island again a week later. I searched the mostly unpenetrable thicket for the young birds in vain, but it is also possible, that the parents swam to a safer place with their young.

Based on these experiences in 1953 and 1954, the nesting of the Southern Black-Headed Gull is ascertained on Lake Fehértó near Szeged. In *Dementiev's* ornithological work the markings of the young *melanocephalus* completely match with the markings of the nearly fledged young bird I found.

Dr. Peter Beretzk

Nesting of the Southern Black-Headed Gull at the Fish-Ponds near Rétság. When I visited the big colony of Gulls, that usually is on the "wpond No. 3. of Órs" on May 28th 1950, I found an extraordinarily beautifully coloured clutch of gull's eggs, that greatly differed from those of the Black-Headed Gull. I took the clutch for identification and placed it into my collection, temporarily as a doubtful Black-Headed Gull's clutch. Though I watched the mass of Gulls whirling above my head with glasses for a long time, I could detect no other species of Gull than the Black-Headed. It must be mentioned, that when ringing gulls, *Miklós Vasvári* found in 1940 young gulls in downs on exactly the same spot, that greatly differed from the Black-Headed Gull's young. Although he was not able either to detect the adult birds, he thought the young to be Southern Black-Headed Gulls. *Peter Beretzk* at last found nearly fledged young of this species at Lake Fehértó near Szeged in Spring 1953 and then in 1954 he again found several pairs nesting when he collected an adult bird and definitely settled this difficult problem. Encouraged by this final evidence, I drew the doubtful clutch in my collection under severe examination and based on *Rey's* description I could identify them without any doubt to be the eggs of the Southern Black-Headed Gull (*Larus melanocephalus*). The description of the eggs is following: ground-colour stone-grey, with ash-grey, bright rufous-brown and dark brown smaller patches, irregular streaks that show on one of the eggs an especially beautiful and interesting marking that resembles chinese letters. Measurements: 58×39, 54.5×39, 53×38 mm. In spite of the advanced nesting-season the eggs were perfectly fresh and were lying together with two other eggs of the Black-headed Gull in a shallow nest at the edge of the masses of nests on the muddy island in the pond. The eggs of the clutch of three were perfectly dull and thus greatly differ from those of the Black-Headed Gull, that always show brightness. The eggs of the clutch with two have yellowish ground-colour, slightly larger measurements and their markings are more distinct. Thus it can be taken to be proved, that the Southern Black-Headed Gull may not only occur in the large gull-colonies of our country, but also does nest there and thus the

statement in *István Chernel's* book is confirmed, according to which (based on the doubtful evidence by *Baldamus*) it "is said to have formerly bred at the River Tisza". Its colonies nearest us are in the Dobrudzsa, and according to *Makatsch*,— to whom I am greatly indebted for his valuable assistance in identifying the eggs, — near Saloniki as well.

László Máté

Common Scoter on the Danube. — On January 30th 1953 a male Common Scoter (*Melanitta nigra*) was shot on the Danube, near Gemenc, that was sent to the Institute of Forestry-Science to be stuffed. The stuffed bird was given to our Institute by *István Party*.

Dr. Imre Pátkai

Second occurrence of the Tawny Eagle in Hungary. — The Tawny Eagle (*Aquila nipalensis orientalis*) often appeared in our ornithological literature formerly, but none of these specimens was found to belong to this species. The first authentic specimen was shot near Dunapentele in May 1929 (*Vasvári*, *Aquila*, XLII—XLV, p. 662—663 and 689). This specimen was burnt in the war-damaged Institute, in 1945. The second specimen in this country was shot by *János Blahut* on May 12th 1952 near Békéscsaba. The bird was a female and weighed 2500 gr. The bird was given to the Institute's collection.

Mihály Hankó

The Northern Goshawk in Nyitra, Slovakia. — I shot a young male specimen of the Northern Goshawk (*Accipiter gentilis buteoides Menzbier*) near Jánosújfalú (= Janova Ves) on January 12th 1919. The bird's measurements are: length 580, wing 320, tail 250 mm. Eyes bright yellow, cere and legs greenish-yellow. The bird is still in my collection.

Dr. Ödön Nesnera

The Hungarian specimen of the Sociable Plover and the fate of other unique specimens. — The Sociable Plover (*Chettusia gregaria*) has been introduced into the list of Hungarian birds by *Gyula Madarász* in 1900. (*Orn. Mb.* VIII, p. 170.) The specimen is in moulting plumage, so that its sex cannot be stated any more. According to *Madarász* the bird was collected on September 29th 1900 near Tata-Tóváros — the original label bears the name of a field, "Naszály" — and was deposited in the museum at Tata. From that time onward, this occurrence can be found everywhere in our literature. The collection of the museum at Tata has been destroyed during war activities or has been partially scattered. Therefore in 1945 we at once asked *dr. Lajos Soós*, who was living there at that time to make inquiries, whether this valuable specimen could be traced. But *Soós's* efforts were without result. Later we sent similar requests to *Zoltán Porga* and *János Geyr*, our cooperators who worked at Tata, but their efforts were likewise in vain. Our surprise was the greater, when we received a letter from school-inspector *Dr. Vince Baranyai* in January 1954, saying, that he discovered this specimen in the collection of the High-school at Tata. As he had controlled its data with *Lovassy's* book, he found out, that it was the only Hungarian specimen, which is of no value for teaching purposes. Therefore he offered it to our Institute, though it was not in best condition any more. The specimen eventually arrived and *Imre Pátkai* did excellent work in fixing up the rather deranged stuffed bird.

The specimen still bears the original label with the accurate data. We express our sincere gratitude to *Dr. Vince Baranyai* for having saved such a valuable scientific proof.

We seize the opportunity to express the request to our cooperators throughout the country, to be so kind as to try to trace those unique specimens, which were in collections in country-places and the fates of which are yet unknown. Such are: *Anser indicus* (Székesfehérvár)*, *Somateria spectabilis* (Hódmezővásárhely), *Falco biarmicus* (Léka), *Terekia cinerea* (Szentés), *Alca torda* (Hajdúböszörmény), *Fratercula arctica* (Hódmezővásárhely), *Pterocles exustus* (Léka), *Pinicola enucleator* (Szombathely).

* We hear from *László Máté*, that this specimen was burnt during the war.

The following unique or rare specimens were destroyed when the Ornithological Institute was burnt down in 1945: *Chlamidotis undulata* 1 sp, *Falco cherrug saceroides* 1 sp, *Accipiter gentilis buteoides* 1 sp, *Hieraaetus fasciatus* 2 sp, *Aquila nipalensis* 1 sp, *Anser indicus* 1 sp, *Anas angustirostris* 1 sp, *Terekia cinerea* 2 sp, *Phalacrocorax pygmaeus* 2 sp, *Larus hyperboreus* 2 sp, *Larus glaucoides* 1 sp, *Larus marinus* 1 sp, *Xema sabini* 1 sp, *Melanocorypha sibirica* 1 sp, *Garrulus glandarius albipectus* 1 sp, *Carduelis hornemanni* 2 sp, etc. etc.

Dr. András Keve

Birds rarely occurring at Lake Fehértó near Szeged. — I have searched for the Slavonian Grebe (*Podiceps auritus*) in vain during nearly 3 decades of observation at Lake Fehértó. I met this bird quite by chance on November 19th 1950, when I shot it as it was trying to escape from the edge of a reed-bed. Only after I had picked up the bird, did I notice, that it was a Slavonian Grebe wearing autumn plumage. Even in this plumage it can easily be distinguished from the Black-Necked Grebe of about the same size by the different colour of its plumage on the head.

I could observe a bird wearing similar plumage as the second one shot on December 14th 1952. This one was disturbed by sportsmen after a few hours of rest on the lake, rose to a height of about 100 yards and disappeared in southwestern direction.

According to my observations so far, the Black-Necked Grebe could only be seen until November 23rd as the latest date. If we see a single Grebe of the size of the Black-Necked during the months of November and December, we must always think of the Slavonian Grebe.

At about 3 p. m. on November 1st 1953 I saw a single Tern flying in north-southern direction above the Lake. There were a great many dead small fish on the dried bottom of the pond, the water of which had already been let down. The bird stopped for a few moments above such places, then continued its course. It seemed more slender and longer, than the Common Tern. Its bill was bright red, its head a dark brownish black. As the Common Tern already leaves in August and one or two only sometimes may be found latest in September, I do not think, that this bird was a Common Tern. It seems probable that the Arctic Tern (*Sterna paradisaea*) migrated above Lake Fehértó. It must be mentioned, that *Kálmán Wargha* also saw a single Tern above Kisbalaton at about the same time on November 10th 1953.

I shot the first Oystercatcher (*Haematopus ostralegus*) on Lake Fehértó near Szeged on June 7th 1953. This bird is a very rare visitor to this territory. *Zsótér* saw there specimens of it in the nineties of last century. I myself could only note three occurrences: September 11th 1935, September 7th 1952 and June 7th 1953. The last bird could be collected. It was a female in summer plumage (it had only two white feathers on the throat) its ovary did not show any special change. It could be stated to belong to the subspecies *longipes*.

There also is an uncertain data of this bird's occurrence. The keeper of the Nature-Reserve saw a bird in snowy weather on December 8th 1945, which according to his description is likely to have been an Oystercatcher.

Dr. Peter Beretz

Pelican near Enying. — In October 1950 a young female Pelican (*Pelecanus onocrotalus*) was shot near Enying.

Dr. László Machay

Cormorants nesting in a new place. — There was a heronry of about 80 pair near Makád on the Island of Csepel in a wood of high poplars close to the Danube in 1951. Nesting species were: about 40—50 pairs of Grey Herons, 20—30 pairs of Night-Herons and 6—8 pairs of Cormorants, that were also breeding successfully. The old birds used to fish at a distance of 5—6 kilometers, where the two arms of the river are joining and where fish are abundant. North to the heronry Black Kites were nesting in the vicinity.

Dr. Albert Vertse

Pigmy Cormorant in Somogy. — I shot a Pigmy Cormorant (*Phalacrocorax pygmaeus*) near Kálmánca on the 1st of January 1924. I have the bird to the Institute of Ornithology where it was destroyed when the Institute burnt down in 1944.

Antal Hajek

Pigmy Cormorant near Baja. — A male Pigmy Cormorant (*Phalacrocorax pygmaeus*) was shot on March 25th 1939 on a sandbank in the Danube between Baja and Csanád. I found 5 small fish in its stomach. I gave the bird to the Institute of Ornithology, where it became a victim of the fire in 1944.

Károly Fekete

Nesting of the Great White Heron at Lake Velence. — In 1954 I first visited Lake Velence on April 25th. I chose a watch post in an open part of the great reed-bed in the part of the lake between Dinnyés and Pákozd, from where movements to and from the heronry, that is to be found there year after year, can be best watched. I only saw remarkably few herons fly to the heronry or circling there: 8–10 Grey Herons, 5–6 Purple-Herons and a few Spoonbills, but I could watch Great White Herons (*Egretta alba*) also, that flew singly to the heronry and settled there. When I visited the Lake on May 1st again, I went to see the mostly populated part of the rather scattered heronry. Here 5–6 pairs of Grey Herons, 10–12 pairs of Spoonbills and 14–15 pairs of Great White Herons were nesting. I found 11 nests of the latter, in four of them already were young, whereas the others contained strongly incubated eggs. Thus in spite of the cold weather in spring 1954, the Great White Herons already laid eggs in the first days of April, just after having arrived. This is proved by the young already about 7 days old at such an early date. The Grey Herons also had young already, whereas the Spoonbills were just beginning to build and only one nest contained 4 eggs. As the reed and sedge there was rather low, the nests of the Grey Herons and Great White Herons were built about 1 yard above water-level.

László Máté

Nesting of the White-Stork in the Tátra. — In 1952 White Storks (*Ciconia ciconia*) first nested on the 500 years old and protected huge elm-tree in the park at Toporc. Three young were hatched. (See: *Bethlenfalvy*, *Aquila*, LI–LIV, p. 171–2 & 195).

Ernö Bethlenfalvy

White Storks' strange nest-building. — A pair of White Storks (*Ciconia ciconia*) was nesting for years on the flat chimney of a one-storey high building beside the vicarage in the village Hniezdne-Gnézda (Poprádmellék, Slovakia). One of the house's new inhabitants killed the Stork in the yard in 1951 and destroyed the nest. Next year the widow-stork returned alone and settled on the chimney, but could find no mate. In spring 1954 three storks appeared on the roof of the neighbouring vicarage, the male probably chased away its rival and the pair remained in the village. They inspected the chimney, where the nest used to be both from a close range and from the neighbouring roof, but did not even try to build there, and started building on the vicarage's double chimney, the top of which is covered in a semicircle by a tin-plate. They did not succeed in doing so on the convex-surface of the semicircle, as the twigs they were bringing fell down to the roof once on one, then on the other side, where they are still lying. The storks stopped carrying nest-material for a while, also settled on other houses in the village, inspected other chimneys that seemed suitable, but nowhere did try building. At a morning towards the end of May six storks appeared on the roof of the vicarage and at once mutually started building the nest on the chimney's convex semicircle tin-cover. Building continued without ceasing until the evening. Four storks continually carried dried branches of various size from adjoining gardens, shrubberies and the riverside. One of the storks, probably the male, took the branches over and deposited them on the convex tincover, whereas the other stork was sitting on them and prevented their falling-down with the weight of its body. The nest was ready by evening, the female sat in it next day and it contained 2 eggs on June 12th 1954. The other four storks disappeared the same evening, when the work was done and except the pair no other storks are to be found in the vicinity. There were many witnesses to this strange nest-building activity. The storks are very happy since and no strong storm did destroy their home. It is characteristic, that the storks did not touch the many branches, that fell down on the roof where building was attempted for the first time, but were carrying new ones from a distance.

It must be mentioned, that 70 years ago the Stork, the Starling and the Turtle-Dove were unknown birds along the valley of the river Poprád. I saw the first storks

nest in the Poprád-valley in the years about 1885 at Plavnica (Palonea), when people assembled to look at it as a wonder. Since that time the storks slowly and gradually advanced up the valley in western direction towards the High-Tátra and now (1954) are at home in almost every second village. On the right side of the river are the mountains of Lőcse, on the left one the wooded foot-hills of the Lesser Magura are reaching the shore, and thus there are but few parts that do suit the storks. On both sides of the river up to the snow-covered tops the Black Stork (*Ciconia nigra*) lives in the forests. We could find out, that the nesting storks spent the nights in the village, whereas their young from 1953. did so in the forests of the "Goldberg" near Kés-márk and in those opposite the Istvánhegy near Ruzsbach. In daytime the storks are seen on the pastures and grasslands of the valley and especially in seasons when mice are abundant, they follow the plough at a distance. So far we did not observe other struggling storks, neither among storks, that were observed elsewhere.

Vidor Jurán

Increase in Young Storks in 1954 on the Hungarian Autonomous Territory in Roumania. -- The storks arrived about March 25th in 1954. I had the opportunity to inspect 25 White Storks' (*Ciconia ciconia*) nests in the localities that are shown on the list below. Most of the Storks' nests in the surroundings are at Sáromberke, as here there are many barns and stables with thatch-roofs, so that they can easily build their nests here. Years ago, when there were more thatch-roofs, there were more storks' nests as well. On July 4th most of the young were so much developed, that they were already walking about on the tops of the roofs, but I found quite young downy nestlings too. It is remarkable, how many young fell off the nest or were thrown out of it by the old birds. One night in August a stork was chattering as late as 10 p. m. on a chimney. It was a nice moonlit night.

Nests I inspected are thus distributed :

No.	Name of locality	Number of nests occupied	Unsuccessful nests	Original clutch	Number of young fallen or thrown out of nest	Number of young fledged
1.	Sáromberke	19	3	54	7	44
2.	Gernyeszeg	2	—	8	1	7
3.	Sárospatak	1	—	3	1	2
4.	Régen	1	—	4	—	4
5.	Magyaró	1	—	4	1	3
6.	Görgényszentimre	1	—	4	1	3
Altogether		25	3	77	11	63

* Note: 1 egg thrown out.
Average increase per nest: 2,52.

István Kohl

Observations on Bird-Migration at the Fish-Pond of Óhat. When I visited Óhat on May 17th 1954, I saw 13 Great White Herons (*Egretta alba*), 19 Little Egrets (*Egretta garzetta*), 7 Black Storks (*Ciconia nigra*) 100—200 Grey and Purple Herons (*Ardea cinerea et purpurea*), about 200—300 Night-Herons (*Nycticorax nycticorax*) and 2 Swans (*Cygnus cygnus*) in a pond, that had already been fished and the water partially let down. The Swans only stayed on the pond for a short time, then continued their course in north-eastern direction.

Loránt Bástyai

Whooper-Swan in South-western Hungary. — Joseph Kolics, president of the shooting association at Barcs informed me, that a Swan (*Cygnus cygnus*) was staying for weeks at the fish-ponds near Babocsa at the end of December 1953 and the beginning of January 1954.

Gyula Szalai

Whooper-Swan in the Hanyság (Western Hungary). — A Whooper-Swan (*Cygnus cygnus*) was shot in the Hanyság — Canal near Bősárkány in the first week of January 1954. It weighed 11 kilogramms. This is the second swan that occurred in the Hanyság as far as I know. The first one was a pure white old specimen and was killed in winter 1939/40 at Tárnokréti out of a couple of birds. It weighed 12 kilogramms. There is a small hill in the Hanyság, that is called „Swan-Hill”.

Iván Király

Cranes and Whooper-Swan at Lake-Verence. — 3 Cranes (*Grus grus*) were migrating in north-east — south-western direction on the 3rd November 1952 above the village Verence ; on the 14th of March 1954, 46 Cranes migrated towards north-east. A single Whooper-Swan was seen on the Lake by fishermen between the 7th and 10th December 1952.

László Vilmos Szabó

Swans at Tápiószecső. — Three swans were staying for three days at the fish-ponds near Tápiószecső, about 40 kilometers east of Budapest towards the end of January 1953. As judged by their curved necks, they possibly were Mute Swans (*Cygnus olor*).

Ferenc Lószy

Red-Breasted Goose's recent occurrence at Hortobágy. — A female specimen of the Red-Breasted Goose (*Branta ruficollis*) was shot on November 6th 1953 on the eastern part of the Hortobágy. On 20th December of the same year a male specimen was shot on the Hortobágy fish-ponds. Both birds were sent to the Institute of Ornithology.

András Radó

Red-Breasted Goose in the vicinity of Budapest. — 2 Red-breasted Geese (*Branta ruficollis*) passed over me on the 10th of October 1954 above the Danube in southern direction near Budakálász.

Ferenc Váradi

Rare winter visitors in the surroundings of Sopron. — A Brent-Goose (*Branta bernicla*) and a Common Sheld Duck (*Tadorna tadorna*) were shot near Sopron at the village Hegykő in November 1953. When I got the news, it was too late to save the birds for scientific purposes. I watched a Ring-Ousel (*Turdus torquatus*) near Sopron on January 23rd 1954.

István Koronky

Common Sheld-Duck at the fish-ponds near Rétszilás. — I watched 4 Common Sheld-Ducks (*Tadorna tadorna*) at the fishponds near Rétszilás on December 6th 1953. I was told, that there originally was a flock of seven birds, but three of them were killed and eaten by hunters. The four remaining Sheld-Ducks were still on the ponds on December 11th.

Mihály Sárközy

Eider-Duck near Budapest. On February 24th 1954 I saw a single drake of the Eider Duck (*Somateria mollissima*) on the Danube. The bird was keeping a little apart from the large flock of Goosanders (*Mergus merganser*), Smews (*Mergus albellus*) and Golden-Eyes (*Bucephala clangula*), that were feeding there.

Dr. Imre Pátkai

Long-Legged Buzzard near Kunszentmiklós. — I watched a single Long-Legged Buzzard that was sitting on the ground at a large pasture near Kunszentmiklós, about 80 kilometers south of Budapest on July 24th 1953. The bird was strongly rufous-coloured with a white tail.

József Szijj

Nesting of the Booted Eagle in the Pilis Mountains. — I was told in spring 1953, that the Booted Eagle (*Hieraaetus pennatus*) was nesting in the forests near Tahi, about 40 kilometers north of Budapest. The bird was thought to be a “Buzzard” and shot from the nest. Nevertheless its nest was found again by János Ziegner on June 6th 1954, which then contained just hatched young.

Sándor Urbán

Booted Eagle in the Hanyság (Western Hungary). — I saw a pair of Booted Eagles (*Hieraetus pennatus*) circling above the alder-forest near Kapuvár on April 15th 1954. (Also see : Horváth, *Aquila* LV—LVIII. p. 239 and 282—3.) *Iván Király*

Nesting of the Hen-Harrier near Székesfehérvár. — The Hen-Harrier (*Circus cyaneus* L.) nested in the vicinity of Székesfehérvár in 1935. The nest was found in a cloverfield when the clover was mown. It was built of dry stems of plants and grass and contained a few feathers of the female. The clutch held four, already slightly incubated eggs on June 2nd. The female was tightly sitting on the nest, also returned after the clover was cut and circled above it. The eggs' ground-colour is white, with a slight greyish shade and slightly shining. Their measurements are : 45×35 , 46.2×34 , 46×36.5 mm. The fourth egg was broken when the field was mown.

László Máté

Occurrence of Levante Sparrow Hawk in Transdanubia. — An adult female specimen of Levante Sparrow Hawk (*Accipiter badius brevipes* Sev.) was shot near Nagylengyel in southwestern Transdanubia on 30th November 1953.

György Breuer

Nesting of the White-Tailed Eagle at Varásló. — The White-Tailed Eagle (*Haliaeetus albicilla*) has been nesting for years near Varásló (Southern Hungary). The old nest was destroyed in 1953, either by severe storms or by man's action, as the personnel of the nearby fish-ponds has no liking for the Eagles' vicinity. But owing to forester *Patakfalvy's* activity, who living close to the eyrie, always protected the Eagles with an unrivalled keenness, the birds are still breeding there yearly and always succeed in rearing their young. The Eagles were nesting in 1954 on an oak-tree about 16 meters high, not far from the old nest in the same forest and luckily reared two young. Another pair was also nesting on the other side of the fish-ponds in 1953, but I did not yet succeed in getting information on their breeding in 1954.

György Breuer

Imperial Eagle at Dunabogdány. — On May 10th 1954 I saw a pair of Imperial Eagles (*Aquila heliaca*) circling above a peak of the Pilis-mountains, north of Budapest.

József Dandl

New nesting-sites of the White-Tailed Eagle near the Danube in Czechoslovakia. — The White-Tailed Eagle (*Haliaeetus albicilla*) is a regular nesting bird in the innumerable wooded islands along the Danube's course in Czechoslovakia between *Gabcikvo* and *Bős*. Its nest was first found in 1931 on an island by *Matousek* (Stráz myslovosti, 1935). The nest then was said to have been occupied for 9 years. In 1932 the Eagles were forced to build a new nest, where they were breeding until 1937. Further information on their nesting was not available for nearly 10 years, until in 1946 *Balát* again brought news from a nest built in 1945. The nest was built on an island just opposite the Hungarian village Lipót on a blackpoplar 17.1 meters high and contained two fairly mature nestlings on April 21st 1946. This nest was not occupied in 1947. *Balát* again visited this known nest in 1948 and found a young about 6 weeks old in it on May 28th. In 1949 one young was again fledged from it. The Eagles' well-started nesting unfortunately did not last long. *Balát* found one egg in the nest in April 1950, whereas the other egg lay broken beneath the nest. It possibly was destroyed by Hooded Crows. The forestry-direction at Bős informed me in the summer of the same year, that an adult White-Tailed Eagle, that was wounded and unable to fly was found near the nest. Thus their brood of 1950 was destroyed. The pair of Eagles again appeared in 1951 on the island mentioned above and started building a new nest in February about 500 yards from their old one, which is still in its place. The new nest was built on the hugest black-poplar on the island, about 20 yards high on a sidebranch in a very picturesque site above a small pool. Unfortunately the brood of 1951 did not succeed again, as the vicinity was greatly disturbed by planting trees during the mating-period. The nest was deserted, neither did the birds appear on the island or its neighbourhood during the whole summer. The eagles seldom appeared near Bős in 1952, but were frequently observed in the forest called "Ercséd"

near Szap, where they eventually built their new nest. They did not succeed in rearing their young here either. In February 1953 they started building a nest again about 300 meters from their old nest 1945—51 on the island near Bős. This one was built lower, only about 14 meters high on a strong forked branch of a black-poplar tree. The nest's diameter is 160 cm, its height 60 cm. The nesting-material consisted of thick dead branches on its base, thinner ones on top of them and was lined with bunches of straw and dung. I found a four days old young covered with light downs in the nest on April 4th. There was no trace of a second egg, neither in the nest, nor below it. The young was presumably hatched on April 1st and thus the female started incubation already towards the end of February. There was a pike 42 cm long and a freshly killed Mallard in the nest. Both the pike and the duck were untouched. The female left the nest already at a considerable distance, when I approached it and was circling above the island together with its mate as long as I stayed at the nest, uttering a cough-like note like "gip-gip-gip". I visited the nest again on April 26th in order to ring the young. I found a partly eaten fish in the nest. Together with *Balát* we photographed the rather pugnacious young eagle on May 9th. It may be of interest to state, that a Tree-Creeper (*Certhia brachydactyla*) was resting in the side of the eagle's nest and was even frequently feeding its rather noisy young on May 9th, when photographs were taken. This nesting of other birds in the side of the eagle's nest is not unique, as *Balát* informed me of a similar case in 1946 on the same island. According to the information received from the forestry direction, the young eagle was successfully brought up and during summer was often seen circling above the island together with its parents.

It must be mentioned, that another nest was known in 1933 near Nagybodak, that is also mentioned by *Balthasar* and *Keve*. This nest is deserted now. But I suppose, that the White-Tailed Eagle was breeding on the Hungarian side too in 1953, as I often saw birds circling in the direction of Patkányos. András Stollmann

The Snake-Eagle's nesting in the Pilis-Mountains. — Since 1950, I found the Snake Eagle's (*Circaetus gallicus*) occupied nest every year near Bükipuszta, about 50 kilometers north of Budapest. Ferenc Palkó

Lesser Kestrel at Zirc. — I often visited the nature-reserve at Zirc and always observed Lesser Kestrels (*Falco naumanni* Fleisch.) there. Thus I saw one pair on April 1—3rd 1954, then a pair again on May 3—8th and 3—4 specimens of the Lesser Kestrel on June 3—5th. This reserve is a large park in the village. So far I only met this bird in the field near Kisbalaton, close to the village Vörs on several occasions during breeding-time. Kálmán Wargha

A great number of Cranes at Náduvar, Bee-eaters near the River Bodrog. — It was a rainy, misty day on October 11th 1949, when I crossed the fields near the village Náduvar, not far from Debrecen. The weather was just turning bright towards noon. When a flock of about 60 Cranes flew in a V-formation quite low above the barren fields in south-western direction, constantly uttering their trumpet-like calls. Almost at the same time smaller flocks of Cranes were coming, following one another at a distance of some 300—400 yards and were all settling on a ploughed field. They were all coming from the direction of the Hortobágy-puszta. After a short while a flock of 16 birds came from the opposite direction, from south-east, constantly calling and after a short while a great mass of Cranes numbering probably 500, took to its wings in the same direction. They first started north-east, then loudly calling turned southward. We altogether saw nearly a 1000 Cranes on the wing, and what might have been the number of these that were settled on the fields around us?

On July 31st 1950 I heard the notes of Bee-Eaters (*Merops apiaster*) in the vineyards near the Tisza close to the village Cigánd in northeastern Hungary. I was living in that part of the country at the beginning of this century, and between 1918—1922, but never observed this bird along the river Bodrog down till Sárospatak. On the other hand though I have often seen it between 1929 and 1943 between the rivers Tisza and Szamos and along the course of the Szamos as far as Csenger. This was for the first time, that I found this bird near Cigánd. János Sőregi

Migrations of Cranes in Eastern Hungary in autumn 1952. — Round the 15th of October 1952 I saw some 100—120 Cranes (*Grus grus*) flying above the village Zsáka. I also heard their calls in the evening of October 24th, later I saw 10 birds flying very low in north-western direction. In the morning of October 28th I saw 20 cranes flying in east-south-eastern direction.

Zoltán Szemere

Contributions to the Nesting of the Curlew in Hungary. — The breeding of the Curlew (*Numenius arquatus*) in Hungary was for many years suspected but not proved until we found its first nest in the meadows near Székesfehérvár in 1928. Since that time I have been constantly watching the nesting of this bird in that part of our country. In 1929 *Vönöczky-Schenk* published the following compilation: in June 1887 a family was daily seen by *Chernel* near Lake Velence, on May 3rd 1928, the nest mentioned above with a clutch of four eggs was described by *Dezső Radetzky*, in 1929 *Cerva* received young birds from western Hungary, then shortly afterwards several nests were found in the Hanyság, near Lébény in western Hungary by *Studinka* and *Pátkai*. The Curlew's breeding has become known since from various parts of the country. In the vicinity of Székesfehérvár the Curlew is breeding in the meadows near Székesfehérvár, Csór, Sárpentele and Moha, which in spring are flooded to a various extent. These boggy meadows are preferred feeding-grounds and haunts of this bird. Although canals and ditches were dug in the meadows of Csór and Sárpentele and thus the breeding-grounds were greatly spoiled, a few pairs are still breeding there every year and are faithful to their usual nesting-sites. The number of pairs breeding varies from year to year. It largely depends on the weather in spring-time. There are more pairs breeding in wet, and less in dry years. Thus the number of nesting pairs could be estimated 3—4 in 1952, 7—8 in 1953, and 4—5 in 1954. In addition there naturally often are flocks of immature birds to be seen. I observed, that breeding-pairs are dominating a fairly large territory and do not nest close to one another, as do their relatives, the Godwits and Redshanks. Their breeding-period usually lasts from the middle of April till the end of June. Fresh eggs may be found from April 15th and towards the middle of May the eggs are usually hatched. It was a perfectly irregular date, when I flushed a female on June 6th 1954 from already high-grown grass in the meadows near Moha. Its nest contained 4 strongly incubated eggs. It most certainly was a second brood, the bird's first one having been destroyed.

László Máté

Uncommon visitors round the Lake Balaton in the years 1952—54. — To continue my similarly entitled paper (*Aquila*, LV—LVIII. p. 228—230. and 272—73.) my further observations are listed below. In this period I was able to prove the Turnstone's (*Arenaria interpres*) regular migration through this territory: I saw 4 specimens on August 28th 1952 near Balatonterény in a mixed flock of waders (1 *Crocethia alba*, 1 *Calidris minutus*) and I saw the bird here on several occasions later that autumn: November 4th 1 specimen (+ 1 *Crocethia*); November 17th 1 specimen (+ 1 *Charadrius hiaticula*); November 21st 1 specimen, November 24th 2 specimens, November 26th 2 specimens. I also could gather data of its spring migration in these years: at Balatonterény also, on May 13th 1952 2 specimens, on May 16th 1 specimen. I was lucky to meet the knot (*Calidris canutus*) again too: on September 21st 1953 2 specimens, September 24th 2 specimens, September 26th 1 specimen at Balatonterény and also one specimen on September 25th 1953 at Kornyi-Lake too. The Red-Necked Phalarope (*Phalaropus lobatus*) has so far only been found on small pools in the vicinity of Lake Balaton, altogether twice only, and now its third occurrence is the first case, that it was observed on the muddy shores of the Balaton itself, namely a single bird at Balatonterény on October 10th 1952. I met the Bar-tailed Godwit (*Limosa lapponica*) again on September 20th 1952; 1 specimen, on the shore of the Balaton near Fenékpusztá. Up till now we had but one uncertain evidence of the Whimbrel (*Numenius phaeopus*) from Lake Balaton (Keszthely, 28th February 1922). Now I flushed a single bird from the shore of the Balaton near Keszthely on April 15th 1954. I could also gather further data on the migration of the Caspian Tern (*Hydroprogne caspia*): April 5th 1952. 1 specimen, on August 28th 1952 on the sandbanks near Balatonszentgyörgy 7 specimens together with 400—500 *Larus*

ridibundus, 7 *Larus argentatus*, 400—500 *Anas platyrhynchos*, 60—80 *Sterna albifrons*, 3 *Anas crecca* and 50—60 *Fulica atra*; on September 24th 1952 on the sandbank near Balatonberény 2 specimens, on April 6th 1953 at Balatonberény 1 specimen, on April 19th 3 specimens; on the same day I saw 3 more birds on the shore near Keszthely, on May 13th 1 specimen near Balatonberény. This occurrence is the latest one in spring up till now near the Balaton. On September 29th 2 specimens on the shore near Keszthely. Evidences of the Little Gull (*Larus minutus*) have increased too: 1 specimen in fully coloured plumage on April 20th 1952 at Balatonberény, on October 15th 2 specimens; May 11th 1953 3—4 specimens, May 13th 2—3 specimens, lastly 1 specimen on May 22nd above the Kisbalaton. On November 10th 1953 an Eider-Duck (*Somateria mollissima*) in immature plumage was swimming and diving near Balatonberény.

It seems, that the Greater Spotted Eagle (*Aquila clanga*) is a regular migrant over Kisbalaton and it even spends the winter here: on October 4th 1946 it is fighting with a Marsh Harrier, on October 11th 1950 1 specimen, on December 11th one specimen fighting with two Common Buzzards, on November 19th 1951 one specimen chasing a White-Tailed Eagle; on December 27th one specimen, on January 11th 1952 one specimen, on March 17th one specimen circling very high with Common- and Rough-Legged Buzzards; on April 12th 1954 one specimen perching on a tree attacked by Carrion-Crows.

We are able to enter the Ring-Ousel (*Turdus torquatus*) as a new species into the list of Lake Balaton's birds: I observed a female specimen in an orchard at Keszthely on April 10th 1954.

Dr. András Keve

Avocet in the Balaton-territory. — According to *Chernel* the Avocet (*Recurvirostra a. avocetta* L.) was still found breeding near the Balaton on the marshes round Fonyód in the seventies of the last century by *Gábor Szikla*. But except *Gábor Szikla* of whom it is known that his observations are not perfectly reliable, nobody has yet seen Avocets in the Balaton-territory, not even on migration. On the occasion of observations carried out at the same time in various places (synchronobservations), I saw 2 specimens of this bird near the village Sávolly at the southern end of Kisbalaton on April 20th 1952, on a flooded meadow.

György Breuer

Avocet in the vicinity of Budapest. — On April 7th 1954 I saw an Avocet (*Recurvirostra avocetta*) at the fish-pond near Rákospalota.

Antal Gyéressy

Pomatorhine Skua in Eastern Hungary. — I shot a Pomatorhine Skua (*Stercorarius pomarinus*) at Geszt on August 29th 1953. The bird is a perfectly coloured adult male specimen now in my collection.

László Nagy

Recent data on the occurrence of Buffon's Skua in Hungary. — On September 4th 1954 a bird, that he could not identify was sent to the Zoological Section of the Pedagogist's University of Eger by *Lajos Molnár* from the village Csobaj. The bird proved to be a Long-tailed Skua (*Stercorarius longicaudus*). A few days later I took the bird to the Institute of Ornithology at Budapest and thus it came to the most worthy place, the Institute's collection. Here Mr. *Kálmán Wurga*, who is just now working on a monography of the Skuas, has been so kind as to control and to approve of my identification. He also told me, that several errors on this subject are made in the handbooks and that only data in recent literature may be accepted (*Berezsk*, *Aquila*, L. p. 330., *Studinka*, *Aquila*. XLII—XLV. p. 680., *Thauszik*, *Aquila* XLII—XLV. p. 674.).

According to the dates in literature, Long-tailed Skua has been collected only 5 times so far in Hungary, thus this one is the sixth specimen collected. *Lajos Molnár* later gave me following details: The bird was flying in southwest-north-eastern direction from the river Tisza towards the village Csobaj. *János Göde*, a hunter, noticed it above a pasture and took it for a bird of prey, as it carried something in its beak. When he shot it, he found, that the bird was carrying a piece of a water-melon's peel.

The bird is a juvenile specimen, smoky grey with lighter ends of feathers. Its measurements are extraordinarily small, full length 338 mm, wing 294 mm, tail 134 mm, longest tail-feathers 154, bill 35 mm, leg 39 mm.

Dr. Dezső Lukács

The Arctic Skua's recent occurrence in Hungary. — I was able to get hold of a mounted Arctic Skua (*Stercorarius parasiticus*) for the Zoological Section of the Pedagogist's University in Eger.

The bird was incorrectly labelled as *Stercorarius longicaudus*, the place when it was killed given as Lake Velence and the date as 1953 only. More accurate data could unfortunately not be traced.

The measurements taken from the stuffed bird are: full length (without bill) 377 mm, wing 317 mm, tail 156 mm, bill 32 mm, leg 44 mm.

Dr. Dezső Lukács

Occurrences of the Whiskered Tern. — On August 31st 1951 a Whiskered Tern (*Chlidonias hybrida*) was shot by Dr. Albert Vertse on the fish-pond near Péteri. On July 25th 1952 I saw 4 specimens at the fish-ponds near Rétszilás.

József Szijj

Whiskered Tern near the River Lajta. — I published a note with the above title in *Aquila* LV—LVIII. p. 228. and 271. Here an error was made, saying, that the birds were observed by me. This must be corrected, the birds in question having been observed by Ing. K. Bauer and Dr. J. Freundl.

Rudolf Lugitsch

Observations at Balatonfüred in spring-time. — A Caspian Tern (*Hydrogrogne caspia*) was flying among a flock of Common Terns (*Sterna hirundo*) above Lake Balaton near Balatonfüred on April 23rd 1951. A Black-throated Diver (*Colymbus arcticus*) stayed in the harbour between April 15th and May 1st. The bird was not shy at all and even approached the shore as close as about 70 steps.

Dr. Jenő Nagy

The Indian Ring-Dove's settling at the foot of the High-Tátra in Slovakia. — A flock of Indian Ring-Doves (*Streptopelia decaocto*) arrived into the valley of the river Poprád towards the end of May 1952. One pair settled at Hunfalva (= Huncovce) and built a nest on an ash-tree with dense foliage standing in a back-yard not far from the main-road. They preferred to feed on the remainders of the poultry's food at dawn, when there still was perfect silence in the yard. In order to find out their mostly preferred food, I was constantly feeding them just below my window, where I alternatively put different foods varying from day to day. I found the following results of these experiments: they will take any small, round seeds, such as those of millet, vetch, darnel, hamp, rape and other similar ones. They also feed on insects, as they took killed flies and meal-worms. Among cereals they like wheat best, but take even maize as well. They had less liking for rye and still less for barley. They also took crumbs of bread and pieces of stewed potatoes, but never peas and oats.

They reared one young from the first brood, whereas the other egg was thrown out of the nest by the half-grown young bird. I found the broken egg below the tree and could state, that it was infertile. This fact makes it probable, that this was the pair's first breed. The first young, while still sitting at the side of the nest, became the victim of a youngster using a bird-gun. Now the nest was deserted by the pair of Doves and a new one was built on an old elm-tree, where they started their second brood towards the middle of July. On August 20th young ones appeared together with their parents on the feeding-place and tried to gather the seeds. The young were fed for about a week, then I noticed, that the adults were mating again. After a short time only one of the old birds that were alternatively incubating, came to the feeding-station together with their young. In the early morning of September 29th I saw 5 Doves and on October 4th the young, that was still remaining on in the nest for a few days more, appeared as well. I could also find out a difference between the sexes: the male has a lighter throat and breast than the female and the female's upper wing coverts have a darker rufous shade than those of the male. The male is also slightly

larger. On thorough observation I was also able to see the difference of sexes among the young birds.

As I would not have been able to feed them through all the winter, towards the middle of October I slowly, gradually stopped feeding them; they still came for some days in search for food, but as they found nothing, they at last disappeared on October 23rd.

It also came to my notice, that pairs were breeding in the parks of Nagylomnic (= Lomnic), Hunfalva (= Huncovce) and Nagy-őr (= Strážky nad Popradom) also. Thus this bird-species spreading northward reached the valley of the River Poprád in 1952.

Ernő Bethlenfalvy

Scops-Owl in the mountains north of Budapest. — I was very pleased to find, that in our garden at Tahy, facing the Danube on a hill-side, a pair of Scops-Owls (*Otus scops*) was nesting towards the end of May 1953 in a nest-box placed about 10 meters high on a walnut tree. I ringed 3 young on June 4th. We temporarily lowered the nest-box in order to enable my friend *Károly Koffán* to photograph the birds, then it was replaced. The owls were not disturbed in their breeding-activity. In June 1954 I heard the notes of three different scops Owls round our garden again, though I did not succeed in finding their nests.

Sándor Urbán

Eagle-Owl near Dunabogdány. — In June 1953 *József Dandl* and I noticed a flock of Jackdaws, that were continually uttering cries and stooping to a crevice of an old quarry not far from Dunabogdány, some 50 kilometers north of Budapest. After thoroughly inspecting this crevice with our field-glasses, we noticed an Eagle-Owl (*Bubo-bubo*), that was hiding there. The Owl seemed not to care much for the noisy flock of Jackdaws outside the crevice. During the second part of April 1954 I took shelter from the rain in another old quarry of the same hill-side. During the afternoon I was spending there I repeatedly heard the Eagle-Owl's call from such a part of the cliff, that was very difficult to approach. *Eátor Bókai* found the Owl's pellets later in May in a crevice situated in a better accessible part of the quarry. These contained, among others, remainders of hares and hedge-hogs. (See *Mannsberg*, *Aquila*, LV—LVIII, p. 241—2 and 285—6.).

Tibor Farkas

The Short-Eared Owl's nesting near Székesfehérvár. — I could state the Short-eared Owl's (*Asio flammeus*) nesting near Székesfehérvár in spring 1952. On the first occasion I saw 5 birds on April 13th, that were sitting about on trunks and branches of old hollow willows and were also hunting for mice. I thought them to be late migrants. When I again visited these meadows near Moha, that are stretching north of the town, on May 1st, I could doubtlessly state the presence of two pairs, that were nesting close to each other. I succeeded in finding one of the nests by flushing the female. It was built of dry stems of plants among the densest vegetation in the meadow and was lined with some feathers of the adult birds. The incubating bird — that only took to its wings at a distance of two steps — had no cover whatsoever from the air. The clutch contained 10 slightly incubated eggs! Even, when borne in mind, that two of the eggs were infertile, the clutch must be taken as exceptionally numerous (*Jourdain* says, a clutch usually consists of 3—8 eggs in ordinary and of 9—14 eggs in years when mice are plentiful) owing probably to the great number of mice as a result of the passed mild winter and dry spring, that made the rearing of so many young owls possible.

I think, that the other pair already had young at that time, as the female constantly circled above my head, without uttering a noise, but behaving as if it would attack me. It never left the nest's vicinity. It repeatedly settled on the ground in front of me and tried to lead me from the vicinity with awkward motions, its wings half spread. The male bird was also perching nearby on the branch of a low willow tree.

László Máté

The Swift's regular nesting at Szeged. — When the ice on the Tisza was moved by explosions in 1945, mortar fell off the south-western wall of the Móra Ferenc Museum at Szeged and thus small crevices were opened in it, mostly beside the window-

frames. Swifts (*Apus apus*) first settled here in 1946, altogether 6 birds. There was the same number in 1948, 11 in 1949, 5 in 1950, 9 in 1951, 10 in 1952, 9 in 1953 and 8 in 1954. They could all be seen at once and thus an accurate count was possible. They usually arrived between the 20th and 27th of April. In 1954 an additional wing was built adjoining the Museum's wall. The birds still kept to their nesting-sites. On June 3rd a clutch of two eggs was collected from a deep crevice beside the frame of a window from a nest built of dry vegetable matter and many feathers.

In summer 1953 and 1954 Swifts were continually seen swirling around another high building of the town too.

Dr. Peter Beretz

Kingfisher's nesting at Budapest. — Two pairs of Kingfishers (*Alcedo atthis*) were nesting on an island of the Danube just north of Budapest in spring 1953. I was able to ring 3 young birds in one of the nests on June 5th 1953. The Kingfishers did not nest here any more in 1954.

József Haász

The Bee-eater's nesting at Csömör and quite near Budapest. — I have first seen flocks of Bee-eaters (*Merops apiaster*) near Csömör, a village just east of Budapest in August 1947, above vineyards and that flock also came back several times in September. We saw the last ones on September 9th 1950 there. It only came to my notice in 1952, that a few pairs certainly did nest in the other direction from the village beside a cart-road that leads through high sandwalls towards Kistarcsa in 1950, but probably also in 1949, even in 1948. I could only get there on July 2nd and 4th 1952 and watched at least two pairs of Bee-eaters feeding in a low sand- and clay-pit quite close to the road and also further in the wall beside the road itself. Reminders of other nesting holes proved, that at least 6—7 pairs intended to nest here, but the holes were dug out by children and the birds thus driven away. Children were seen on July 27th just killing a young Bee-eater there.

The village Cinkota has now become a part of Budapest. Here there is an old quarry, that was later used as a sand- and clay-pit, but was then given up altogether. In its walls Sand-Martins (*Riparia riparia*) used to nest, but left the place a few years ago. An acquaintance already told me to have seen a pair of Bee-eaters there in July 1925. Their presence must have been exceptional then, as nobody else has seen these birds there since. On July 17th 1952 *István Kása* told me, that he saw 5—6 Bee-eaters there in the morning, two of which flew into one of the holes in the wall of the sand-pits. One of them even carried something in its bill. On July 20th I went there. I first saw 3 birds swirling high, but these soon disappeared. Then a single bird came and settled on an electric-wire. It carried a thick insect in its bill. When I withdrew a little, the bird at once disappeared in one of the holes, then soon came out again with an empty bill. To start with, this bird or its mate only brought food at intervals of 5 minutes, but about 4.30 p.m. exceptionally strong feeding was commenced. The Bee-eater — I thought it to be always the same bird — just after having come out of the nesting hole, at once, still there in the quarry, seized some flying insect and eventually took it to the nest. In not quite 5 minutes I could count 6—7 feedings. I could only state one pair's breeding with perfect reliability but it seems probable, that 2—3 more pairs intended to breed here. Thus the Bee-eater must be included into the list of birds breeding in the territory of Budapest.

Dr. Henrik Dörning

The Syrian Woodpecker's spreading in Western Hungary. — I could observe a pair of Syrian Woodpeckers (*Dendrocopos syriacus*) in an orchard at Csákánydoroszló on April 12th 1953. On May 26th 1953 I found two pairs breeding at Vönöck. The distance between the two nesting-holes was not more than 35 yards. One was about 4 yards high in an apple-tree, the other one about 7 yards high in a walnut-tree in an orchard situated in one of those places in the village, where traffic was greatest. When I approached them, the male birds flew away though, but soon settled, after I had withdrawn a few steps. I thus disturbed them for 8 to 10 times, but they always returned, looked into the nesting-holes and both males were drumming near their nest for several times. I saw a pair of them in an orchard at Szombathely on August 15th, then 1 male at Nári (7 kilometers from Szombathely) on September 5th and 1 female at Ják (6 kilometers from Nári) on September 9th.

József Csaba

The Syrian Woodpecker's spreading near Pécs. — The Syrian Woodpecker (*Dendrocopos syriacus*) has greatly increased in the vicinity of Pécs in 1952. Two pairs are constant inhabitants of my garden at Pécs, 4—5 pairs on the many old trees in front of the Cathedral. But they may also be often seen on other places, thus I also found it at Pellérd near Pécs.

György Geréby

Raven's spreading in Slovakia. — The Raven *Corvus corax* entirely disappeared from the list of Slovakia's birds ten years ago (1944). According to *Ferianc* the last nesting pair at Oslány (district Prievidza) disappeared in 1941. It is the merit of *Gábor Ehrenheim* to have traced the new appearance and settling of the Raven in Eastern Slovakia, to have proved its nesting in the mountains of Vihorlát by his masterful photographs as well. It must be stressed, that no stragglers from Carpatho-Ukraine are here spoken of, but of the Raven's re-settling, as both *Gábor Ehrenheim* and Dr. *Gábor Russay* have proved one pair in the eastern and one pair in the northern parts of the Vihorlát to have nested in 1949. Wolves also occur in these places. *Ehrenheim* supposes a "symbiosis" to be between the Raven and the Wolf and says, that the appearance of the wolf also indicates the Raven's appearance. I think his supposition to be correct.

According to *Weisz* there are Ravens always to be found in the territory round Bardejov (Bártfa) since 1947. (*Aquila*, LV—LVIII, p. 264 and 308). In the high mountains of Lőcse the Raven was an unknown bird till now and was only mentioned in and known from the inhabitants' traditional proverbs and names of localities. *Zdenek Czakl* (Brno) covered the eastern part of the high mountains of Lőcse during a week's time and in this time saw a pair of Ravens, Black-Stork and Lesser Spotted Eagle among other birds. He watched the Ravens' typical circling with field-glasses, also heard their calls in the surroundings of the 1252 meters high Kuligura-peak and the 1291 meters high Saminy in its vicinity, in undisturbed territories, where other *Corvidae* but seldom occur. The invasion of wolves into the mountains of Lőcse was here followed by the Ravens' reappearance too.

Vidor Jurán

Raven's nest continually inhabited for 36 years. — I have read in my father's notes and often heard him talking about a Raven's (*Corvus corax*) nest on a high poplar in an alley near the village Gelej in north-eastern Hungary, where the birds were breeding from 1878 until 1914, that is for 36 years. As a small boy, from 1906 I went every year to look at the nest. I also saw a Raven that was taken from there in 1912. His owner told me, that he had been keeping the bird for three years. The old tree was cut down in 1914, thus the Ravens did not return.

György Bársony

Nutcrackers in Budapest. — On January 28th 1954 I saw 3 Nutcrackers (*Nucifraga caryocatactes*) in a park situated in the middle of the city.

Edit Somfai

Crested Titmouse near Sopron. — The Crested Titmouse (*Parus cristatus*) lives round Sopron in the far-away, dense pine-woods that are seldom entered by men. It is almost unique, how this bird is keeping to the pine-woods even in times, when food is extremely scarce. It happens sometimes though, that the bird is forced into orchards by unusually severe winters and then it also sometimes appears in mixed woods, but even in such cases it is certain, that there is a larger pine-wood in the vicinity. It feels just as well in pine-woods with younger and lower trees as in those with older trees and higher stems. Thus, when winter is over, we find it mostly in pine-woods of pines, firs and Canadian pines until the breeding-season, where it sometimes often may be seen. At this time it is often present at the edges of young pine-woods, where there is abundant and dense undergrowth. Here the birds are searching for food among the fallen foliage. Towards the beginning of the breeding-season, when the pairs separate, around the end of March and the beginning of April (1954), they leave the woods with young trees, where there are no nesting-holes and settle in pine-woods with high trees. As there are conifer-woods and also very old pine-forests of alpine character around Sopron, this bird is rather frequent in these places. We succeeded in finding the nest of the Crested-Tit pair, that we have been watching for some time on May 1st, at a distance of 3 kilometers from Sopron in an old, mixed forest consisting of

pinus, Canadian pines and beeches. It is characteristic, that the pair was always seen in a pine-wood with high trees, in their crowns, where there were many suitable nesting-sites. We usually watched them there for a considerable time, then they both suddenly disappeared in the same direction. At last, following them by their notes, we found the nesting-hole 220 cm high in the trunk of a partially decayed beech-tree of about 15–18 cm diameter. The nesting hole's entrance was lately rounded and smoothed by the bird's bill. The entrance-opening was 3 cm broad and 12 cm long, the depth of the hole 25–30 cm. The nesting-material consisted of mosses only, that were heaped some 10 cm high, the cup of the nest lined with feathers. The clutch consisted of well-incubated 6 eggs on May 1st, that were hatched two days later and the young were fledged about May 13th–14th. The weather was favourable, when the young left the nest. 2 infertile eggs, and one, that was not hatched, remained in the nest.

The second brood was commenced as soon as May 15th in the same nest, when 1 egg was found in it. At this time the young from the first brood still remained around the nesting-hole. The clutch was complete with 6 eggs on May 22nd. The beginning of incubation may be reckoned from that date. On June 3rd the eggs were still in the same state and — considered the stormy and rainy weather — they must have been hatched around the 5th of June, as the nest contained 3 young with growing plumage on June 15th. The young were developing very slowly in the stormy weather lasting for days, that influenced their feeding considerably. We ringed the slowly developing young birds on June 19th and judged by their state on June 22nd, that they must have been fledged about June 24th–25th. The food the birds were feeding their young with, mostly consisted of caterpillars, that are the chief food of all species of tits. Considering the Crested-Tits' favoured haunts, they are almost entirely feeding on the caterpillars and eggs of various moths, that are damaging the conifers to a great extent. Thus once we observed, that they were carrying the owl-moth's cutworms, returning to the nest every 3–4 minutes and never leaving it further than 30–35 yards. As long as we stopped and moved quite close to the nest, it was very courageous and leaving the crowns of the trees came down to and moved about excitedly on the lower branches continually uttering its characteristic "tririri-tririri"-like note. This note is very piercing and indicates the bird's presence from a great distance. When the nest was still more approached by us, the bird's courage and excitement still grew, as it displayed its funny dance with elevated crest and slightly lowered wings, on the lowest branches, often not further from us than half a yard. The male bird answered the female's emergency-call with the same call from a distance.

The fledged and fully developed young still remained in the nest's vicinity for a considerable time.

Jenő Györy and Gyula Gárdonyi

Unusual nesting sites of Tree-Creepers. — The Tree-Creeper (*Certhia familiaris*) is a bird everywhere present in the old oak- and pine-woods round Sopron, though it is not plentiful anywhere. On April 10th 1954 we found the first nest that was just then being built and then only consisted of a few pine-twigs and needles. On April 17th the nest's cup softly lined with feathers, was ready too and it contained 6 eggs on April 14th already. It is most interesting, that the nest was built in an old rusty tin-can, that got stuck on a pine-tree's forked branch, just beside a road with some traffic, not higher than 2 yards. The can was however knocked off by tourists and the nest destroyed. The second nest was found by us on May 1st in a mixed wood of old oaks and pines. The nest was built in a crevice of an oak's stem about 70 cm high and contained 5 strongly incubated eggs. They were hatched two or three days later, the young were ringed on June 15th and left the nest the following day. The third nest was found on May 1st too in a middle-aged conifer-wood. It was built in a heap of fir-wood about 80 cm above the ground and contained 5 well-feathered young, that were ringed. The parents were not disturbed in feeding them by us, though we were not standing further than 2–3 meters from the nest. In all three cases the construction and material of nests was similar: the base consisted of irregularly piled up twigs, crust-pieces and needles of pines. The cup was built on top of this of mosses, lined with few feathers and had a diameter of about 4 centimeters.

It must be noted, that a specimen collected from a flock of various tits on February 10th 1954 in a pine-wood quite close to an orchard and sent to the Institute of Ornitho-

logy for identification, proved to be a Short-toed Tree-creeper (*Certhia brachydactyla*), and likewise the two specimens sent on December 4th 1953 belonged to the same species, whereas the one collected on October 13th 1953 was *Certhia familiaris*. (Identifications by László Szijj.)

Jenő Győry and Gyula Gárdonyi

Wall-creeper at Keszthely. — A Wall-creeper (*Tichodroma muraria*) settled on the cornice of one of the Hélikon-Library's windows at Keszthely towards noon on March 24th 1954. A few minutes later it flew to a wall and I could watch it there for more than 15 minutes from a distance not more than 10 yards. I saw it on the castle's other side on the wall too. It disappeared in the afternoon.

Zsigmond Széchenyi

Wall-creeper's occurrence in the vicinity of Sopron. — I spent the afternoon of October 16th 1954 on a hill-top near Sopron. Standing on the top of the sightseeing-tower built of stones, I saw a bird sauntering around the tower. Then from below I could notice and watch the Wall-creeper (*Tichodroma muraria*) for a considerable time. The bird was creeping about, hunting for food on the stones of the wall with a wonderful skill and several times came as close to me as 10 to 15 yards. Its plumage was generally light: the head, nape, throat and chest and upper back was light-ash-gray. I could see several times, that it pulled out insects from the crevices between the stones. As long as I watched it, the bird never ceased in its activity obviously avoiding the tower's sun-lit sides.

Iván Király

Crag-Martin in Styria. — In 1954 I spent my two-months' holiday in Styria and took the opportunity to visit the colony of Crag-Martins, (*Ptyonoprogne rupestris*) at the Puxerloch and Lake Furta, that I have known for the past 25 years. There is a great deal of rowing and bathing going on near the colony that has greatly changed circumstances during this time. I was accompanied by Dr. H. Freundl on this trip. As a result of this short visit I can report 12—18 birds to have seen. As at this season the birds did not return to their nests any more, an accurate count of the continually whirling birds was impossible. It could nevertheless be stated, that no harm happened to the colony.

R. Lugitsch

Recent occurrences of Mistle-Thrushes in breeding-season. — In June 1952 I saw pairs of Mistle-Thrushes (*Turdus viscivorus*) together with their fledged young in the Bükk-Mountains in North-eastern Hungary. Towards the beginning of June 1953 I could watch several young and adult specimens coming to drink to a trough in the Pilis mountains near Piliscsaba, some 30 kilometers north of Budapest. Nearby at Dunabogdány I saw several adult birds in vineyards in July 1954.

Tibor Farkas

Siberian Thrush at Budapest. — In winter 1946/47 an invasion of northern birds was observed in our country and in Budapest also. Waxwings and Fieldfares appeared in flocks in one of the town's parks. Towards the middle of February several flocks of these birds were regularly settling on the high trees before dusk, that are standing on the western side of the park's pond and afterwards used to fly down on the snow, covering the ice on the pond to drink and bathe. The midday sunshine had melted the snow away on several spots forming small pools, that were alternatively visited by Waxwings, Fieldfares and Blackbirds. Suddenly a flock of some 25 birds keeping tightly together appeared and alighted on one of the trees. Settling here for a while they seemed waiting for the pools to become free of visitors, and when this happened, they flew down there as well, one bird after the other. Most of the birds were juveniles with only 5 or 6 adults, the white superciliar streaks and dark slate greyish-blue colour of which at once identified the flock of birds as Siberian Thrushes (*Turdus sibiricus* Pall). I have seen the same flock on two more occasions later, but never since. They were not to be found in daytime there, only at dusk. Unfortunately I was unable to secure a specimen for proof. The birds seemed slightly larger than the

Song-Thrush. The males alighted on the water vehemently zig-zagging. The juveniles' abdomen was spotted; it seems to that I have seen such specimens at the invasion of Fieldfares in 1920—21 too. (See: Aquila, 1921. p. 190.)

Kálmán Wurga

Thrush-Nightingale's nesting near the River Bodrog. — During the last part of May 1954 I could personally assure myself too of the Thrush-Nightingale's (*Luscinia luscinia*) breeding in a wood near Sárospatak, north-eastern Hungary. Thus observations by Wurga (Aquila, 1929—30) and my own suppositions of this bird's distribution, published in my previous paper (Ann. Biol. Univ. Hung., Tom. II. 1952—54.) were confirmed. I found the bird to be common at the locality mentioned. On the area of about 20 acres covered by me I found 6—7 males singing and the same number of pairs calling each other. At that time the song-period of the Thrush-Nightingales was nearly over. Characteristic for the birds' frequency is the fact, that I found a nest just after having entered the wood. The nest was built in a small patch of Crategus-bushes at the wood's edge, in a bunch of dry stems that was grown over by fresh-grown grass and nettles. It was built half a yard above the earth, its base constructed of a great deal of dry leaves (mostly oak) and contained 5 fairly developed young. It is characteristic for the species' narrow ecology, that it is bound to woods in inundation-areas. Thus I did not find it in the Botanical Garden of the College at Sárospatak neither in the forests of the Sátor-hills, that otherwise both seemed to be suitable for the bird. On the latter place it is replaced by the Nightingale (*Lucinia megarhyncha*).

Tibor Farkas

The Olivaceous-Warbler's appearance at Kisbalaton. — On June 9th 1943 I was inspecting the left side of the River Zala in the marshland of Kisbalaton, when I was struck by a note that resembled the one of the Icterine Warbler. The bird was continually singing with short intervals and though it was intoning the notes of a great many birds, it was by far not such a perfect artist than the Icterine-Warbler (*Hippolais icterina*). At last I could spot the singer and could with field-glasses state without doubt the bird to be a Pale-Warbler (*Hippolais pallida elaeica* Lind.). I saw and heard the bird on the same place on June 11th, 12th and 22nd, 23rd, 24th too. In the following year, 1944, on June 11th I heard the song of two males on the same spot. But only one male was seen on June 12th, 13th and 14th, which, together with its pair, several times flew down from branches of willows to the high and dense vegetation growing in the Zala river's flood-area. I supposed their nest also to be there. We often searched for it together with József Gulyás, the guard of the territory, but in vain. When I again visited Kisbalaton on June 26th I did not meet the bird any more. The heavy shower that had come down the previous week, had lifted the waters of the river to such an extent, that the whole flood-area was completely flooded, thus the birds probable nesting site too, so that the Pale Warblers completely disappeared.

Kálmán Wurga

Goldcrest's probable breeding near Sopron. — On April 25th 1954 we found a dead Goldcrest (*Regulus regulus*) in an old pine-wood near Sopron, bearing an egg stuck in its oviduct. The bird having been sent to the Institute of Ornithology proved to have died when laying its last egg. Thus it can be supposed, that the Goldcrest intended to breed on one of the trees in the vicinity.

Jenő Győry and Gyula Gárdonyi

Red-breasted Flycatcher in the hills near Keszthely. — I first saw the Red-breasted Flycatcher, (*Muscicapa parva*) a male bird carrying food, in the old beech-forest of Tátika on May 29th 1950. I met the bird at the same place on June 28th 1950 again. Though I supposed the bird's occurrence in all the beech-woods of these hills, I never thought of its being so numerous, as I experienced on May 13th 1951 in a very old beech-forest near Uzsá. I heard 11 males singing and also saw some of them on a stretch of about 3—4 kilometres. I saw 3 specimens in the beech-woods near Tátika on the same day.

The Red-breasted Flycatcher's nesting in the hills near Keszthely has been stated a long time ago. Homeyer met the bird on May 29th 1892 in a beech-wood, that has

been cut since, near Vállus and to-day its nesting there is highly improbable. Though *Pátkai* has seen it on a singly standing old beech here, I have never met the bird there since. The clutch in the Lovassy-collection was probably taken there too.

Dr. András Keve

Alpine Accentor at Budapest. — Alpine Accentors (*Prunella collaris*) again appeared at Budapest in the winter 1953—54. *Rezső Bányai* first noticed the birds in clay-pitches just north of Budapest. Then, led by him, we found 3 specimens there on January 24th 1954, one of which we succeeded in capturing alive. Towards the end of January *Lajos Juhász* found a specimen caught by a Sparrow-Hawk, the head of which he brought to the Institute of Ornithology.

Dr. Imre Pátkai

Black-headed Wagtail at Csömör, east of Budapest. — My observations so far show, that the Yellow Wagtail does not breed at Csömör. I even have never found the bird there, but as it does occur everywhere in the neighbourhood and even breeds in suitable places, I am sure, that it is a passage migrant around Csömör too.

In spring 1953 we had very irregular weather, that greatly disturbed the usual order of arriving and migrating birds from the second part of March until the beginning of May. During this spell of time, air-currents encouraging bird's arrival in larger numbers were entirely lacking. I did not see Yellow Wagtails this year either until May 14th, on which day I saw a great number of newcomers and among them, on a field sown with peas close to a pond, a very dark-headed specimen of a Yellow-Wagtail. It had no superciliar stripe at all and watching it from a close range with field-glasses, I found the bird to belong to the subspecies *Motacilla flava feldeggi Mich.* — Black-headed Wagtail. I must add, that it was keeping to a small flock of Wheatears (*Oenanthe oenanthe*).

Dr. Henrik Dörning

Cetti's Warbler and Black-headed Wagtail at Kisbalaton. — When I was walking from the village Vörs to the Kisbalaton on a way between reed-beds on the morning of December 21st 1951 in clouded, foggy and frosty weather, I heard a strong chattering note and saw a bird like a large-sized Wren fly across the way and settle among the reed on the wayside. I stalked to the place and succeeded in spotting the bird climbing up and down the reed and uttering its "check-check-check"-like note. Watching the bird with field-glasses I could undoubtedly state the bird to be Cetti's Warbler (*Cettia cetti Marm.*). It is the first occasion that I saw it at Kisbalaton.

In the morning of April 19th 1953 in bright, warm, but windy weather, I could watch an intensively dark-headed Yellow Wagtail on a meadow near the Kisbalaton from a distance of 10 yards for a considerable time. The bird was feeding. There was no trace of a superciliar stripe, it was a fully coloured Black-headed Wagtail (*Motacilla flava feldeggi Mich.*). It was just by itself. This is its first occurrence at Kisbalaton.

Kálmán Warga

The Woodchat Shrike's last occurrence at Debrecen. — I have given the Woodchat Shrike's (*Lanius senator*) former occurrences near Debrecen in *Aquila* XLII—XLV. p. 264—266. At that time I stated, that it must have bred at Debrecen in the seventies of last century. *Lovassy* also found a nest then in a forest near the town. When I was working on the history and development of the Debrecen College's old natural-history collection in 1954, in a *Bulletin* of 1893—4 I found a statement of the breeding of "Lanius rufus" in 1894. College-professor *János Kovács*, who was then the Museum's inspector, reports a pupil named M. *Stern* to have brought a nest of *Lanius rufus* with a clutch of 5 eggs. This of course could only have come from the town's neighbourhood. Previous to 1944 this nest was still in the Museum's collection. I myself never met the bird during the years 1923—1944 I spent there. I am unable to find a cause of the birds' disappearance. The great number of its eggs that were kept in the College's collection proves, that the bird could not have been a rare breeder in years round 1860.

Dr. Jenő Nagy

Occurrence of Holböll's Redpoll in Hungary during the winter 1953/54. — Mealy Redpolls (*Carduelis flammea*) first appeared at the end of October in the winter 1953/54. The first specimens were seen on October 23rd by *József Dandl* at the fishponds on the Hortobágy (1 specimen) and on October 25th by *István Koronky* near Sopron. Later on, reports of these birds came from time to time. They were mostly seen around Budapest also in flocks together with Siskins and Linnets. I saw the largest flock, some 200 birds on January 13th 1954 in a Budapest park; *Lajos Csóka* saw one of 40—50 birds near Mogyoród on January 2nd 1954 and *József Kiss* saw many birds in a flock with Siskins near Nógrádverőce on December 11th 1953. The last two specimens were seen by *Jenő Győry* near Sopron on March 17th 1954. There were several specimens among the Redpolls captured alive, that belonged to the subspecies *Carduelis flammea holboelli Brehm*, thus 3 specimens captured in the northern part of Budapest on November 6th 1953 and one captured near Kaposvár in December 1953. They all were given to the Institute of Ornithology. *Dr. Imre Pátkai*

Ortolan Bunting's recent occurrence in Western Hungary. — The Ortolan Bunting's (*Emberiza hortulana*) first occurrence in the country round Szombathely was a specimen seen at Csákánydoroszló on April 29th 1950. Recently I saw another one near Szombathely on May 9th 1954. I could not yet state its breeding though.

József Csaba

Ortolan Bunting's at Lake Balaton. — I first saw the Ortolan Bunting (*Emberiza hortulana*) in June 1952 in the vineyards on the slopes of Szentgyörgyhegy on the lake's north-western shore. I found the bird in the same locality next year again, on May 25th 1953 and on May 26th on Badaacsony-hill. Here I found it on two separate places, on one of them 6—7 singing males. *Nándor Homonnay* also mentions the bird to have occurred on the Tihany-peninsula. (Magy. Biol. Kut. Int. Munk. Tihany, 1940. XII. p. 254.)

Tibor Farkas

Ortolan Bunting's nesting at Pilisvörösvár, north of Budapest. — On May 27th 1951 I heard a male singing from the top of a cherry-tree standing in a vineyard. At dusk on June 10th I saw both the male and female carrying food, but could not find their nest. I have found them regularly breeding though at Budaörs, 10 kilometers west of Budapest.

József Dandl

Ortolan Bunting's occurrence at Békásmegyér, north of Budapest. — I first found Ortolan Buntings (*Emberiza hortulana*) — three pairs — in 1953 at Békásmegyér. On April 4th 1954 I saw a male and a female, then again three pairs on April 10th. I found a pair at Csillaghegy too on May 22nd 1954.

János Ziegner

The Rock-Bunting's recent occurrence at Budaörs, west of Budapest. — I have already reported the Rock-Bunting's (*Emberiza cia*) occurrences at Budaörs until December 31st 1951 in *Aquila* LV—LVIII. p. 252. and 296. I succeeded in observing the birds here since on the following dates: December 7th 1952 1 specimen; January 11th 1953 4 males; January 25th 5 specimens, two of them males; November 22nd 4 specimens (2 males, 1 female and 1 sp.); November 24th 7 specimens; November 29th 7 specimens; December 6th 4 specimens; December 10th 10 specimens and January 1st 1954 2 specimens, that were feeding on seeds of *Festuca pratensis*.

József Dandl

Corn-Bunting's nesting in a "Colony". — On May 12th 1922 near Hejőszalonta in Northeastern Hungary I found Corn-Buntings (*Emberiza calandra*) nesting in a "colony" near a canal among wild hops and other creepers in a height of about 30—40 centimeters above the ground. There were 18 nests with eggs and 4 empty, but not destroyed ones on a stretch of about 150 meters. In the next year I only found 2 occupied nests on the same area.

György Bársony

Data on the Serin's distribution in Roumania. — I have so far never met the Serin (*Serinus serinus*) on the territory of my regular observations around Reghin (Szász-régen). The only locality in Roumania where I have met it, is Sinaia in the pass of Tömös. When I started up the winding narrow road to the Bucsecs-mountains, that leads to the castle built in an altitude of 1400 meters, I soon noticed the bird, I was looking for during so many years. Two specimens were perching on electric cables, further on again two other ones and later on I saw several more on the cables at the roadside. The localities were at a height of 500—800 meters above sea-level. I have spent considerable time at Focsani and was in the field in all my spare time, but never found Serins there.

Istrán Kohl

Siskins destroying plant-lice. — Usually Siskins (*Carduelis spinus*) are leaving the surroundings of Szombathely towards the end of March, beginning of April for their breeding places. In 1954 they stayed on here for a considerable time, being kept here by the enormous number of plant-lice (*Eulecanium rufulum* Gv.) that covered the oaks. On April 24th, May 1st and May 2nd I could watch 2—3 flocks consisting of 20—25 birds at Szombathely and another nearby locality. The Siskins occupied a tree with plant-lice and did not leave it until they had picked off the lice from its thinner branches.

József Csaba

Crossbills feeding on Sunflower's seeds. — As reported by *Lajos Molnár sen.* (in lit.) he observed a pair of Crossbills (*Loxia curvirostra*) in his garden at Molnaszecsőd (Western Hungary), feeding of sunflower's seeds. In a place nearby, Sándorvölgy, Crossbills settled on a field of sunflowers on October 6th 1943. The little flock consisting of 2 adult males, 1 adult female and 4 juveniles were approached by me, to about 4 yards and I could observe them easily taking out the seeds with their bills excellently suited for that purpose.

On February 17th 1944 I saw a wonderfully coloured male at Gyanafa, the mate of which was picking the mortar from a wall. The female soon flew away and was followed by the male that uttered a loud "gep-gep"-like cry. It is probable that they were breeding in the neighbouring pinewood.

On March 1st of the same year I saw 4 crossbills at Sándorvölgy too, that were picking the mortar from a wall.

József Csaba

Tawny-Owl attacking Marten. — On April 29th 1954 I saw a marten on the south-western slope of Gerecse-hill, about 50 kilometers north-west of Budapest, at about 7 p.m. in foggy weather in an older wood with trees rather far apart from one another. The animal jumped to the other side of an oak's stem in a height of about 3 yards, not further from me than 4 steps and hid there in such a way, that its body could not be seen and it only poked out its head to watch me. In the next moment a Tawny-Owl stooped at it, just like a Goshawk would have done at a hare, whereupon the marten uttered a snarling-like sound and jumped a yard higher on the tree and again took up such a position, that its body was hidden and I could only see its head and yellow throat. The owl turned round and attacked it still more fiercely so that it nearly kicked the marten off the tree. As I was too near, the marten did not defend itself and was occupied by watching me, then, after a few seconds had passed, it jumped from the tree and ran away. Now the owl attacked it for the third time and followed the marten in a fast flight. I unfortunately could not see from the fog, how far the owl followed the marten, that was obviously fleeing from me and not from the owl.

László Szomjas

Young pig attacked by Tawny-Owl. — When a slaughtered pig weighing about 100 kilograms was dissected in January 1950, I found a Tawny-Owl's claw under its skin and also the traces of wounds on three places on the skin. I could find out, that the pig was born in March 1949 and when it was about 2—3 days old, feathers of a killed bird were found in its pan in a morning. This pig was far slower in development than the other ones of the same litter, was ill for a long time and was thought to have been bitten by another pig. The Owl's claw is now in the Ornithological Institute's collection.

András Jakab

Golden Eagle feeding on Ants. — On August 3rd 1952 *József Bethlenfalvy* saw a Golden Eagle in the high mountains of Northern Slovakia (mountains of Béla). He stalked the bird to a distance of about 20 steps and watched the bird sitting on the ground and turning up stones. His first impression was that the bird was trying to free itself from a trap and lifts up stones in doing so. But he was greatly astonished to see quite accurately, that it was picking up something from the places where the turned up stones have been lying. Having heard the click of his camera's shutter, the eagle took to its wings. Inspecting the places where the stones were turned, he could doubtlessly state, that the bird was feeding on ants' eggs.

Ernö Bethlenfalvy

Data to the Zoogeographic importance of the Barn-Owl's food-habits. — We have carried out palaeontological excavations during several years in the Esterházy-cave, situated on the Vértes mountains' southern slopes near Csákvár in Transdanubia. When we continued excavations that have been stopped at the beginning of autumn 1951 in May of next year, we found scattered owl's pellets under a crevice at the bottom of the rocks, close to the opening. The pellets were examined in order to collect data on the territory's microfauna at present, with the result shown on the table in the Hungarian text. In the table the last column indicates the presence or absence of insects, whereas the last line shows the number of broken up pellets.

As may be seen from the table — the broken up pellets not counted — 126 remainders of mammals, apart from insects, were found in altogether 26 pellets, that is an average of 4.8 specimens in one pellet.

The presence of remainders of insects, mostly of beetles, was closely tied to those of shrew-mice; this verifies that former statement, that the Barn-Owl does not take insects, the remainder of which having only got into the pellets from the stomach-contents of shrew-mice consumed.

Among the 176 vertebrates found in the whole material, 72 Muridae made up for 41 percent, Soricidae for 59 percent of all animals. As the preponderance of the Soricidae among vertebrates is characteristic, so remarkable is the full absence of other vertebrates in the pellets, though no general conclusion may be drawn from the latter statement. It is probably characteristic for the individual or the locality only, as the pellet-material in question has been produced by a single specimen in one haunt only during a comparatively short period.

The unusual rates of field-voles and mice (26 mice — 46 field-voles) doubtlessly indicates, that the year was unfavourable for field-voles.

Thus the preponderance of shrew-mice over the species of mice and field-voles is left as the only characteristic datum. This fact — apart from the pellets' colouring — doubtlessly shows, that the pellets originate from a Barn-Owl. Apart from this certain distinguishing feature, the average measurements of the two various groups (different in size) of the pellets, just as the 4.8 vertebrates falling to one pellet on the average, indicate the pellets to be those of the Barn-Owl. (see: *Uttendorfer: Die Ernährung der deutschen Raubvögel und Eulen. Edition I. — Neudamm 1939.*)

If faunistical data of the small pellet-material from Csákvár are compared with literature on the subject, it may be seen, that not only the ratio of Muridae-Soricidae, but also that of Crocidura-Sorex does match with other results of investigations. Thus e.g. more than 26% fell to the share of Soricidae from more than 35 000 vertebrates in the very large German material, whereas out of about 600 vertebrates more than 35% were shrew-mice in the material of Barn-Owl-pellets from western France, and in the Swiss material the ratio of shrew-mice is as high as 53% against other vertebrates; the percentage of Soricidae is still higher farther to the south.

The Sorex-Crocidura ratio also matches with other data in literature. Thus as long as in *Uttendorfer's* investigations less than one fifth of remainders of shrewmice are Crocidurinae in the German material, they make up for more than the half in the material from Western France, to reach 70% of the shrew-mice in the Swiss material.

All these conclusions can be simply deduced from the Barn-Owl's and Shrew-mice's geographic distribution. That is to say, that from all species of Owls — except the Scops-Owl — the Barn-Owl is the most southern form; thus it does not meet Microtinae in the most parts of its range (only in Southern-, Middle- and Western-Europe and Northern America), but the more Soricidae and among those chiefly Crocidurinae.

As the Barn-Owl's distribution approaches its northern boundaries, the frequency of Soricinae, namely first that of Crocidurinae, then that of Soricinae decreases, in order to turn gradually to Microtinae, that are unknown to it in the south, and also to take to preying in dark (which rather means preying at night — led by the sound — more southward, because of darkness suddenly coming there).

A good counter-proof of the above statements are given by the Owls of holartic distribution, which, living in the chief distribution-territory of Microtinae, mostly prey on those and not at all on Shrew-mice.

Connected with that are two characteristics of the Barn-Owl's distribution in the pleistocen age (Lambrecht : Paläornithologie. 1933. p. 770.) : firstly, that apart from two cases it was only found in southern localities round the Mediterranean (not in the Carpathian basin !), secondly : the Barn-Owl's absence explains the very rare remainders of shrew-mice in microfaunal findings that originated from Owl's pellets from the upper pleistocen-period, but also the multitudinous occurrence of shrew-mice in "interglacial" lower pleistocen faunae with Mediterranean characteristics.

It can be stated as a result :

1. It is probable, that the Barn-Owl does not feed on insects in the Carpathian-basin.

2. Its feeding on Shrew-mice on territories where field-mice are abundant, is a custom that originates from territories of warmer climates and is still exercised here in the same manner.

3. The rare occurrence of shrew-mice in fossile micro-faunae is firstly owing to the Barn-Owl's absence and only secondly to the shrew-mice's small numbers under colder climates.

Miklós Kretzoi and Sarolta Varrók

Observations on the Barn-Owl's and Little-Owl's Life-Habits. — In spring 1952 I found a Barn-Owl's haunt at Csorvás (Eastern Hungary) in the vaults under the attic of the Roman-Catholic Church. This is a wide lonely and dark place that is lightened only here and there, with a lot of corners, edges and criss-crossed beams. The floor is full of rubbish and owl's pellets, remainders of food, droppings and owl's feathers. Quite close to the church is a great open space and the Presbyterian Church, which latter I also investigated, but only found 1—2 Barn-Owl's pellets there. Around it lies the village. The following birds nested in the attic : 1 pair of Hoopoes (*Upupa epops*), 1 pair of Black-Redstarts (*Phoenicurus ochruros*), a few pairs of House Sparrows (*Passer domesticus*) and 4—5 pairs of pigeons (*Columba domestica*). I found a great amount of young pigeon's skeletons among the pellets. It seems, that the pigeons continued breeding, though the owls were robbing their nests. In addition I found many pigeon's egg-shells, woodpecker's feathers and a tail-feather of a Sparrow-Hawk. The birds possibly came there through broken windows in the attic. On nearly all of my visits I saw the Barn-Owl sitting on a beam just below the entrance, it was not shy at all. Another one used to perch on an edge of bricks above the vault, a third and fourth one behind a plank that was covering the rain-pipe. These were their regular resting places, I only seldom saw them perching anywhere else. Their young were already fledged and so I could not locate their nesting-sites any more, though I succeeded in finding the shells of their eggs. I could capture one of the fledged young on June 16th 1952 alive, which I kept during a year and then I ringed and released it on June 23rd 1953. It was found 14 days later, on July 9th at Tótkomlós, at a distance of 35 kilometers. The Barn-Owls kept in captivity got along peacefully together with Little-Owls. The young one, that was larger and a light specimen, was wilder, more nervous and pugnacious than the old, dark specimen, that had exactly the opposite features of character. It was a shy, but quiet bird, when taken in hands it showed itself dead with its head drooping. The younger one uttered its characteristic note in spring, whereas the old one remained silent. At a visit in winter I only found a single owl in the attic on December 2nd 1952, but also two owls' skeletons, that were attached to each other by their claws. One bird has been larger than the other one. The claws of the smaller owl's left foot were gripping the larger one's skull, with its left foot it held its left leg, which in turn was pierced into the other one's chest. The larger one's right claws were holding the smaller one's wing. Their bills were opened and they were lying opposite each other.

On all my visits the Barn-Owls flew away through the attic's window and settled on the dense lime-trees standing on the square below.

I have examined the 102 pellets I gathered, with the aid of *József Szijj*, for which I am greatly indebted. The analysis of these 102 Barn-Owl's pellets collected in 1952 is the following: 254 *Mus musculus*, 12 *Microtus arvalis*, 6 *Passer montanus*, 22 *Passer domesticus*, 8 *Crocicidura russula*, 1 *Talpa europaea iuv.*, 1 skull of *Phoenicurus* sp. and two remainders of May-bugs. In addition many small bones and a great deal of hairs and feathers. I found 3—4 skulls in one pellet on the average. The least was 1 and the most 6 skulls of mice. In several cases more species were found in one pellet, such as e. g. 2 specimens of *Mus musculus*, 1 *Microtus arvalis*, 1 *Passer domesticus*, 1 *Crocicidura russula* and remainders of May bugs; in the other one: 1 *Microtus arvalis*, 1 *Mus musculus*, 1 *Crocicidura russula*. There were 5 House Sparrow's skulls in one of the pellets, so that it is probable, that the sparrows were young taken from the nest. In a pellet containing a young mole's skull there was nothing else than mole's hairs. I always collected only fresh and undamaged pellets. It may be thus seen, that Barn-Owls were feeding mostly on mice and not on shrew-mice as is mostly described in literature. I think this greatly depends on the locality. It but very rarely caught species useful to agriculture (only 16 such species in 102 pellets, Tree-Sparrows, Shrew-mice and Redstart). At Csorvás I could not locate more Barn-Owl's nests during the two years and a half I was spending there. As regards their hunting grounds, I could only find out, that they were usually hunting for mice in the mill nearby. 2 pairs were breeding in the church.

I have found the Little Owl (*Athene noctua*) breeding in many places around the farm-houses scattered in the territory of Csorvás. I found, that they preferred inhabited, smaller farms to those, that were uninhabited ruins. They mostly nested under the roofs of human dwellings and only seldom on stables. They preferred the sides of buildings facing the yards to those on the opposite side, where the surroundings were not noisy. At one of the nests I found beside pellets the remainders (skull, skin, legs and feet) of four moles, feathers of Sparrows and Wagtails and remainders of many frogs (*Rana esculenta*).

Once, on August 3rd 1952 I saw a Little Owl hunting above a stubble-field in full daylight at 3 p. m.

On April 1st 1952 I found 6 eggs in a round, but shallow nest built of hen's feathers and also already took 6 fledged young from another on the 6th of April. But in 1953 I found eggs and just hatching young as late as May 25th. I succeeded in rearing the young taken from the latter nest. The female, caught separately, hatched and reared her young in captivity. There were specimens with lighter and redder shade of colour among the young reared by their mother in a cage measuring 50 × 80 centimeters.

Their weight-table was following:

Age 1 day	20 grams	(25. 5. 1953.)
Age 5 days	56	„ (30. 5. 1954.)
Age 10 days	112	„ (4. 6. 1953.)
Age 15 days	120	„ (9. 6. 1953.)
Age 20 days	120	„ (14. 6. 1953.)

From the food they were given they mostly preferred mice and sparrows. I also fed them with the flesh of cats that has been rolled in feathers of small birds. Among smaller birds the Red-backed Shrike was the only species they did not take, not even after not having eaten for two days.

In the space of two years, and a half apart from the two species of Owls mentioned above, the only one was the Tawny Owl, that was found there. I heard its call only once on January 27th 1953.

Antal Festetics

Nests of 10 various species on the same tree. — In summer 1931 I found such an unusual example of bird's "social" nesting, as I have never met during my activity for several decades. In the territory of Kisbalaton-marshland, 10 various bird-species were crowded on a huge and hollow white-poplar. The species were the following ones: White Stork, Kestrel, Lesser Grey Shrike, Tree Sparrow, Great Spotted Wood-

pecker, Roller, Golden Oriole, Hooded Crow, Jackdaw and House Sparrow. The latter occupied the base of the Stork's nest. It was most interesting, that here not only species tolerating one another were breeding together, but also such ones, that do not well tolerate one another's proximity. Noisy quarrels and chases frequently occurred though between Orioles and Rollers, Kestrels and Jackdaws. The presence of the nesting Hooded-Crows was rather astonishing. It seems, that they did not dare to rob other nests because of the presence of so many other birds. There were very few trees on the area so that the birds were crowded here. In a circle of about 2 kilometers only 6 trees stood on the grassland encircled by reed-beds. Among those, this tree was the most spreading. This tree is still standing today, but a good many thick branches broke off since, so that only Jackdaws and sometimes Tree-Sparrows are nesting in its hollows.

Kálmán Wurga

Great Tit breeding in an underground hollow. — On May 23rd 1954 I found a Great Tit's (*Parus maior*) nest containing 6 eggs in an underground hollow, that was about 25 centimeters deep in a young oak-wood near Pornóapáti — Western Hungary. A strong root of a tree, that had been cut down, was left in the earth and decayed. This was the origin of the cavity that had been occupied by the Tits.

József Csaba

Wheatear breeding in a nesting-box. — On May 28th 1939, when I inspected Margit Halász's bird-sanctuary near Cegléd, I found the Wheatear (*Oenanthe oenanthe*) breeding in a nesting-box, that was fixed on a pole 190 centimeters high. It contained 5, 3—4 days old young. I caught and ringed the feeding female, also the most developed young. This was the first authentic statement of Wheatears breeding in a nesting-box in our country.

I want to mention here, that Mrs. Fernbach reported in 1921 to have found a nest resembling the Sparrow's in a nest-box at Babapuszta, Southern Hungary. The nest's material consisted of dried grass, roots and feathers. When she wanted to take the nest out, she noticed parts of flowers and 4 eggs, that were identified by her to be those of the Lesser Grey Shrike (*Lanius minor*). So she put the nest back into the box. 10 days later she found, that the nest had been deserted, she wanted to take the eggs now, but these were destroyed by a mouse or some other animal. (See: Aquila, 1921. p. 172.). My opinion then was, that Mrs. Fernbach had made an error in identifying the eggs, as I thought it impossible for the Lesser Grey Shrike to nest in such a type of nesting-box as the one in question, also to build its nest in such a low level. I already then felt, that this nesting bird possibly was a Wheatear.

Kálmán Wurga

Birds' unusual Nesting-sites. — Together with Géza Prukner we were ringing birds on June 13th 1953 near Nagymaros, 50 kilometers north of Budapest, when we noticed a pair of Rock-Thrushes (*Monticola saxatilis*) in a quarry that is not used any more. But we searched for their nest in vain among the rocks. We at last succeeded in finding their nest in a bush, built about 1—1.20 meters high above the ground. The bush was not farther away from the quarry than 2—3 meters and stood by itself. The nest contained 6 young. Covering the hill-top, we found another nest, built in a height of about 1.20 meter on a young oak, containing 6 young. We identified the feeding bird as a Tree-Pipit (*Anthus trivialis*). Both species are ground-breeders, so I think these cases are worth mentioning.

József Kiss

Irregular Nesting-sites of Birds. — Yellow Hammer breeding on tree. — On July 29th 1934 I found a Yellow Hammer's (*Emberiza citrinella*) nest in a height of 40 centimeters on a willow near the river Rába at Csákánydoroszló, Western Hungary. Wild hops and other dense vegetation covered the soil, that had already suffered from several inundations. The birds were defending themselves against the flood when building in such an unusual site.

I found a similar nest on May 19th 1946 in Lake Gyékényes, Western Hungary. Here the Yellow Hammers built their nest about 1 meter above the water-level, that was low then, on top of grass- and sedge-bunches hanging on a young alder-tree.

I found 4 strongly incubated eggs in the nest. Marks of the lower and higher water level were to be found on the stem and branches of the tree, but the water never came up to the grass-bunches that were under the nest, so that it was quite safe there.

Long-tailed Tits (*Aegithalos caudatus*) nesting on chump of tree. — Near Felsőmarác in Western Hungary, I found a Long-tailed Tit's nest on April 21st 1953, that was fixed to a twig growing out from the side of an alder's chump. It was built at a height of 25 centimeters and contained eggs.

Great Tit breeding in Magpie's nest. — On June 3rd 1928 I found a Great Tit (*Parus maior*) breeding in a Magpie's nest at Csákánydoroszló, Western Hungary. The nest was built on a beech-tree. The nest-material brought in by the Tits was lined with wool and hairs and contained 3 fresh eggs.

Great Tit breeding in wine-barrel. — In 1952 a pair of Great Tits (*Parus maior*) was breeding in an empty wine-barrel standing in a yard at Egyházásrádóc, Western Hungary.

Lesser Grey Shrike breeding in Magpie's nest. — The Lesser Grey Shrike (*Lanius minor*) is a rare breeder around Egyházásrádóc, Western Hungary. It therefore was rather uncommon, that 24 specimens arrived there at the same in time spring 1933. This number soon increased and later as many as 15 pairs were breeding in quite a small area. On June 4th 3 of the 15 nests were empty and 12 contained eggs. The nests were built about 20 meters from one another on the average, at heights from 7 to 18 meters on beeches, alders, elms and oaks. The climbing boy drew my attention to a nearby built Magpie's nest, at a height of about 18 meters on an oak, wherefrom he had previously taken the eggs and on two occasions later had seen a Lesser Grey Shrike flying out of it when he kicked the tree. The boy climbed the tree, but only found the rests, of the Shrike's nest there. Someone must have taken the eggs.

József Csaba

Partridges' nest on a Stack of Barley-Straw. — In June 1952 a farmer at Csömör, just east of Budapest, found a partridge's (*Perdix perdix*) nest on the top of a stack of straw from the previous year. It was about 2 meters high, 3½ meters long and 3 meters broad. The nest itself was also built of barley-straw in a little hollow on the stack's ridge. It contained eggshells and 2 infertile eggs. The shape of the eggshells indicated, that the eggs had been regularly hatched, the measurements of the infertile eggs were 34 × 25 mm. The stack stood together with several other ones near the edge of a small acacia-wood. The hatched chicks could easily and without danger slide down the stack and reach the wood. The incubating partridge, also the nest and eggs were well concealed by the straw-stack's tanned surface.

Dr. Henrik Dorning

Observations on the feeding of some bird-species. — Many years ago I made accurate observations on the feeding of two pairs of Great Tits (*Parus maior*) through the whole rearing period (See: Aquila. 1931—34. p. 258-268. and 1939—42. p. 424-443.) Now, when inspecting bird-sanctuaries, I observed the amount of food brought by several species in an hour's time. I am publishing these notes, as these is great need for such material for comparison.

1. Alesut, May 13th 1954. Marsh-Tit (*Parus palustris*) 6—7 p. m., fine, warm weather. Within an hour the two adults, were feeding 46 times, mostly alternatively, and 33 times took away droppings from the nest. I watched them at a close distance, standing motionless and so they seemed not even to notice me. They mostly brought small green caterpillars, but a good many insects as well, which they took from nearby, but also farther away trees and bushes. Sometimes they went down to the ground and searched for insects in the undergrowth. The nest-box contained 8 young with feathers just growing.

2. Vácátót, May 19th 1954. Great Tit (*Parus maior*). 4—5 p. m., windy, cold weather after a rain. The pair brought food alternatively 28 times. They mostly brought small green caterpillars, but a few insects too. They stayed for 1—2—3 minutes in the nest-box. On one occasion the male also disappeared in the nest-box after the female and they only left it one after the other 1½ minutes later, each of them carrying a piece of droppings. They took out droppings altogether 18 times. The adults were

searching for food in a circle of 30—40—50 meters on deciduous trees and bushes. The nest contained 10 young with partly grown plumage.

3. Zirc, June 3rd 1954. Blue-Tit (*Parus caeruleus*) 6—7 p. m., cloudy, rainy, windy, cold weather. The pair brought food 33 times during an hour, mostly small caterpillars, but also insects. It happened three times, that both parents followed each other into the nest-box. Because of the bad light I could not see, whether they carried out droppings or not. The parents used to cross the open space beside the tree with the nest-box, about 50 meters broad, and brought food from the deciduous trees standing there. The nest contained 10 nearly fully grown young, about 13—14 days old. The young left the nest on June 4th between 4 and 5 p. m. and were led by their parents in the vicinity of the nest.

4. Acsut, June 9th 1954. Spotted Flycatcher (*Muscicapa striata*) 1—2 p. m. The nest was built in a square hole under the roof of a small building standing in the park, although there was a suitable nest-box made of a tree-log close by. Fine, warm weather. The parents were feeding 28 times during an hour. They mostly caught flying insects, mainly small butterflies, but often went down to the ground too and caught their prey among the grass. They took the wings from the butterflies by knocking them several times to branches. They were hunting in a comparatively small circle of a diameter of about 80 meters. The nest contained 4 half-feathered young.

5. Zirc, June 24th 1954. Starling (*Sturnus vulgaris*) 7—8 p. m., bright, warm weather. Both adults were only feeding 9 times altogether, but their bills were always full of mostly larger caterpillars but also insects. It was interesting that the male bird always flew into the nest-box without hesitating, usually stayed there for a longer spell of time, and after the second feeding took out a big bunch of droppings in its bill. The female on the contrary was always more suspicious, was always looking right and left from the entrance before slipping in and only stayed in the box for a short while. The nest contained 4 young with just growing feathers.

Kálmán Warga

Observations on the feeding of the Chaffinch. — On June 10th 1954 I found a young Chaffinch (*Fringilla coelebs*) in a wood near Nagymaros, 50 kilometers north of Budapest, that had jumped out of the nest. It was about 5—6 days old. I took the bird home and reared it. From the 25th June the bird was feeding by itself. On July 3rd I brought home 4 young Chaffinches that were about 4—5 days old. As the young birds scattered, I put them into a big cage, together with their nest and the mentioned first young bird. After a short while I saw the young, that was reared by me, to fly down to the box filled with ant's eggs, to fill its bill with them and to start feeding the smaller young, yet unable to take food by themselves. Further it is interesting to note, that this young finch still takes the food that is held out to it and meanwhile is regularly feeding the younger and less developed finches.

Géza Prukner

White Stork injured by hailstorm. — A pair of White Storks (*Ciconia Ciconia*) has been nesting in the lopped crown of a pine-tree standing opposite my lodgings since 1951. The birds had still eggs, when the severe hailstorm, that came down on the town of Nagykanizsa on June 16th 1954, caught one of the Storks in the open meadow. Its wings were so much injured by the ice-pieces of the size of a nut, that the bird could not fly home. A woman carried it to the nest and put it under the tree, another woman gave it medical treatment. For two days the bird just walked about and after these two days succeeded in flying up to the nest, where its mate was feeding it for several days, as long as it could not fly from the nest. According to observations it was fed with frogs.

Gyula Barthos

Beginning of Bird's Song at Dawn. — Locality of observation above Újdiósgyőr, north-eastern Hungary. Very few birds are to be found in this territory, lying just above the iron-factory of Diósgyőr and very noisy day and night. Observations were carried out between May 1st and 31st 1952 every second day from 0 a. m. to 6 a. m. Temperatures are given in Celsius degrees.

György Bársony

Day: May	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31
Temperature C ^o	+12	+10	+12	+11	+15	+11	+7	+11	+2	0.	-1	+8	+9	+8	+14	+15
White Wagtail	4 ⁰²	—	3 ⁵⁸	4 ¹⁰	—	—	3 ³⁵	—	4 ⁰⁶	4 ⁰⁴	—	3 ⁵²	4 ⁰¹	3 ⁴²	3 ⁵⁵	3 ³⁹
Golden Oriole	—	—	—	—	4 ⁴⁶	3 ³⁵	3 ⁵⁰	—	4 ⁰⁵	3 ⁴⁰	4	3 ¹⁴	3 ¹⁰	3 ²³	3 ⁵⁶	3 ⁴²
Crested Lark	3 ¹⁶	3 ²⁰	3 ²⁴	3 ⁴⁰	3 ³²	3 ¹⁵	3 ¹⁸	3 ²⁹	3 ²²	2 ⁵⁵	3 ⁰⁶	3 ¹⁴	2 ⁵⁴	2 ⁵⁹	3	3 ⁰³
Blackbird	2 ⁴⁰	3 ⁰⁵	2 ⁵⁸	2 ²⁴	—	3 ¹⁰	1 ⁵⁵	2 ⁰²	2 ²⁰	3 ⁰⁴	—	2 ⁵⁵	3 ¹⁴	2 ⁵⁰	2 ³³	2 ⁴¹
Nightingale	1 ¹²	1 ⁰³	0 ²⁰	1 ⁰²	—	1 ³⁰	2 ¹⁴	—	2 ⁰³	—	—	—	0 ⁵⁰	1 ³⁵	1 ¹⁰	1 ⁴⁰
Cuckoo	3 ⁴⁸	3 ⁵⁰	4 ⁰⁹	3 ⁵²	3 ⁵⁸	4 ⁰⁶	—	—	3 ¹⁹	4 ⁰⁶	4 ¹⁴	3 ⁵⁶	4 ⁰²	3 ⁵⁹	3 ⁴⁸	3 ²⁷
Garden Warbler	3 ²⁵	3 ⁴⁰	—	—	3 ³⁹	—	3 ⁵⁸	3 ⁴⁷	—	2 ⁵⁵	—	3 ¹⁶	3 ⁰⁸	—	3 ⁴⁰	3 ²⁷
Goldfinch	3 ²²	—	3 ⁴⁰	3 ³⁵	—	3 ¹⁸	3 ²⁴	—	—	3 ⁴⁶	4 ⁰⁵	—	4 ¹⁴	3 ⁵⁶	3 ⁴¹	3 ⁵⁵
Red-Backed Shrike	—	—	—	—	—	—	3 ⁵⁴	3 ⁵⁰	—	—	3 ⁴²	4 ⁰⁴	—	3 ³⁰	3 ²⁹	3 ²⁴

Swimming Herons. — I had the opportunity during summer months, to watch Herons at the arm of the Danube round the island of Csepel. Some of the birds went down to the open water in the middle of the Danube after having cautiously circled and were sitting on the surface with closed wings, but mostly for a few seconds only. Usually the Herons only took a dip in the water with opened wings. This action had obviously only the purpose of bathing and cooling themselves.

Dr. Albert Vertse

Moorhen hiding in the Water. — A few years ago I was bathing in a creek in Western Hungary, when a Moorhen (*Gallinula chloropus*) was put up by a few boys fishing not far from me. The bird flew straight towards me above the narrow creek, but when it noticed me, it alighted on the water and dived. As it did not reappear after several seconds, I went to the spot where it had dived. The water was about a yard deep and perfectly clear, so I could spot the bird that was holding itself on water-plants at its bottom and could easily grip it.

József Csaba

Irregularities of Wild Birds' Development. — In June 1952 I received a young half-grown Yellow-Hammer (*Emberiza citrinella*), that showed absence of pigments in its plumage and iris. The downs were yellow on the whole body, the primaries, secondaries and tail-feathers were light yellow, eyes red, bill and claws white. The blood's red colour penetrates through the claw's white one. Legs white. I reared the bird and it has moulted several times since, but its colours did not change. It is a male specimen and is singing from time to time. — In June 1952 I received a young Nightingale (*Luscinia megarhyncha*) with a missing right wing. There was a rudiment instead, but without remiges. It died at an age of a few months of structural weakness. On July 17th 1954 I received a young Golden Oriole (*Oriolus oriolus*) that had fallen from the nest. It has four legs, that is to say each leg consists of a double tarsus. The two joined bones are also visible by plain sight. The plumage is normally coloured. The bird can move its double legs, though they are deformed and not yet perfectly calcified.

Bátor Bókai

Albinistic Birds. — On January 28th 1952 I caught a perfectly white Bullfinch (*Pyrrhula pyrrhula*) at the shore of the Danube near Békásmegyer, just north of Budapest. The bird was by itself. Its bill, feet and claws are white too. On November 29th 1953 I saw an other irregularly coloured single specimen near the locality mentioned above and succeeded in catching that one too. Its head, wings, tail and legs are normally coloured, while the remaining parts of the body are mostly white a faint shade of the normal colouring. Both specimens were males. The third albinistic bird I saw at Békásmegyer was Linnet (*Carduelis cannabina*), that was a member of a flock of about 20--25 normally coloured Linnets. A friend of mine, József Lenner caught the bird in February 1952. It is nearly pure white with greyish-brown parts on the wings, tail and bill only, and here and there slightly grey spots on the body. All three birds were given to the Institute of Ornithology.

János Ziegner

Bird-albinos. — In July 1948 I received an albinistic Whitethroat (*Sylvia communis*), an already fledged young specimen, that was killed near Csákánydoroszló in Western Hungary.

In autumn 1944 a perfectly white Starling (*Sturnus vulgaris*) was shot out of a larger flock at the place mentioned above.

In 1941 an albinistic Pheasant (*Phasianus colchicus*) was shot near the same village in the bordering willow-wood of the river Rába. Another similar specimen was seen in the same place in 1946 again.

In summer 1920 a Glossy Ibis (*Plegadis falcinellus*) was seen for several times at the place mentioned above. The bird had white patches on its head and wings and was later killed near Ivánc, Western Hungary.

József Csaba

Ornithological observations in Western Hungary. — On April 28th 1953 I watched Rooks (*Corvus frugilegus*) near Egyed. On this day the Rooks were feeding in great numbers on the young buds of platan-trees. They did so on the following day again.

Their vegetarian feeding was the more striking, as at the same time wire-worms were causing grievous disaster in the fields.

On August 26th 1953, 3 Little Egrets (*Egretta garzetta*) were sojourning in a boggy marsh, just about 100 yards from the houses of the village Vitnyéd and the very noisy highway. I could also get as close to them as 50 yards.

I have experienced a similar tame behaviour of a Spoonbill (*Platalea leucorodia*) at Nagyecenk about 20 years ago. In the afternoon of a September Sunday a young Spoonbill was standing among the tame ducks in a creek flowing through the village quite close to the church. It did not bother at all about the several hundred people going to church and was quietly fishing at a distance of not more than 10 yards from passers-by.

The Great Grey Shrike (*Lanius excubitor*) arrived on September 27th 1953 to Nagylózs, together with a smaller specimen. The smaller one was continually chasing the larger one, loudly asking for food, while the latter was trying to escape. This was done during a whole afternoon, but I did not see it feeding the smaller one. Presumably it was a young of a late brood.

On October 30th 1953 I saw a Carrion Crow (*Corvus corone*) near Iván. Though it was in the company of Hooded Crows (*Corvus cornix*), it was continually chased, they did not tolerate it. It always was standing or walking about beside the flock.

On November 14th 1953 I received a young Blackthroated Diver (*Colymbus arcticus*) in autumn plumage from Répceszemere. It probably wanted to alight on the small pond beside the village at night and must have struck one of the electric line's many wires running nearby. It was injured, could reach the pond though, but was captured there.

Antal Smuk

Ornithological notes from the Bakony hills in Transdanubia. — I have twice visited the Bakony hills, a part of our country, not well-known from ornithological point of view: Once on November 9th—10th 1950 the vicinity of Porva, then on July 7th—13th 1952 the one of Szentgál. My more interesting observations are: on November 10th 1950 a Grey-headed Woodpecker (*Picus canus*) pecking on a pole supporting electric wires quite near the village Porva; during the summer-week I spent near Szentgál, Mistle-Thrushes (*Turdus viscivorus*) were always visible singly and in small flocks in oak-woods and meadows. In a killed female I found a well developed ovary; on July 12th two Peregrine Falcons (*Falco peregrinus*) flew across over the village. One Red-breasted Woodpecker (*Dendrocopos syriacus*) was killed in the village on July 7th, and I also saw one myself.

József Szijj

Ornithological data from the Pilis mountains, north of Budapest. — In July 1954 I saw the Imperial Eagle (*Aquila heliaca*) and Snake Eagle (*Circaetus gallicus*) on several occasions near Dunabogdány, and also collected the Eagle Owl's (*Bubo bubo*) pellets in a rock-crevice. I also heard the Eagle Owl's call on June 12th 1954 at 2 a. m. and 4.30 a. m. near Pilisvörösvár. On June 16th I found several hedgehog's skins between Piliscsaba and Pilisszentiván, also the Eagle-Owl's prey. A nesting Nightingale (*Luscinia megarhyncha*) was attacking a snake (*Coronella austriaca*) near its nest stooping and with loud cries. — On May 9th 1954 near Pilisvörösvár I heard a Corncrake (*Crex crex*) calling in a clearing of about 250 square meters, situated at the edge of a high wood, where bare hills and mixed woods are joining. I found it here again on July 18th. — On May 30th 1954 I heard a Grasshopper-Warbler (*Locustella naevia*) singing in the damp meadow among willow-bushes at night, near the highway between Piliscsaba and Tinnye. — On June 8th 1954 I found 2 nests of Rock-Thrushes (*Monticola saxatilis*) about 60 yards apart near Pilisvörösvár. One contained 4, the other 5 young. There was a difference of age of 3—4 days between the young in the nests, males were feeding frequently, but I did not see them quarelling. The same day I succeeded in capturing one of the feeding males. This bird I ringed on June 15th 1951 about 200 meters from that spot. Thus the bird has been faithful to its territory for 4 years. On August 1st 1954 I trapped a young Rock-Thrush in the same place, that had been ringed on June 8th by Tibor Farkas as a nestling about 2 kilometers from there. — On June 16th 1954 I found a young Cuckoo

(*Cuculus canorus*) in a Wood-Lark's (*Lullula arborea*) nest at Pilisszentiván. It was not only fed by its step-parents, but a pair of Rock-Thrushes as well. It seems that the Rock-Thrushes neither had a nest, nor fledged young. Bátor Bókai

Data on Lake Velence's Bird-Populations. — My territory of observations is the eastern part of the Lake, mostly covered with reed-beds and large open spaces of water. The numbers of the most characteristic breeding species are given below. Number of pairs in different years:

	1952	1953	1954
<i>Platalea leucorodia</i>	15	20	—
<i>Ardea purpurea</i>	18—20	10—15	20—25
<i>Ardea cinerea</i>	8—10	8—10	4—5
<i>Larus ridibundus</i>	—	—	500—600
<i>Chlidonias nigra</i>	6—8	—	—
<i>Fulica atra</i>	several hundred	dto	dto
<i>Podiceps cristatus</i>	30—40	25—30	15—20

Only 15 Spoonbills returned in 1954 and even these moved to the western part of the lake, where the Great White Heron (*Egretta alba*) is also breeding every year. In 1954 the number of pairs increased. Grey Herons and Great Crested Grebes decreased because of continual persecution. The old famous gull-colony was only populated again in 1954. The most characteristic song-bird of the reed-beds in my territory of observation is the Great Reed-Warbler (*Acrocephalus arundinaceus*) and along with it most common is the Reed-Warbler (*Acrocephalus scirpaceus*). I found as many as 8—10 nests of the latter in the colony of Purple Herons. The Sedge-Warbler (*Acrocephalus schoenobaenus*), the Moustached Warbler (*Luscinia melanopogon*) and the Savi's Warbler (*Locustella luscinioides*) are common breeders in the reed-beds along the lake's shore. 5 pairs of White-spotted Bluthroats (*Luscinia svecica*) were breeding at the western shore near Sukoró, judged by 5 singing males. Here I only observed 1 pair in 1954. I also found a Penduline-Tit's (*Remiz pendulinus*) nest there in autumn 1951. A few pair of Black-necked Grebes (*Podiceps nigricollis*) were also breeding annually. I found two nests of the Little Crake (*Porzana parva*) in the colony of Purple Herons. Bearded Tits (*Panurus biarmicus*) are nesting scattered in fair numbers. In winter 1953—54 I saw a flock of about 60 birds.

László Vilmos Szabó

Nesting birds of the "Salt-Lake" near Sárszentágota in Transdanubia. — I could state the breeding of following species near the sodic lake at Sárszentágota during the years 1952—54.

The Avocet (*Recurvirostra avosetta*) appears every year and also tries a brood. In 1952 2 pairs, in 1953 only 1 pair and in 1954 3 pairs were staying here in the breeding season. Their broods are unluckily mostly destroyed, as herds of pigs are feeding and bathing all around the shores and sand-banks of the lake. In 1954 I could observe how an incubating Avocet was trying to drive, respectively lead away a pig, approaching its nest, by imitating lameness and beating with its wings on the ground. An other interesting bird of salty marshes, breeding here regularly, is the Kentish Plover (*Charadrius alexandrinus*). Its nest may be found on the edges of the sodic pasture along the shore, and on islands and sandbanks in the lake. I last found the Little Ringed Plover (*Charadrius dubius*) nesting in 1951, only 1 pair. This species is a rare breeder here, whereas the Stilt and Pratincole disappeared entirely.

The following species bred in the reed-beds of the lake's southern part in 1952—54:

Fulica atra (a few pairs), *Anas platyrhynchos* (2—3 pairs), *Botaurus stellaris* (a few pairs), *Gallinula chloropus* (a few pairs), *Rallus aquaticus* (1—2 pairs), *Ixobrychus minutus* (1—2 pairs), *Circus aeruginosus*; on the pastures along the shore: *Vanellus vanellus* and *Tringa totanus* (several pairs). From song-birds of reed-beds: *Acrocephalus arundinaceus*, *A. scirpaceus*, *A. schoenobaenus*; *Locustella luscinioides* (a few pairs); *Emberiza schoeniclus*; *Luscinia svecica* (1—2 pairs; I have found the Bearded

Tit (*Panurus biarmicus*) in every breeding season, but never succeeded in finding its nest.

Generally saying, compared to the year before the war, bird life has greatly decreased and there also are less species to be found. Various species of Ducks, Grebes and Tern are absent, presumably because of the more intensive local agriculture and great deal of shooting.

László Máté

Some interesting notes on breeding birds in the marshland near Ócsa. — Since 1952 we regularly visited the marshland near Ócsa, about 30 kilometers south of Budapest, in the breeding season. We shall give a detailed account of our ecological results. Now we only list some of our more interesting data: Curlew (*Numenius arquatus*), annually breeding in 5–10 pairs in a boggy meadow, also 3–4 pairs of Redshanks (*Tringa totanus*) and 30–70 pairs of Godwits (*Limosa limosa*). We found the Shorteared Owl's (*Asio flammeus*) 2 nests in 1952. It did not breed since. Numerous pairs of the River Warbler (*Locustella fluviatilis*) and Grasshopper Warbler (*Locustella naevia*) are breeding. The Montagu's Harrier (*Circus pygargus*) is also a regular breeder in 3–4 pairs in the meadows. A few pairs of the Redfooted Falcon (*Falco vespertinus*) are also breeding in an alder-wood.

Edit Somjai and József Szijj

Bird-life in 1954 on the island Sasér in the Lower Tisza. — In addition to the notes published by István Sterbetz on the bird-life of the island of Sasér, I have found the following birds when I visited the famous colony on June 20th 1954. I could observe altogether 36 species: about 50 *Egretta garzetta* (70–80 pairs are estimated to breed); *Ardea cinerea* 25–30 pairs; *Ardea purpurea* 22 pairs; *Nycticorax nycticorax* 100–170 pairs (I myself saw 40–50 birds); *Ardeola ralloides* 40–50 pairs; *Corvus furgilegus* more than 1000; *Falco vespertinus* 70–80 pairs; I saw 9 specimens of *Milvus migrans* circling above the colony, but several pairs are said to be nesting.

Endre Czigány

Ornithological data from Csorvás, Eastern Hungary. — In the autumn of 1951 I saw 3 Aquatic Warblers (*Acrocephalus paludicola*) in a hemp-field, when there was no water whatever in the surroundings. — In summer 1951 3 species were breeding on a single Canadian poplar in a farmyard: 1 pair of Golden Orioles (*Oriolus oriolus*), 1 pair of Lesser Grey Shrikes (*Lanius minor*) and one pair of Tree Sparrows (*Passer montanus*). The Orioles and Shrikes often quarrelled during the feeding-period. — On March 2nd 1953 the Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*) killed a Crested Lark (*Galerida cristata*) above a stubble-field. — On January 10th 1954 I saw a Wall Creeper (*Tichodroma muraria*) under the rain-pipe of a roof. — Siskins (*Carduelis spinus*) occurred all round the year. I even heard their characteristic notes in May and June. (It was the same case in a valley near Budapest in 1950 and 1951. It occurred during the whole breeding season and always came down to the Siskins kept in a cage.). The number of Great Bustards (*Otis tarda*) is increasing at Csorvás since 1952. In 1953 I found 2 downy young, that could already well run, in a maize field of about 1½ acres. In that autumn a flock of 16 and another one of 9 birds were staying in the territory. — The Red-breasted Woodpecker (*Dendrocopos syriacus*) and the Indian Ring-Dove are breeding, latter in great numbers near houses, the former one in two pairs near our garden. — During the cold winter of 1953–54 Goldfinches (*Carduelis carduelis*), Siskins (*Carduelis spinus*), Chaffinches (*Fringilla coelebs*), Snow-Buntings (*Plectrophenax nivalis*), Yellow Hammers (*Emberiza citrinella*), Bullfinches (*Pyrrhula pyrrhula*) and Fieldfares (*Turdus pilaris*) were present in great flocks, also Rooks, Pheasants and mixed flocks of Tits. — On February 24th 1954 in the morning I saw a Carrion Crow (*Corvus corone*) together with 6 Rooks and 1 Jackdaw in the yard below my window.

Antal Festetics

Ornithological notes from the "puszta" of Kunkápolnás on the Hortobágy. — Four times I have had the opportunity to study the south-western part of the Hortobágy during the breeding seasons 1951 and 1952. I altogether spent there 6 days in 1951 and 5 days in 1952. The "puszta" still possesses its original character with a good

many artificially built antique burial-hills, otherwise perfectly flat like a table, a mostly bare, sodic plain. There is a lake in its middle, with many boggy parts and plain water stretches too. On the territory's eastern part Camomilla is growing densely and was especially characteristic on June 8th—11th 1952, when we worked there with *József Szijj*.

Among bird-life, the most touching were the large numbers of Short-toed Larks (*Calandrella cinerea*). Here this bird only occurred on perfectly bare sodic ground, where even Camomilla was only growing very scarcely. On May 9th 1951 we counted about 100 specimens, mostly singing males on a walk of about 15 kilometers on the southern and eastern parts of the lake. *József Szijj* found its nest on the same day, which held no eggs. Its diameter was 10 centimeters, depth 5 cm, the hollow was scratched out in a patch of Camomilla, well concealed and well lined with stalks of plants. The bird always returned to the spot, continually moving around us as long as we watched and photographed it. On May 10th, when we were walking on a territory with dense and high Camomilla, not suitable for the larks, we only saw 12 specimens on the bare salty ground adjoining former, on a stretch of about 3—4 kilometers. On May 11th we were travelling on a carriage to Karcag in stormy, cold weather and even there we saw a specimen on the bare agricultural fields. On June 14th we travelled across the bare "puszta" near Nagyiván and then I wrote "many" in my note-book. One also was seen between Darvashalom and the forestry-station, whereas I counted as many as 15 near the eastern shores of the lake on bare ground on a stretch of 2 kilometers. *József Dandl* then found a nest too, with 5 eggs. On this occasion we also found a dead young bird and a deserted nest, but did not observe feeding birds. On June 15th we drove round the lake by car, saw the bird everywhere and counted 7 specimens even from the fast vehicle. On May 24th 1952 *Gyula Nagy* and I saw 18 specimens on a stretch of about 2 kilometers on the bare ground south of Darvashalom and east of the lake. On the following day we also saw one quite close to the hunter's lodge. On June 19th *Lajos Bancsó* and I only met 3 birds on the bare puszta between Nagyiván and Darvashalom on a very warm afternoon, but having left Darvashalom in the evening hours, we saw 6 specimens on the bare part that I most often visited. On June 20th we saw 2 birds in the new forest-plantation near Darvashalom, also 2 near the hunter's lodge and 10 specimens on the part often mentioned, east of the lake. They were feeding as well. In the morning of June 21st we again heard one singing heard in the forest-plantation and 4 on the road from Darvashalom to Nagyiván. The Short-toed and Skylark (*Alauda arvensis*) do not even ecologically replace each other, but are breeding together in fair numbers on the same territory, only that the Skylark not only settles on the bare sodic ground, but in places with vegetation as well, that are not suited to the Short-toed Lark.

The following are characteristic birds of the sodic plains: The Pratincole (*Glareola pratincola*). We saw a flock of 5—6 birds on May 8th 1951 between Kunmadaras and Takácsfarm, a flock of 30—40 and a single bird south of the lake. On May 9th on the stretch mentioned above 1 + 2 — 3 + 3 + 2; on May 10th 1; May 14th 3 on the bare plain near Darvashalom. The birds were dusting themselves on the sodic soil, then, when they noticed us, imitated lame wings. On May 24th 1952 near Darvashalom 6 + 4 + 2 + 1; May 25th 1; towards Nagyiván 1 again; June 19th between Nagyiván and Darvashalom 1 + 2 + 6 + 1. Here we also saw birds imitating lameness; on the bare ground south of Darvashalom 2 + 2; on June 20th 1 bird even in the marshland; on the sodic plain east of the lake of Kunkápolnás 1 + 1 + 8 + 1 + 1 + 1. The birds obviously had young, as they were imitating lameness. They let us approach as near as 5—6 meters. I have observed that when the bird alights on the ground, it lies down on the ground at once; on June 21st on bare plains between Darvashalom and Nagyiván 4 + 6 + 2.

The Kentish Plover (*Charadrius alexandrinus*) is much less frequent: on May 9th 1951 we estimated 7 pairs on the southern and eastern side of the Lake of Kunkápolnás. One pair also imitated lameness. On May 10th 1 + 1 on the lake's southern side; on June 14th 1 pair; on May 24th 3 on the sodic plain south of Darvashalom. On this occasion we found and ringed its young aged 1—2 days. On June 20th at the same place 1 bird.

On these sodic plains not only birds characteristic to it are found, but also marsh-birds visit them for feeding. The Black-tailed Godwit (*Limosa limosa*) and the

Lapwing (*Vanellus vanellus*) are frequent breeders. I only want to mention other birds generally, inasmuch as their breeding is rather bound to certain localities and we usually found the birds where they were said to breed by shepherds, etc. Thus the Great Bustard in parts toward Nádudvar; the Stilt (*Himantopus himantopus*) was said to breed on the other side of the Hortobágy-canal, but we unluckily could not traverse it and so we personally could not observe these birds.

We found the following species on the "puszta" on all four, but at least on three occasions: *Motacilla flava*, *Tringa totanus*, *Chlidonias nigra*, *Anser anser* — the reed's late cutting caused great damage among its nests — *Circus aeruginosus*, *Ardea cinera*, *Ardea purpurea*, *Fulica atra*, *Acrocephalus arundinaceus*, *Anas platyrhynchos*, *Anas querquedula*, *Anas strepera*, *Platalea leucorodia*, — it is said to have a colony there, but we could not visit that part of the reedbeds towards Nagyiván, — *Botaurus stellaris*, *Acrocephalus schoenobaenus*, *Spatula clypeata*, *Emberiza schoeniclus*; here I also list those species, the observation of which did only not succeed by misfortune: *Locustella luscinioides* (observed on June 14th—15th 1951 and May 24th—25th 1952), *Luscinola melanopogon* (May 24th—25th 1952.), *Nyroca nyroca* (detto), *Chlidonias leucoptera* (3 specimens May 10th 1951; 2 specimens May 25th 1952), *Porzana porzana* (1 specimen May 24th 1952).

The following species were regularly found near the farms, where there always are a few trees: *Emberiza calandra*, *Oenanthe oenanthe*, *Galerida cristata*, *Motacilla alba*, *Passer montanus*, *Lanius minor*, *Streptopelia turtur*, *Upupa epops*; near villages *Ciconia ciconia*. The unusual nesting sites of Swallows (*Hirundo rustica*) must be especially mentioned, that builds its nests on the "puszta" in the walls of the extraordinarily wide walls (3 meters in diameter). In the crevices of these walls the Tree-Sparrows are breeding too.

The "puszta" is also visited by species breeding in the distant woods, that are coming here in search for food: *Corvus frugilegus*, *Falco vespertinus*, *Falco tinnunculus*, *Falco subbuteo*, *Coracias garrulus*.

Characteristic for the "puszta" are also following species migrating on passage or spending the summer there: naturally the Crane (*Grus grus*) must be first mentioned: on May 9th 1951 1 specimen, May 10th 1 specimen, June 15th flock of 20—25 birds, that were settled on an island in the Lake of Kunkápolnás and after one of them had started "dancing", soon all the flock followed its example. According to Imre Takács they then arrived 10 days earlier and their number slowly increased; on June 19th 1952 6 specimens near Nagyiván, on June 20th 3 specimens.

Species observed: *Tringa glareola* (May 8th 1951, 1; May 9th altogether 30 specimens in small flocks up till 11 and also singly; May 10th about 10 specimens in smaller flocks and singly); *Falco peregrinus* (May 9th 1951 1 specimen); *Haliaeetus albicilla* (singly or in pairs on three occasions; on June 14th—15th many of its feathers could be collected under the sweep of the well, where it used to perch); *Philomachus pugnax* (May 8th—11th 1951 smaller flocks); *Tringa erythropus* (May 8th 1951 1 specimen, May 19th 1952 1 specimen in courtship-plumage, June 20th 5 + 5 + 9 specimens); *Anser albifrons* (May 8th 1951 2 specimens, May 24th 1952 14—15, May 25th 7 specimens); *Anas acuta* (May 11th 1952 2, June 15th 1 specimen); *Pernis apivorus* (May 9th 1951 1 specimen); *Merops apiaster* (on May 9th 1951 calling above the forestry-station); *Aquila chrysaetos* (May 10th 1951 1 specimen); *Milvus migrans* (May 10th 1951 1, June 15th 1 specimen); *Circus macrourus* (female, May 10th 1951); *Aquila pomarina* (on June 15th 1951 stooping into the forestry-station's poultry-yard, together with Black-Kite); *Buteo buteo* (May 25th 1952 1 specimen); *Apus apus* (May 11th 1951 1 specimen in a storm, on June 15th 1 specimen); *Ciconia nigra* (on three occasions, most were 12 specimens on June 19th 1952); *Numenius arquatus* (on every occasion); *Larus argentatus* (1 adult June 19th 1952).

Especially interesting was the migration of song-birds between May 8th and 11th 1951, which were crowded into the small patch of willows near the Takács-farm: *Emberiza citrinella* (near Kunmadaras), *Muscicapa hypoleuca*, *Sylvia borin*, *Phylloscopus trochilus*, *Lanius collurio*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Saxicola rubetra*, *Muscicapa striata*. Sometimes House-Martins (*Delichon urbica*) and Sand-Martins (*Riparia riparia*) also mixed into flocks of Swallows hunting for insects. Between May 8th and 11th we also saw House Sparrows and Magpies near the Takács-farm.

It is strange, that I only saw Black-headed Gulls (*Larus ridibundus*) in 1951, on both occasions and only in smaller numbers.

It seems, that the Partridge (*Perdix perdix*, May 9th 1951) and the Quail (*Coturnix coturnix*) are settling in the young forest-plantation. From 1951 to 1952 the young trees quickly developed because of the wet spring, and the White-throat (*Sylvia communis*) settled in 1952 in the patch of dense acacia-trees about 2 meters high; on June 14th 1951 I also saw 1 *Anthus camæstris* here. The population of those plantations has already been discussed elsewhere.

Lastly I wish to express my sincere gratitude to game-inspector *Gyula Réthy* (Szolnok), head-keeper *Gyula Kovács* (Kunmadaras) and to schoolmaster *Mihály Gyöngy* (Nagyiván) for their valuable help in my work. *Dr. András Keve*

Notes on the Mátra-mountain's bird-life. — The wet springs of 1953 and 1954 did not only cause great damage in Pheasants' and Partridges' nests, but also in the broods of the Hazelhen (*Tetrastes bonasia*). While I annually met 4–5 families in 1951 and 1952 on the mountain's southern slopes, I knew of just one in 1953 and of none in 1954. In the first part of May 2 incubated eggs were brought to me, that were found at the side of creek-bed about 2 meters apart by a person searching for mushrooms. It is probable that the nest was destroyed by the water. It seems that continual rainfalls and heavy thunderstorms are the cause, that no fledged young are to be found, and the only Grouse species occurring in the Mátra-mountains becomes continually scarcer.

The Rock-Thrush (*Monticola saxatilis*) has constantly and well increased during the last 6 years (1949–1954). It has become a constant inhabitant of old quarries, rocky river-beds and rocks of stony pastures. There were 7 pairs near Gyöngyös-sólyom in 1948; 9 pairs in 1949; 8 pairs in 1950; 11 pairs in 1951; 9 pairs in 1952; 7 pairs in 1953; in 1954 there were 2 pairs only. This decrease is due to the catastrophic weather and also to boys shooting with air-guns.

The call of the Black Woodpecker (*Dryocopus martius*) may be often heard in the higher mountains. I could annually state 10–12 pairs breeding. The greatest obstacle of its greater increase is the need of nesting sites because of the decline of old forests. Up till now my experiments with nestboxes were not successful. The Great Spotted Woodpecker (*Dendrocopos maior*) is abundant everywhere, the Middle Spotted (*Dendrocopos medius*) much scarcer. It is characteristic to it, that it rather inhabits edges of forests, large vineyards and orchards. Their number greatly varies from year to year. The Lesser Spotted Woodpecker (*Dendrocopos minor*) is the rarest of the three in the Mátra-mountains. I only knew of 5–6 nests annually. The Red-breasted Woodpecker (*Dendrocopos syriacus*) appeared on several places during recent years. I observed it on three places in the breeding-season, but did not find its nest yet. 2 specimens were collected by *Pátkai* and *Erdős*. I have but rarely met the White-backed Woodpecker (*Dendrocopos leucotis*) on the southern slopes of the Western Mátra. *Keve* has seen one on March 14th 1948 on a beech-wood on the mount Galyatető. I have only seen the Three-toed Woodpecker (*Picoides tridactylus*) once, in December 1938, when I watched a male bird for several minutes on the side of an old oak not far from a pine wood. I have not seen this bird since. Then Green Woodpecker (*Picus viridis*) is a common breeder in woods of lower regions and orchards. The Grey-headed Woodpecker (*Picus canus*) is mostly found in higher regions. I knew of 3 nests in 1941.

Gyula Nagy

Contributions to the bird-life of the Sátor-mountains, North-eastern Hungary. — I have visited the Sátor-mountains three times during recent years. Some of the bird-species seen there are worth mentioning as they throw a light on the direct connection of this mountain with the Carpathians, that had already been stated at the examination of other groups of animals. From this point of view, pine-forests were the most interesting. A note, on raptorial birds found there, was published already, so I here only mention those that are interesting from the faunistical point of view. — *Corvus corax*. One specimen on May 31st in the valley of the Kemence-creek. Three Ravens were also seen in the first part of July. According to the keeper, it nests near Hallóháza and *Pátkai* states that it is using a nest on the rocks of the mount Hamzsökő

with the Saker-Falcon (*Falco cherrug*) alternatively. — *Carduelis spinus*. I saw 6 specimens in a pine-wood on June 16th 1953, 1 on June 27th 1954. — *Loxia curvirostra*. I have heard their note daily between June 14th and 17th 1953 and also collected young specimens on June 16th. On July 4th 1954 2—3, the same number on firs on the same day in another locality, 3 on July 5th. — *Certhia familiaris*. One family seen on June 16th 1953 in the pine-wood below Telkibánya. One juvenile collected. Further it nests in a pine-wood near Körös, which is the largest one in the territory. Here I saw it several times in 1954. I also saw it in a fir-wood near Pányok on July 4th and in a beechwood near Hollóháza on July 7th. — *Parus ater*. Seen in families in almost every coniferous wood, even in smaller ones. I have observed it feeding on several occasions. — *Parus cristatus*. A juvenile specimen collected on June 16th 1953 in a pine-wood near Telkibánya. More 10—15 specimens seen that day. On June 24th 1954 an adult specimen seen, feeding a young one. Its breeding in the Sátor-mountains can be looked upon as ascertained. — *Regulus regulus*. Observed its feeding young in several coniferous woods. One juvenile collected June 24th 1954. — *Turdus viscivorus*. Abundant near Kőkapu on June 2nd 1952, several juveniles seen too. One specimen seen at Kemence June 30th 1954 and 2 specimens June 2nd, Hollóháza. Very probably breeding. — *Cinclus cinclus*. 6—7 specimens seen in the Osva-creek from June 14th to 17th 1953. I also ringed 3 specimens. In June one pair was regularly seen near the castle at Kőkapu. — *Apus apus* could regularly be seen in many places, but their nesting locality is unknown. — *Picus canus*. One specimen was always seen near the castle at Kőkapu. — *Drycopus martius*. One specimen observed in a beech-forest on June 30th 1954. — *Columba oenas*. One of the most common birds in beech-woods. — *Tetrastes bonasia*. One family of two adults and seven young seen June 26th 1954. On June 27th another family with nearly full-grown young. On June 28th a male seen on a narrow road, on July 4th 2 specimens bathing in a puddle on a cart-road. — *Muscicapa parva*. Common in beech-woods.

László Szijj

Ornithological observations in Eastern Hungary. — On January 20th 1954 near Császló I observed a Golden Eagle (*Aquila chrysaetos*) in snowy weather. I thought it had caught a hare, so I left the sledge and run towards it. I was very much astonished, that it let me approach to about 10 meters and was attacking a Goshawk (*Accipiter gentilis*) which defended itself lying on its back with claws stretched upwards. The Golden Eagle then took to its wings and perched on an acacia about 200 meters away. I caught the Goshawk and, thrown into the air, it flew away to a walnut-tree beside the road, about 50 meters away. We continued our journey, but had not covered a kilometer, when the Golden Eagle again flew back to the Goshawk. Coming back, we did not find any of them. In this territory I last saw a Golden Eagle in the very cold winter of 1940. Then it straggled here for a week, but I did not see it 3 days later any more.

I found a Raven's (*Corvus corax*) nest at the edge of an oak-wood of about 150 acres, about 1 kilometer from the village mentioned above, near fields on March 3rd 1954. It had four eggs in 1954, but I never had the opportunity to find out, whether their brood was successful.

It happened on the occasion of the Brambling's (*Fringilla montifringilla*) invasion in winter 1953—54, that a Little Owl (*Athene noctua*) was attacking a Brambling, a decoy-bird under the net. I was quick in getting there and could save the bird. The little owl sought shelter in a dove-cot fixed below a roof. But not even 10 minutes had passed, and the owl again attacked very quickly the bird that was pecking seeds under the net. I pulled the string in the same moment and caught the owl. This was for the first time that I saw a Little Owl's attack at day-time and to make the observation that it also preys on song-birds of about sparrow-size, exceptionally in cold and snowy winters.

Jenő Baboss

Addition to the list of birds on the Lake of Solymár. — Penduline-Tit (*Remiz nendulinus*) in the last week of April and the first one of May as a straggler; one breeding pair of Bee-eaters (*Merops apiaster*) in 1953 in sand-wall on the lake's northern shore (see: Farkas, Aquila, LV—LVIII. p. 132—158).

Tibor Farkas

Ornithological notes from Western Slovakia. — The Saker-Falcon (*Falco cherrug*) is breeding in the Little-Carpathians near Trnava (Nagyszombat) in the vicinity of Smolenice (Szomolány) on a beech in the height of 18 meters. A male specimen was shot, using the Eagle-Owl as a decoy-bird near Trnava (Nagyszombat) on December 7th 1953. The bird was ringed: N. Museum Praha C 18410. Its stomach contained 2 specimens of *Microtus arvalis*. The bird was ringed two years earlier near Solosnica (Széleskut) in the Little-Carpathians together with other three young of the same nest. Another Saker Falcon was killed in November 1953 near Cifer.

Scops Owl (*Otus scops*) was breeding in 1953, two pairs near Trnava (Nagyszombat) in hollows of trees.

The Hen Harrier (*Circus cyaneus*) was breeding in 1953 quite near Trnava (Nagyszombat). Its clutch contained 4 eggs, but was destroyed by a flood and so it is now in my collection.

Carrion Crows (*Corvus corone*) are breeding west of Bratislava (Pozsony). In 1953 I found it nesting along the course of the Danube, but in small numbers only.

Fr. Matousek

Ornithological news from Jugoslavia. — In recent years (before 1954) more and more Ospreys (*Pandion haliaetus*) were killed at Zenta, but especially along the Tisza between Ótence and Csurog. Its breeding there can be taken as certain. *Panurus biarmicus* is a common breeding-bird in this territory and may be seen all the year round. Several specimens of *Dryocopus martius* were shot at Bácsföldvár. Here *Corvus corax* is also nesting. A good many specimens have already been shot towards the end of May and during winter-months. *Phalacrocorax pygmaeus* is also breeding in this territory. *Hippolais pallida* is continually spreading in the Vojvodina. It would carry too far to list all the new localities where I have seen it. Its first date of singing was May 8th in our garden at Cantavir, and the last singing date was September 25th at Szeghegy. They are not shy birds. Coming from a football-match from Szač adka in 1953 I observed a specimen perched on a small acacia on the roadside, that was happily singing towards the evening, although hundreds and hundreds of cars and crowds of people were passing by quite near to it. *Merops apiaster* has increased to never thought-of numbers in the whole Vojvodina. Between the beginning of May and September 20th, there is no such a time, when it could not be seen everywhere. *Parus cristatus* was again found along the Tisza. From here I also received a *Nucifraga caryocatactes*. I also have news from *Clangula hyemalis*, *Oxyura leucocephala*, *Melanitta fusca* and *Somateria mollissima* to have been shot. In the forests near Bellye along the Danube, *Haliaetus albicilla* and *Ciconia nigra* are still breeding. *Phalacrocorax carbo* is breeding in large numbers near Apatin. Three nests of *Anser anser* were found in 1952 in The Ludaš-lake, also breeds in the "Karapandza" near Bezdán, 3 pairs in the lake of Palics and also Eastern Croatia. *Apus apus* have settled in the synagogue at Zenta.

On January 6th 1954 two specimens of *Branta ruficollis* were shot near Dubrovnik and are now in the local museum there. The market of Dubrovnik was full of wild geese between January 4th and February 6th 1954. Geese were sojourning in great masses near Dubrovnik then. Sportsmen then said never to have seen so many geese. Only *Anser albifrons* arrived at first, later *Anser fabalis* too. It was the same case near Trebinje. There 3 pure white geese were also observed. Up till March 6th, great masses of *Turdus pilaris*, and very many *Turdus viscivorus* and *Turdus musicus* were staying there. The following species also appeared in great numbers: *Alauda arvensis*, *Lullula arborea*, *Prunella modularis*, *Coccothraustes coccothraustes*. *Fringilla montifringilla* simply flooded that territory. *Scolopax rusticola* was abundant, as well as *Anas platyrhynchos*, *Anas crecca*, *Fulica atra*, *Vanellus vanellus*, *Sturnus vulgaris*, *Pyrhacorax graculus*, *Emberiza cia*, *Emberiza calandra*. *Otis tarda* wintered in several places in Herzegovina. Near Dubrovnik I have seen a larger flock of Swifts on October 15th 1953.

Richard Csornai

Observations of the Lämmergeier in Israel. — On May 29th 1954 I made an excursion to the southern part of Israel. Above the ruins of the ancient town Abde, a giant bird suddenly appeared flying quite low, so that I could without doubt identify

it as a Lämmergeier (*Gypaetus barbatus*). It circled above our heads for a long time, then after a few minutes it returned with a second one, but now was flying very high and lastly they both disappeared southward in the direction of the mountains of Edom.

Meir Zeira

Ornithological Data from Israel. — The White Stork's (*Ciconia ciconia*) breeding in Israel is very doubtful. As far as our knowledge goes, its nest was only found once a few years ago near Tantura (the biblical Dor). When it was discovered, the nest contained eggs in a state of incubation, just before hatching. Unluckily the nest was deserted, presumably because of the disturbance, the parents did not return any more.

The Red-Breasted Woodpecker (*Dendrocopos syriacus*) is rather rare in this country, it does not occur round human habitations. Here it is just as unimaginable to find a Woodpecker round habitations, as to find Blackbirds, though the latter is very abundant in the shrubby hilly country. It is replaced in habitations by *Pycnonotus capensis vallebrosae* Bp. here.

H. Hovel (Haifa)

Data on Bird-Migration from Israel. — The Hoopoe (*Upupa epops*) arrived here towards September 10th 1954. Rufous Warbler (*Erythropygia galactotes*) disappeared September 7th; Swallow (*Hirundo rustica*) arrived about September 5th; *Cinnyris osea* migrated to the southern course of the Jordan between September 15th and 18th. The first Stonechats (*Saxicola torquata*) arrived on September 15th.

Meir Zeira (Kibbutz Yassour, Haifa)

Contributions to bird-organism's ability for regeneration of the tissues. — On the beginning of October 1952 I noticed two lame Avocets that were keeping together, at a time of year when Avocets had already left Lake Fehértó near Szeged several weeks ago. In order to find out their lameness' cause, I succeeded in shooting one of the birds on October 12th.

The cause of the lameness was obvious at once. There were dead, dry and mummified fibres of tissues in a too tight ring on the bird's left leg. The ring itself was in a stage of being pushed out. A "bridge" was formed by the union of apophyses, grown out of the upper and lower tarsus in front of the ring. The fact that vascularisation (circulation of blood and fluids) also developed in this "bridge", is well proved, because no retrogression or sign of ptychysis whatever can be noticed between the sound and the squashed limb (see figure in Hungarian text). The too-tight ring was put on the Avocet's leg by the reservation-warden's 7 years old son, who took it from a found dead Redshank and ringed the only a few days old dawning Avocet with it, not counting on its later development and on its leg's thickening.

There is no doubt, the other lame Avocet's fate was similar to the first one's, as it disappeared a few days later.

Apart from that regrettable part of the case that could have arisen from the bird's eventual reporting, it gives an interesting and valuable proof of bird-organism's strong ability of regeneration, which can not be experienced to such an extent with mammals. It also furnishes proof of bird's close relationship with amphibians (the lizard's broken tail grows again, etc.), when we can observe the tarsus' regeneration in a length of 9 mms.

The case of a Crane, — described by me in the Nimród Hunting Magazine in 1936 — also shows the ability of birds' tissues for quick regeneration and also to a high degree. On the left leg of a Crane shot on the Hortobágy on November 1st 1935 there was an open fracture already healing, when the ends of the bones were stuck together by a strong callus. The wound of the size of a small coin was already partly covered on all sides by the new skin. The wound, that probably originated from a gun-shot, was healing without the limb's becoming shortened or crooked. When the bird was both flying and moving one leg, the broken limb hang down and moved to and fro like a bell's tongue and nevertheless not a false joint, but a tight coalescence was developed. The process of healing could have taken place in a standing position with the motionlessness of the leg only, from which the conclusion may be drawn, that the process of healing, which resulted in the setting of the broken bones, must have taken place in a very short time.

Here I want to mention the observation that the wintering of single birds can very often be connected with a healed fracture of bones. In a single specimen of the Little Stint, collected on December 26th I have found the healing of a broken ulna, and a broken thigh-bone in a Bittern shot in December.

Dr. Peter Beretz

Epidemic disease of wild birds on Lake Fehértó near Szeged. — On Lake Fehértó near Szeged it may be rather often observed, that epidemic diseases are breaking out on both poultry and wild birds simultaneously. Often those epidemic diseases which only spread from bird to bird (not to mammals or vice versa) are carried over by wild birds. The most common way of infection is the mutual feeding-ground: agricultural fields, stubbles, ponds, marshes. It may also often happen that the disease spreads from poultry to wild birds, e. g. when dead poultry is thrown into the pond. Epidemics usually break out at the beginning stage of autumn migration, towards the second half of July or the beginning of August. The best known one is the so-called "poultry-pest" or "poultry-cholera". Species are reacting differently to certain epidemics, so that there is a high death-rate in certain species living together, whereas other closely related species are not infected at all or the disease does not cause any losses among them. I have often observed that poultry-pest caused by certain paratyphoid groups of bacteria only attacked the Mallard (*Anas platyrhynchos*) among wild ducks, the ancestor of our domesticated duck, and thousands of Mallards died, while other wild ducks living together with it were not attacked at all or the disease had a very light progress. I found no disease in Marsh-Harriers (*Circus aeruginosus*) either, that gathered in larger numbers at the time of epidemics and were feeding on carrion. The Mallards flighting to stubbles spread the disease by their droppings to the poultry driven out there to feed. We are able to contract the disease by vaccination with poultry, but not with wild birds though.

There was an epidemic of "bird-pest" on Lake Fehértó near Szeged during the summer 1953. I first noticed it on August 2nd 1953 and found the last dead bird on September 13th. At that time most of the species easily affected by the disease had already migrated on southward. The epidemic was brought to the territory by Ruffs (*Philomachus pugnax*), one of the species first in arriving there and caused greatest losses primarily among Ducks, Teals (*Anas crecca*) and Mallards (*Anas platyrhynchos*), migrating in great masses. The disease mostly spread on to waders and in addition there was a mass-mortality among Gulls and Terns too. Fish-eating birds were not infected, but those feeding in the mud along the shores all were almost without exception. A pest-bacillus named *Pasteurella multocida* could be cultivated from the blood taken from the heart of dead or severely ill birds. Mice inoculated with it died. The symptoms shown by infected birds was an unusual laziness, even shy birds clumsily flew away from a close distance only. Diarrhoea was a very characteristic symptom: the infected birds almost continually defecated fluid greenish-yellowish droppings. At the further progress of the illness symptoms of lameness were shown. The birds could not get to their feet, also could not start flying and only moved slowly on the ground with spread wings. I observed the disease in weekly spaces and it might be instructive not only from a pathologic, but also from an ornithological point of view to publish my observations on infections of various species.

August 2nd 1953: *Philomachus pugnax*: 20—25 dead and ill birds (many hundreds of passage migrants); *Anas platyrhynchos* 15—20 dead, many ill specimens, flying clumsily (many hundreds of passage migrants); *Anas querquedula*: 1 dead (several hundreds of passage-migrants); *Chlidonias nigra*: 26 dead, several ill. Mostly juvenile specimens were infected (several hundred birds were staying on the pond, where they have a smaller colony); *Larus ridibundus*: 6 dead, a few ill, mostly juveniles; *Tringa stagnatilis*: 1 dead (number of birds 80—100); *Tringa totanus*: 1 ill bird (from 50—60).

August 9th 1953: *Philomachus pugnax*: 80—100 dead and ill birds (number of passage-migrants many hundreds); *Chlidonias nigra*: about 30 dead and ill birds (about 200 passage migrants); *Tringa stagnatilis*: 3 dead, 1 ill (about 150 passage-migrants); *Tringa glareola*: 1 dead (50—60 passage migrants); *Tringa totanus*: 4 dead (80—100 birds); *Larus ridibundus*: 7 dead 50—60 ill birds flying difficultly (many hundred birds); *Larus argentatus*: 1 ill (altogether 2 specimens on the lakes); *Fulica atra*: 15—20 dead, among those altogether 3 adults (number of birds many hundred); *Spatula clypeata*: 1 ill (15—20 birds); *Anas crecca*: more than 100 dead

and ill birds (many hundred passage-migrants); *Anas platyrhynchos*: several hundred dead and ill birds (many hundred passage-migrants); *Anas querquedula*: 1 dead (several hundred passage-migrants); *Platalea leucorodia*: 1 dead (from 55—60 birds).

August 16th 1953: *Charadrius alexandrinus*: 1 dead, 2 ill birds (altogether 5—6 birds on the ponds); *Platalea leucorodia*: 1 dead (55—60 birds); *Calidris alpina*: 1 ill (flock of 8 birds); *Calidris temmincki*: 1 ill (a few small flocks); *Fulica atra*: 3 ill (several hundred on the ponds); *Tringa stagnatilis*: 1 dead (about 30 passage migrants); *Larus ridibundus*: 5—6 dead and ill (many hundred on the ponds); *Anas crecca*: 20—25 dead (several hundreds on the pond) *Anas platyrhynchos*: many ill birds.

August 23rd 1953: *Platalea leucorodia*: 1 dead, 1 ill (about 230—250 passage-migrants); *Philomachus pugnax*: 30—40 dead, many specimens ill-looking in flight (many hundred on the pond); *Calidris alpina*: 1 ill (flock of 8 birds); *Calidris testacea*: 1 ill (flock of 15—20 birds); *Charadrius alexandrinus*: 1 ill (5—6 specimens); *Vanellus vanellus*: 3 ill (about 50—60 birds); *Tringa hypoleucos*: 1 dead (altogether 30—40 specimens on the pond); *Anas crecca*: 4 dead (many hundreds); *Anas platyrhynchos*: a few dead, but very many ill specimens (many thousands on the ponds); *Spatula clypeata*: 1 dead (8—10 on the ponds).

August 29th 1953: *Charadrius hiaticula*: 1 ill (from 4 specimens); *Arenaria interpres*: 1 dead (no more birds seen on the ponds); *Platalea leucorodia*: 2 ill specimens (from 180—200 birds); *Philomachus pugnax*: 1 ill (from 150—200 birds); *Tringa hypoleucos*: 1 ill (from 25—30 birds); *Anas crecca*: 150—200 dead (from many thousand birds).

September 5th 1953: Epidemic ceasing as the weather is getting colder. *Egretta garzetta*: 1 dead (from 10 birds, — dissection showed that it had been wounded with a shot-gun); *Limosa limosa*: 1 dead (from several hundred birds); *Larus ridibundus*: 1 dead (from several hundred birds); *Anas crecca*: 8—10 dead (from many thousand birds); *Arenaria interpres*: 2 dead (more were not observed on the ponds); *Actitis hypoleucos*: 1 ill (from 6—7 birds); *Anas platyrhynchos*: 1 ill bird (from many hundreds); *Calidris alpina*: 1 ill (from a small flock); *Calidris minuta*: 1 ill (from 4 birds); *Calidris temmincki*: 1 ill (from small flock); *Larus ridibundus*: 2 ill (from many hundred birds).

September 13th 1953: The epidemic seems to have come to an end. — *Charadrius apricius*: 1 dead (more were not seen at the ponds).

Thus the number of species infected is 23. Considered that the whole territory of about 3000 acres was not easily looked over, these figures do not give an exact picture of the losses caused by the epidemic, as my observations were restricted to a few islands only, where ill birds sought refuge. These islands were soiled with the droppings of birds with diarrhoea. There was a heat-wave (28—32° Celsius) at the beginning of the epidemic. The cold weather that suddenly came towards the beginning of September was not favourable for the external propagation of bacteria. Not even on this occasion did I observe death or infection of birds feeding on carrion. It is of interest to note, that after handling the birds, I observed slight intestinal disorders on myself too, that lasted for some days. There was no agglutinational test carried out though, and thus it is doubtful whether the illness was caused by *Pasteurella multocida* or not.

The causative bacteria proved to be resisting to sulphanides (ultraseptyl), but treatment with Streptomycin resulted in the healing of several birds. Researches and experiments were carried out by the Institute of Pathology at Szeged University.

Dr. Peter Beretz

Ornithological data in the book by Comenius, published in 1631. — János Ámos Comenius, who was born in Moravia, and was a professor at the College of Sárospatak in Hungary, published a book in Latin language, entitled: "*Janua Linguae Latinae Reserata Aurea*" in 1631, that was translated to Hungarian in 1643. The work is an encyclopaedia, also dealing with ornithology. Thus the work contains many references on Hungary's bird-life in those days, and the Hungarian translation gives the names of birds that were used then. These are the more valuable, because the next work containing data on Hungarian birds was published in 1769 only, that is to say 126 years after this work's translation.

After having given a rather lengthy list and description of various groups and species of birds, he also gives a short account of various methods of catching birds, that were rather similar to those used even nowadays.

It is interesting that he lists the bat among the birds, obviously as it is catching its prey when flying. But apart from that his data are reliable; he knows the difference between nidicolous and fugious birds; he even knew that the spreading of the mistle is connected with the digestion of thrushes.

The names of birds given in the translation mostly are identic with the ones used to-day and correspond to the original Latin names. It is strange that he does not speak about hunting with birds, namely falconry, although it was widely spread in Hungary at that time.

Dr. Mihály Sívágó

Ornithological data from Western Hungary from the beginning of the Nineteenth Century. — A manuscript, written by *György Népi Zakál Esq.* in 1818 is deposited in the Hungarian Academy of Sciences, that contains several bird faunistical data and also bird's Hungarian names in those times. It is dealing with the geography, etymology and animal-life of a territory in south-western Hungary, the so-called Órség.

Among game-birds, he especially mentions the Woodcock, as a bird, that is very numerous there on spring and autumn migration. He describes its roding flight, then says that it also occurs in summer and a good many even spend the winter there too. The woodcock is rather abundant in the woods there nowadays too, it rather often breeds there and hibernating specimens are not rare either. Among more interesting birds he mentions the Black Woodpecker, also the Crane on passage migration, though nowadays Cranes but very seldom occur on migration in Western Hungary. He also says that Great Bustards do not occur in that territory.

It is interesting to note that he does not mention either the Hazelhen, or the Carpercaillie. According to Chernel, the former was just spreading there about the end of the nineteenth century, and the latter only settled there about 1880, thus neither of these species occurred there when the manuscript was written.

Nevertheless we possess data from which the conclusion may be drawn that both species occurred, even were abundant there at the beginning of the seventeenth century, where they later became extinct and then re-settled.

József Csaba

Rectification: On the 297th page of *Aquila* LV—LVIII. volume of the years 1948/51 (published on 1st April 1954), in consequence of erroneous translation the "*Montifringilla nivalis*" figures as "*Brambling*". The correct name is: *Snow-Finch*.

Editorial Office

INDEX ALPHABETICUS AVIUM

- Accipiter badius* 339, (343), 379, (437)
Accipiter gentilis 161, 162, 163, (164),
 (165), 175, 176, 196, 230, 231, 257,
 269, (465)
Accipiter gentilis luteoides 371, 372,
 373, 418, 426, (432), (433)
Accipiter nisus 176, 196, 249, 257, 269,
 277, 278, 426
Acrocephalus arundinaceus 193; 206,
 256, 411, 412, 415, (460), (463)
Acrocephalus dumetorum 353
Acrocephalus paludicola 413, (461)
Acrocephalus palustris 193, 256, 353
Acrocephalus schoenobaenus 256, 411,
 412, 415, (460), (463)
Acrocephalus scirpaceus 209, 256, (354),
 411, 412, (460)
Aegithalos caudatus 192, 225, 255, 267,
 405, 445
Alauda arvensis 71, 72, 77, 78, 169,
 192, 255, 265, 414, 426, (462), (466)
Alca torda 373, (432)
Alcedo atthis 71, 73, 76, 77, 195, 209,
 256, (359), 387, (443)
Anas acuta 71, 73, 77, 197, 203, 222,
 282, 369, 416, (463)
Anas angustirostris 373, (433)
Anas crecca 71, 73, 76, 77, 177, 196, 281,
 383, 420, 423, 424, (440), (466), (468),
 (469)
Anas penelope 103
Anas platyrhynchos 71, 73, 76, 77, 78,
 177, 196, 206, 222, 246, 257, 270, 281,
 369, 382, 412, 415, 420, 422—424,
 (430), (440), (460), (463), (466), (468),
 (469)
Anas querquedula 71, 73, 77, 78, 178,
 192, 212, 222, 282, 369, 415, 424,
 426, (43), (463), (468), (469)
Anas strepera 71, 73, 78, 222, 257, 369,
 415, (430), (463)
Anser albifrons 177, 196, 221, 281, (285),
 416, 420, (463), (466)
Anser anser 212, 221, 280, 415, 420,
 (463), (466)
Anser anser domesticus 275, 281
Anser domesticus 422
Anser erythropus 196, 221
Anser fabalis 177, 196, 281, (285), 420
Anser indicus 373, (432), (433)
Anthus campestris 71, 72, 78, 192, 255,
 416, (464)
Anthus pratensis 71, 72, 77
Anthus spinoletta 71, 72, 76
Anthus trivialis 71, 72, 77, 78, 192, 255,
 265, 404, (454)
Apus apus 194, 256, 387, 416, 418, 420,
 (442), (443), (463), (465), (466)
Aquila chrysaetos 161, (164), 173, 195,
 229, 230, (231), 398, 406, 418, (451),
 (463), (465)
Aquila clanga 173, 224, (360), 383, (440)
Aquila heliaca 195, (199), 230, (231),
 342, (346), 347, (348), 379, 410, (437),
 (459)
Aquila nipalensis orientalis 371, 373,
 (432), (433)
Aquila pomarina 173, 230, 231, (359), 416,
 (463)
Ardea cinerea 71, 73, 76, 77, 176, 177,
 196, 210, 221, 222, 244, 250, 257, 269,
 279, 280, 374, 375, 377, 407, 411, 413,
 415, 426, (433), (435), (458), (460),
 (461), (463)
Ardea purpurea 71, 73, 77, 210, 244,
 250, 257, 269, 270, 375, 377, 411, 413,
 415, (434), (435), (460), (461), (463)
Ardeola ralloides 71, 73, 77, 177, 211,
 245, 257, 270, 413, (461)
Arenaria interpres 220, 382, 424, (439),
 (469)
Asio flammeus 172, 277, 386, 412, (442),
 (461)
Asio otus 172, 195, 230, 257, 426
Athene noctua 70, (79), 172, 195, 242,
 257, 402, 419, (453), (465)

- Bombycilla garrulus* 71, 72, 78, 171, 193, 202, 231, 238, 239, 277, 392, 393, (446)
Botaurus stellaris 71, 73, 76, 77, 196, 223, 412, 415, 422, 426, (460), (463), (468)
Branta bernicla 378, (436)
Branta leucopsis 177
Branta ruficollis 177, 221, (226), 378, 420, (436), (460)
Bubo bubo 195, (199), 242, 385, 426, (442), (459)
Bucephala clangula 71, 74, 76, 77, 78, 197, 203, 378
Burhinus oedienemus 71, 74, 76, 77, 78, 178
Buteo buteo 161, (164), (165), 173, 174, 196, 230, 243, 257, 277, 383, 410, 416, 426, (440), (463)
Buteo lagopus 174, 196, 230, 257, 277, 379, 383, (440)
Buteo rufinus 173, 196, 224, (226), 378, (436)
Calandrella cinerea 341, 342, (345), (346), 414, (462)
Calandrella cinerea moreatica 339, (343), (345)
Calidris alpina 71, 74, 76, 77, 78, (80), (81), 197, 213, 220, 257, 424, (469)
Calidris canutus 382, (439)
Calidris minuta 71, 74, 76, 220, 382, 422, 425, (439), (468), (469)
Calidris temmickii 71, 74, 424, 425, (469)
Calidris testacea 71, 74, 76, 220, 424, (469)
Capella gallinago 71, 75, 76, 77, 198, 214
Capella media 71, 75, 77, 219
Caprimulgus europaeus 194, 256, 426
Carduelis cannabina 191, 201, 255, 263, 409, 426, (458)
Carduelis carduelis 169, 191, 234, 255, 259—262, 276, 408, 413, 426, (457), (461)
Carduelis flammea 255, 263, 396, (449)
Carduelis flammea holboelli 396, (449)
Carduelis hornemanni 373, (433)
Carduelis spinus 191, 255, 262, 263, 276, 397, 413, 417, (450), (461), (465)
Certhia brachydactyla 192, 225, 255, 380, 391, 392, (438), (446)
Certhia familiaris 170, 391, 392, 418, (445), (465)
Cettia cetti 339, 341, (343), (345), 395, (448)
Charadrius alexandrinus 71, 74, 76, 77, 212, 220, (226), 257, 412, 415, 424, (460), (462), (469)
Charadrius apricarius 71, 74, 76, 77, 178, 212, 425, (469)
Charadrius dubius 71, 74, 77, 197, 412, (460)
Charadrius hiaticula 78, (80), (81), 197, 382, 424, (439), (469)
Charadrius morinellus 220
Chettusia gregaria 371, (432)
Chlamidotis undulata 373, (433)
Chlidonias hybrida 214, 384, (441)
Chlidonias leucoptera 71, 75, 77, 415, (463)
Chlidonias nigra 70, (79), (81), 183, 198, 201, 207, 257, 282, 411, 415, 423, 424, (441), (460), (463), (468)
Chloris chloris 128, (143), 191, 255, 258
Ciconia ciconia 71, 73, 76, 77, 78, 83—90, (90—94), 145—158, (158—159), 196, 210, 243, 249, 250, 257, 278, 279, 295—297, 347, (348), (360), 375—377, 403, 407, 415, 420, 427, 429, (434), (453), (454), (456), (463), (467)
Ciconia nigra 196, 201, 279, 375, 377, 416, 420, (435), (466)
Cinclus cinclus 256, 418, (465)
Cinclus cinclus aquaticus 335, 336, (337), (338)
Cinclus cinclus ater 335, 336, (337)
Cinclus cinclus atroventer 336, (337)
Cinclus cinclus cinclus 335, 336, (336), (337), (338)
Cinclus cinclus meridionalis 335, 336, (337), (338)
Cinclus cinclus montanus 336, (337)
Cinclus cinclus orientalis 335, 336, (337), (338)
Cinnyris osea 421, (467)
Circeatus gallicus 176, 381, 410, (437), (459)
Circus aeruginosus 174, 224, 257, 277, (359), 383, 412, 415, 422, (460), (463), (468)
Circus cyaneus 174, 175, 243, 257, 379, 419, (437), (440), (466)
Circus macrourus 175, 250, 416, (463)
Circus pygargus 71, 73, 77, 175, 196, 224, 243, 413, (461)
Clamator glandarius 340, (343), (344)
Clangula hyemalis 197, 222, 420, (466)
Coccythraustes coccythraustes 168, 169, 191, 225, 234, 255, 258, 420, 428, (466)
Coloecus monedula 71, 76, 77, 78, 95, 98, 127, (143), 167, 191, 234, 254, 385, 403, 413, 427, (454), (461)
Columba domestica 401, 426, (453)

- Columba livia* 426
Columba oenas 71, 74, 76, 77, 78, 197, 418, 426, 429, (465)
Columba palumbus 71, 74, 76, 77, 78, 178, 197, 250, 257, 426
Colymbus arcticus 71, 74, 76, 178, 197, 222, 384, 410, (441), (459)
Colymbus stellatus 201, 222
Coracias garrulus 71, 73, 171, 195, 225, 241, 256, 403, 415, 429, (454), (463)
 Corvidae 413, 427
Corvus corax 224, (226), 230, 231, 354, (354), 389, 412, 417, 418, 419, 427, (444), (464—466)
Corvus cornix 70, 71, 76, 77, 78, 167, 191, 203, 209, 254, 258, 380, 383, 403, 410, (440), (454), (459)
Corvus corone 71, 78, 203, 410, 413, 419, (459), (461), (466)
Corvus corone+*cornix* 203
Corvus frugilegus 71, 76, 77, 78, 167, 191, 254, 276, 410, 413, 415, (458), (461), (463)
Coturnix coturnix 71, 75, 76, 77, 198, 250, 283, 284, 353, (354), 416, 426, 429, (464)
Crex crex 71, 75, 76, 77, 78, 250, 353, (354), 411, 426, 429, (459)
Crocethia alba 78, (80), (81), 197, 219, 382, (439)
Cuculus canorus 71, 73, 77, 78, 172, 195, 208, 257, 408, 411, 427, 429, (457), (460)
Cygnus cygnus 196, 221, (226), 377, 378, 426, (435), (436)
Cygnus olor (359), 378, 426, (436)
Delichon urbica 194, 241, 256, 416, (463)
Dendrocopos leucotos 417, (464)
Dendrocopos maior 98, 171, 195, 225, 241, 256, 301, 303, (306), (308), (309), 403, 417, 428, (453), (464)
Dendrocopos medius 195, 256, 417, (464)
Dendrocopos minor 172, 195, (464)
Dendrocopos syriacus balcanicus 195, 203, 256, 268, 299—305, (306—310), 339, 341, (343), (345), (346), 388, 410, 413, 417, 420, (443), (444), (459), (461), (464), (467)
Dendrocopos syriacus milleri 302, (308)
Dendrocopos syriacus romanicus 302, (308)
Dendrocopos syriacus transcaucasicus 302, (308), 342
Dryocopus martius 71, 73, 172, (199), 203, 418, 419, 429, (464), (465), (466), (470)
Egretta alba, 177, 201, 211, 223, 244, 245, 257, 270, 280, 304, (310), 342, (346), (360), 375, 377, 411, (434), (435), (460)
Egretta garzetta 196, 201, 211, 215, 223, 257, 304, (310), 342, 377, 410, 413, 424, (435), (459), (461), (469)
Emberzia caesia 340, (343)
Emberzia calandra 71, 72, 78, 169, 255, 397, 415, 420, (449), (463), (466)
Emberzia cia 229, 352, (354), (355), 397, (449), (466)
Emberzia cirrus 71, 72, 77, 78
Emberzia citrinella 71, 72, 77, 78, 169, 192, 208, 255, 404, 405, 409, 413, 416, (454), (458), (461), (463)
Emberzia hortulana 201, 255, 352, (354), (355), 396, 397, (449)
Emberzia melanocephala 341, (345)
Emberzia schoeniclus 71, 72, 78, 169, (226), 255, (358), (359), 412, 415, (460), (463)
Eremophia alpestris 71, 72
Erethacus rubecula 71, 73, 76, 77, 193, 240, 256, 268, 426
Erythropygia galactotes 340, (343), (344), 421, (467)
Falco biarmicus 373, (432)
Falco cherrug 161, (164), (165), 172, 195, (199), 257, 342, (346), 419, (465), (466)
Falco cherrug saceroides 373, (433)
Falco columbarius 224, (226), 426
Falco naumanni 339, 341, 342, (343), (345), (346), 381, (437)
Falco peregrinus 71, 73, 76, 161, 162, 163, 164, (164), (165), 172, (226), 230, (359), 410, 413, 416, 426, (459), (461), (463)
Falco subbuteo 164, (164), (165), 173, 195, 415, (463)
Falco tinnunculus 161, (164), (165), 173, 195, 243, 257, 403, 415, 426, (453), (454), (469)
Falco vespertinus 71, 73, 78, 161, 164, (164), (165), 172, 173, 203, 230, 413, 415, (461), (463)
Fratercula artica 373, (432)
Fringilla coelebs 192, 208, 255, 263, 264, 407, 413, 426, (456), (461)
Fringilla montifringilla 192, 234, 255, 419, 420, (465), (466)
Fulica atra 71, 75, 76, 77, 207, 248, 250, 258, 383, 411, 412, 415, 420, 424, 426, (440), (460), (463), (466), (468), (469)

- Galerida cristata* 71, 72, 77, 78, 192, 255, 265, 354, 408, 413, 415, 427, 428, (457), (461), (463)
Gallinula chloropus 71, 75, 76, 77, 78, 184, 198, 215, 248, 250, 258, 407, 409, 412, (458), (460)
Garrulus glandarius 70, 72, 77, 78, 168, 191, 255, 258, 427
Garrulus glandarius albipectus 373, (433)
Glareola pratincola 223, (226), 257, 414, (462)
Grus grus 71, 75, 78, 223, 378, 381, 415, 422, 426, 429, (436), (438), (439), (463), (468), (470)
Gypaetus barbatus 420, 426, (466), (467)
Haematopus ostralegus 71, 75, 76, 219, (226), 374, (433)
Haematopus ostralegus longipes 374
Haliaeetus albicilla 161, (164), (165), 196, 206, 223, (226), (357), (359), (360), 379, 380, 383, 416, 420, (437), (440), (463), (466)
Hieraaetus fasciatus 223, (226), 373, (433)
Hieraaetus pennatus 173, 196, (199), 230, (231), 379, (436), (437)
Himantopus himantopus 182, 219, 257, 369, 412, 415, (430), (463)
Hippolais icterina 201, 394, (447)
Hippolais olivetorum 340, (343), (344)
Hippolais pallida 303, (309), 340, 341, 342, (343), (344), (346), 394, 419, (447), (466)
Hirundo daurica rufula 340, (343), (344)
Hirundo rustica 193, 209, 233, 241, 249, (250), (251), 256, 415, 416, 421, (463)
Hirundinidae 427, 429
Hydroprogne caspia 221, (226), 282, 382, 384, (439), (441)
Ixobrychus minutus 196, 206, 257, 412, (460)
Jynx torquilla 95, 98, 172, 195, 241, 242, 256, 268, 429
Lanius collurio 71, 72, 78, 192, 208, 255, 267, 408, 416, 426, 428, (457), (463)
Lanius excubitor 71, 72, 171, 192, 255, 277, 410, (459)
Lanius minor 71, 72, 77, 78, 192, 255, 403, 404, 405, 413, 415, (453), (454), (455), (461), (463)
Lanius nubicus 340, (343)
Lanius senator 171, 341, 342, (345), (346), 395, 396, (448),
Larus argentatus 71, 75, 76, 220, 313, (327), 382, 416, 424, (440), (463), (468)
Larus argentatus antelius 315, 322, (332)
Larus argentatus armenicus 315
Larus argentatus argentaceus 321, (332)
Larus argentatus argentatus 315
Larus argentatus argenteus 315
Larus argentatus atlantis 315
Larus argentatus birulae 315
Larus argentatus birulai 315
Larus argentatus cachinnans 215, 315, 317, (329)
Larus argentatus drosti 321, (332)
Larus argentatus heuglini 315, 322, (332)
Larus argentatus michahelles 315
Larus argentatus michahellisi 315, 318, (330)
Larus argentatus mongolicus 315
Larus argentatus omissus 315, 320, (331)
Larus argentatus ponticus 315, 317, (329)
Larus argentatus smithsonianus 315
Larus argentatus taimyrensis 315
Larus argentatus thayeri 315
Larus argentatus vegae 315
Larus canus 198, 258, 311, (326)
Larus canus canus 282, 312, (327)
Larus canus heinei 312, (327)
Larus „capistriatus“ 321, (332)
Larus fuscus 220, 282, 323, (332)
Larus fuscus affinis 323
Larus fuscus fuscus 323, (332)
Larus fuscus graellsii 323
Larus glaucoides 324, (333), 373, (433)
Larus hyperboreus 324, (333), 373, (433)
Larus marinus 324, (333), 373, (433)
Larus melanocephalus 220, (226), 369, 370, 371, (430), (431)
Larus minutus 383, (440)
Larus ridibundus 71, 75, 76, 77, 78, 183, 198, 215, 220, 248, 250, 258, 271, 283, 369, 370, 382, 411, 416, 423—425, (430), (431), (440), (460), (464), (468), (469)
Limosa lapponica 219, 382, (439)
Limosa limosa 71, 74, 76, 77, 78, 214, 219, 257, 412, 415, 424, (439), (461), (462), (469)
Locustella fluviatilis 412, (461)
Locustella luscinioides 224, (226), 342, (346), 411, 412, 415, (460), (463)
Locustella naevia 411, 412, (459), (461)
Loxia curvirostra 191, 202, 398, 417, (450), (465)
Lullula arborea 255, 265, 411, 420, (460), (466)
Luscinia luscinia 256, 268, 353, (354), 393, 426, (447),

- Luscinia megarhyncha* 193, (199), 240, 249, 256, 268, 394, 408, 409, 410, 426, (447), (457—459)
Luscinia megarhyncha hafizi 353, (354), (355)
Luscinia svecica 71, 73, 77, 225, (226), 256, 353, (354), 411, 412, (460)
Lusciniola melanopogon 256, 341, 342, (345), (346), 411, 415, (460), (463)
Lymnocyptes minimus 71, 75, 77, 183, 198

Megaloscelornis sivalensis 362, (365)
Melanocorypha sibirica 373, (433)
Melaegris gallopavo 426
Mergus albellus 197, 203, 378, 426, (436)
Mergus merganser 178, 197, 378, (436)
Mergus serrator 178, 203, 222
Merops apiaster 185—189, (190), 194, (199), 231, (231), 256, 304, (310), 342, (346), 352, (354), (355), 381, 387, 388, 416, 419, 420, 426, (438), (443), (463), (465), (466)
Milvus migrans 196, (199), 210, 229, 230, 231, 257, 347, (348), 413, 416, 426, (461), (463)
Milvus milvus 210, 231, 278, 426
Monticola saxatilis 193, (199), 240, 256, 268, 342, (346), 353, (354), (355), 404, 411, 417, (459), (460), (464)
Monticola solitaria 341, (344)
Montifringilla nivalis 354, (354)
Motacilla alba 71, 72, 76, 77, 170, 192, 209, 255, 265, 408, 415, 427, (457), (463)
Motacilla cinerea 170, 192, 255, 353; (354)
Motacilla flava 71, 72, 76, 77, 169, 170, 209, 255, 395, 415, (463)
Motacilla flava feldeggii 339, 341, 342, (343), (345), (346), 395, (448)
Muscicapa albicollis 193, 239, 255
Muscicapa hypoleuca 71, 72, 193, 255, 416, 426, (463)
Muscicapa parva 255, 353, (354), 394, 418, (447), (465)
Muscicapa striata 97, 193, 208, 255, 267, 406, 416, (456), (463)

Nucifraga caryocatactes 167, 203, 390, 420, 428, (444), (466)
Numenius arquatus 71, 75, 76, 77, 182, 183, 198, 218, (226), 381, 412, 416, (439), (460), (463)
Numenius phaeopus 71, 75, 218, 382, (439)
Numenius tentirostris 219

Nycticorax nycticorax 71, 73, 76, 77, 177, 196, 211, 245, 246, 250, 257, 270, (360), 374, 377, 413, 426, (433), (435), (461)
Nyroca fuligula 71, 74, 76, 77, 78, (80), (81), 197, 203, 222
Nyroca marila 71, 74, 76, 77, 78, (80), (81), 197
Nyroca nyroca 71, 73, 76, 209, 212, 222, 257, 369, 415, (430), (463)
Oenanthe oenanthe 71, 73, 78, 193, 225, (226), 256, 395, 404, 415, (448), (454), (463)
Oenanthe hispanica melanoleuca 341, 342, (344—346), 352, (354), (355)
Oidemia fusca 71, 74, 76, 197, 222, 420, (466)
Oidemia nigra 371, (432)
Oriolus oriolus 71, 72, 77, 78, 191, 208, 225, 234, 255, 403, 408, 409, 413, 426, 428, 429, (454), (457), (458), (461)
Otis tarda 184, 198, 413, 415, 420, 426, 429, (461), (463), (466), (470)
Otis tetrax 184, 304
Otocoris alpestris 353, (354)
Otus scops 257, (358), 385, 386, 419, 426, (442), (466)
Oxyura leucocephala 178, 222, 282, 342, (346), 420, (466)

Pachystruthio pannonicus 362, 363, (365)
Pandion haliaetus 176, 196, 419, (466)
Panurus biarmicus 225, (226), (358), (359), 412, 419, (460), (461), (466)
Paradisiidae 426
Paridae 413, (461)
Parus ater 170, 192, 418, (465)
Parus caeruleus 95, 96, 97, 98, 99, 192, 238, 255, 406, (456)
Parus cristatus 192, 201, 390, 391, 418, 420, (444), (465), (466)
Parus lugubris 231, (231), 339, 341, 342, (343), (345), (346)
Parus maior 71, 72, 77, 78, 95, 96, 97, 98, 99, 145, 170, 192, 208, 234—238, 250, 255, 265—267, 404, 405, 406, 426, (454), (455)
Parus palustris 97, 170, 171, 192, 255, 406, (455)
Passer domesticus 71, 72, 78, 97, 145, (158—159), 192, 255, 264, 347, (347), (348), (349), 401, 403, 416, 427, (452), (454), (463)
Passer hispaniolensis 347, (347)
Passer montanus 71, 72, 97, 145, (158—159), 192, 208, 255, 264, 265, 402, 403, 413, 415, 427, (453), (454), (461), (463)
Pastor roseus 71, 72, 77, 78, 168, 191
Pelecanus crispus (359)

- Pelecanus onocrotalus* 222, (357), (359), 374, 426, (433)
Perdix perdix 13—65, (65—68), 71, 75, 77, 78, 198, 225, 248, 405, 416, 426, 429, (455), (464)
Pernis apivorus 71, 73, 77, 176, 196, 257, 269, 416, (463)
Phalacrocorax carbo 178, 197, 212, 246, 257, (359), (360), 374, 420, (433), (466)
Phalacrocorax pygmaeus (359), 373, 374, 419, (433), (434), (466)
Phalaropus fulicarius 182
Phalaropus lobatus 219, (226), 382, (439)
Phasianus colchicus 71, 75, 77, 78, 184, 198, 225, 258, 413, 426, (458), (461), (464)
Phasianus colchicus talyschensis (358)
Philomachus pugnax 71, 76, 77, 178, 179, 213, 219, 416, 423, 424, (463), (468), (469)
Phoenicopterus ruber ruseus (357), (359), 369, (430)
Phoenicurus ochrurus 71, 77, 193, 256, 268, 401, 402, (452), (453)
Phoenicurus phoenicurus 71, 73, 78, 95, 193, 225, 240, 256, 416, 426, (453), (463)
Phoenicurus phoenicurus samamisictus 351, (354), (355)
Phylloscopus bonelli orientalis 341, (344)
Phylloscopus collybita 193, 255, 267
Phylloscopus sibilatrix 193, 208, 256
Phylloscopus trochilus 193, 255, 416, (466)
Pica pica 70, 72, 76, 77, 78, 167, 191, 208, 224, 254, 405, 416, 427, (455), (463)
Picoides tridactylus 417, (464)
Picus canus 171, 410, 417, 418, (459), (464), (465)
Picus viridis 171, 195, 225, 256, 417, 429, (464)
Pinicola enucleator 373, (432)
Platalea leucorodia 71, 73, 76, 176, 210, 222, 243, 244, 257, 269, 375, 410, 411, 415, 424, (434), (459), (460), (463), (469)
Plectrophenax nivalis 169, 224, 413, (461)
Plegadis falcinellus 71, 73, 76, 77, 78, 201, 210, 244, 250, 257, 304, 409, (458)
Pliogallus coturnoides 367, (367)
Pliogallus crassipes 367, (367)
Pliogallus kormosi 367, (367)
Plioperdix coturnoides 367, (367)
Podiceps auritus 222, (226), (227), 373, 374, (433)
Podiceps cristatus 178, 207, 411, (460)
Podiceps griseigena 222
Podiceps nigricollis 71, 74, 76, 77, 257, 373, 374, 412, (433), (460)
Podiceps ruficollis 71, 74, 76, 77, 197, 257
Porphyrio porphyrio (358), (359)
Porzana parva 71, 75, 77, 184, 258, 412, (460)
Porzana porzana 71, 75, 76, 77, 78, 184, 258, 415, (463)
Porzana pusilla 71, 75, 76, 77
Prunella collaris 193, (199), 354, (354), 395, (448)
Prunella modularis 193, 225, 256, 420, (466)
Pterocles exustus 373, (432)
Ptyonopraene rupestris 392, (446)
Pycnonotus capensis vallebrosae 420, (467)
Pyrrhocorax graculus 420, (466)
Pyrrhula pyrrhula 169, 191, 234, 255, 264, 409, 413, 426, 428, (458), (461)
Rallus aquaticus 71, 75, 76, 203, 412, (460)
Recurvirostra avosetta 71, 74, 76, 219, (226), 257, 270, 369, 383, 412, 421, (430), (440), (460), (467)
Regulus ignicapillus 202, 255
Regulus regulus 192, 202, 255, 394, 418, 428, (447), (465)
Remiz pendulinus 192, (199), 203, 225, (226), 255, (358), (359), 412, 419, (460), (465)
Riparia riparia 171, 194, 256, 277, 388, 416, (443), (463)
Rissa tridactyla 221
Saxicola rubetra 70, 71, 73, 76, (79), (81), 256, 416, (463)
Saxicola torquata 70, (79), (81), 193, 256, 421, (467)
Scolopax rusticola 183, 198, 202, (358), 420, 429, (466), (470)
Serinus serinus 191, 255, 263, 397, (450)
Sitta europaea 170, 192, 255, 428
Sitta neumayer 341, (344)
Somateria mollissima 71, 74, 178, 378, 383, 420, (436), (440), (466)
Somateria spectabilis 373, (432)
Spatula clypeata 71, 73, 76, 77, 178, 203, 222, 257, 369, 415, 424, (430), (463), (468), (469)
Squatarola squatarola 71, 74, 76, 77, 78, (80), (81), 212, 220
Stercorarius longicaudus 221, 383, 384, (440), (441)
Stercorarius parasiticus 221, 384, (441)
Stercorarius pomarinus 383, (440)

- Sterna albifrons* 214, 221, (226), 383
Sterna hirundo 198, 214, 258, 270, 369, 370, 374, 382, 384, 423, (430), (431), (440), (441)
Sterna paradisica 374, (433)
Streptopelia decaocto 101—128, (129—143), 197, 203, 223, 225, 257, 299, (306), 339, 341, 342, (343), (345), (346), 384, 385, 413, (441)
Streptopelia risoria 301, (307)
Streptopelia turtur 71, 74, 76, 77, 78, 101, 118, 127, 128, (129), (136), (142), (143), 197, 209, 246, 257, 301, (307), 415, 429, (463)
Strix aluco 172, 195, 257, 398, 403, 426, (450)
Strix uralensis 230
Struthio 365, (366)
Struthio anderssoni 362, 364, (366)
Struthio asiaticus 364, (366)
Struthio australis 364, (366)
Struthio brachydactylus 361, 364, (366)
Struthio camelus 363, 364, (366)
Struthio chersonensis 364, (366)
Struthio indicus 362
Struthio karatheodoris 361, 364, (366)
Struthio massaicus 364, (366)
Struthio molybdophanes 364, (366)
Struthio mongolicus 362
Struthio novorossicus 361, 364, (366)
Struthio oldawayi 360, 364, (366)
Struthio palaeindicus 361
Struthio pannonicus 362, 363, (365)
Struthio syriacus 364, (366)
Struthio wimani 361, 364, (366)
Struthiolithus chersonensis 361, 365, (365), (366)
Sturnus vulgaris 70, 72, 76, 77, 78, 95, 97, 168, 191, 208, 234, 255, 276, 406, 409, 420, 426, (456), (458), (466)
Sylvia atricapilla 193, 256, 267
Sylvia borin 193, 256, 408, 416, (457), (463)
Sylvia communis 193, 256, 409, 416, (458), (464)
Sylvia curruca 193, 256, 426
Sylvia hortensis crassirostris 341, (344)
Sylvia melanocephala 340, (343)
Sylvia nisoria 193, 256
Sylvia subalpina albistriata 341, (344)
Tadorna tadorna 221, 378, (436)
Terekia cinerea 78, (80), (81), 373, (432), (439)
Tetrao urogallus 202, 426, 429, 430, (470)
Tetrastes bonasia 184, 198, (199), 416, 418, 426, 429, 430, (464), (465), (470)
Tichodroma muraria 170, 192, 287—294, 392, 413, (446), (461)
Tringa erythropus 71, 74, 76, 77, 179, 180, 201, 213, 416, (463)
Tringa glareola 182, 213, 416, 424, (463), (468)
Tringa hypoleucos 71, 74, 76, 198, 214, 424, (469)
Tringa nebularia 71, 74, 76, 181, 182, 198, 213
Tringa ochropus 71, 74, 76, 77, 78, 198, 213
Tringa stagnatilis 180, 181, 213, 219, 424, (468), (469)
Tringa totanus 71, 74, 76, 77, 78, 180, 213, 257, 369, 370, 412, 415, 421, 424, (430), (431), (439), (460), (461), (463), (467), (468)
Troglodytes troglodytes 71, 73, 77, 78, 193, 240, 256, 395
Turdus ericetorum 71, 72, 76, 77, 78, 171, 193, 239, 256, 267, 426, 427, (447)
Turdus merula 71, 73, 77, 78, 118, 122, 124, 128, (143), 171, 193, 239, 240, 256, 268, 354, (354), 393, 408, 420, 426, 429, (446), (457), (467)
Turdus musicus (iliacus) 71, 72, 76, 77, 78, 225, 420, (466)
Turdus pilaris 71, 72, 76, 77, 78, 171, 193, 256, 277, 392, 393, 413, 420, 429, (446), (461), (466)
Turdus sibiricus 392, 393, (446)
Turdus torquatus 193, 378, 383, (436), (440)
Turdus viscivorus 193, 256, 392, 410, 418, 420, (446), (459), (465), (466)
Tyto alba 242, 257, 399, 400, 401, (451), (452)
Upupa epops 71, 73, 195, 206, 225, 241, 256, 401, 415, 421, 429, (452), (463), (467)
Vanellus vanellus 71, 74, 76, 77, 78, 197, 212, (226), 246—248, 257, 282, 412, 415, 420, 424, 426, (460), (463), (466), (469)
Xema sabini 373, (433)